
Burmistrz Karlina

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY KARLINO**

TOM I. UWARUNKOWANIA ROZWOJU

TEKST JEDNOLITY

Załącznik nr 1 do Uchwały Nr .....
Rady Miejskiej w Karlinie
z dnia ..... 2021 roku

UWAGA

Dokonane zmiany zostały wyróżnione czcionką w kolorze czerwonym. Zmiany polegające na poprawieniu oczywistych omyłek, ujednoczeniu numeracji w tekście oraz porządkowaniu numeracji stron i formatowania nie zostały wyróżnione.

TOM I. UWARUNKOWANIA

Spis treści:

1. PODSTAWA OPRACOWANIA I ZAKRES ZMIANY STUDIUM	4
2. CELE I ZADANIA OPRACOWANIA	5
3. ZAKRES I ZAWARTOŚĆ STUDUM	6
4. MATERIAŁY WYJŚCIOWE	7
5. CHARAKTERYSTYKA OBOWIĄZUJĄCYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	8
6. UWARUNKOWANIA FORMALNE ORAZ WYNIKAJĄCE Z ANALIZY STANU ISTNIEJĄCEGO.....	11
6.1. UWARUNKOWANIA ROZWOJU WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU GMINY ORAZ ZEWNĘTRZNYCH DOKUMENTÓW FORMALNYCH WYŻSZEGO RZĘDU	11
6.1.1. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY KARLINO	11
6.1.2. REKOMENDACJE WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO	11
6.1.3. REKOMENDACJE WYNIKAJĄCE Z PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO	11
7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ANALIZY STANU ISTNIEJĄCEGO	13
7.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	13
7.2. STAN PRAWNY GRUNTÓW	13
7.3. PROBLEMATYKA SPOŁECZNA	14
7.3.1. DEMOGRAFIA	14
7.3.2. RYNEK PRACY, PODMIOTY GOSPODARCZE	19
7.3.3. BEZROBOCIE	21
7.3.4. MIESZKALNICTWO	23
7.4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	24
7.4.1. EDUKACJA I WYCHOWANIE	24
7.4.2. OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SOCJALNA	25
7.4.3. KULTURA, SPORT I REKREACJA	26
7.4.4. POZOSTAŁE USŁUGI	27
7.5. WIODĄCE FUNKCJE GOSPODARCZE GMINY KARLINO	27
7.5.1. ROLNICTWO	27
7.5.2. PRZEMYSŁ I PRODUKCJA	29
7.5.3. LEŚNICTWO	30
7.5.4. TURYSTYKA	32
7.6. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	32
7.6.1. POMNIKI PRZYRODY	33
7.6.2. STARODRZEWY CMENTARNE	34
7.6.3. PARKI — ZESPOŁY ZIELENI PARKOWEJ	34
7.6.4. LASY OCHRONNE	35
7.6.5. STAN ŚRODOWISKA - ZAGROŻENIA	35
7.7. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO	36
7.7.1. CHARAKTERYSTYKA STANU I FUNKCJONOWANIA KRAJOBRAZU ARCHEOLOGICZNEGO.	36
7.7.2. CHARAKTERYSTYKA STANU I FUNKCJONOWANIA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	42

7.7.3.	CHARAKTERYSTYKA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISKA KULTUROWEGO.....	55
7.8.	STAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY.....	57
7.8.1.	STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA.....	57
7.8.2.	STRUKTURA ADMINISTRACYJNA GMINY	58
7.8.3.	SIEĆ OSADNICZA	58
7.9.	STANI I FUNKCJONOWANIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	64
7.9.1.	ZAOPATRZENIE W WODĘ.....	64
7.9.2.	ODPROWADZANIE I UNIESZKODLIWIANIE ŚCIEKÓW	66
7.9.3.	GOSPODARKA ODPADAMI	67
7.9.4.	CIEPŁOWNICTWO.....	68
7.9.5.	ZAOPATRZENIE W GAZ	68
7.9.6.	ENERGETYKA I TELEKOMUNIKACJA.....	70
7.9.7.	KOMUNIKACJA DROGOWA	70
7.9.8.	KOMUNIKACJA KOLEJOWA	72
7.9.9.	WNIOSKI.....	72
8.	SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO. IDENTYFIKACJA GŁÓWNYCH PROBLEMÓW ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY	73

1. PODSTAWA OPRACOWANIA I ZAKRES ZMIANY STUDIUM

Opracowanie sporządzono w oparciu o wymogi zawarte w Ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 741 ze zm.) oraz przy uwzględnieniu wymagań zawartych w przepisach odrębnych, a w szczególności z uwzględnieniem:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Karlino;
- Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233);
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.);
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1098);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 ze zm.);
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1275);
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 710 ze zm.);
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 4 1990 ze zm.);
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1161 ze zm.);
- Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 470 ze zm.);
- Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1043 ze zm.);
- Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1947);
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 624 ze zm.);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 914 ze zm.);
- innych aktów prawnych powiązanych z planowaniem i gospodarką przestrzenną.

2. CELE I ZADANIA OPRACOWANIA

Zgodnie z Ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym celem opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest „określenie polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego...”. Podstawowe zadania Studium to:

- zidentyfikowanie uwarunkowań wpływających na rozwój gminy, określenie jej pozycji w regionie i implikacji z niej wynikających, ocena ładu funkcjonalnego oraz określenie problemów i konfliktów, które należy rozwiązać przy dążeniu do zrównoważonego rozwoju przestrzennego,
- określenie podstawowych kierunków przekształceń i zagospodarowania, sformułowanie zasad polityki przestrzennej gminy, będących podstawą strategii rozwoju gminy,
- stworzenie podstaw do koordynacji planów miejscowych oraz do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów, dla których nie przewiduje się sporządzenia takich planów.

Do uwarunkowań rozwoju uwzględnionych w Studium należą w szczególności:

- dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu,
- stan i funkcjonowanie środowisk przyrodniczego i kulturowego,
- warunki i jakość życia mieszkańców, ich bezpieczeństwo,
- stan prawny gruntów,
- występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych,
- występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wodnych,
- stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej.

W szczególności Studium określa:

- kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, ich użytkowanie (w tym tereny wyłączone spod zabudowy),
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu,
- obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej,
- obszary pod inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym,
- obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie m.p.z.p. na podstawie przepisów odrębnych,
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić m.p.z.p. (w tym wymagające zmiany przeznaczenia gruntów)
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi,
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji.

Określenie kierunków rozwoju oparte jest na kompleksowej analizie uwarunkowań rozwoju gminy. Ponadto Studium uwzględnia ustalenia Strategii Rozwoju Województwa oraz zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, a także ustalenia dotyczące celów i kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego gminy zawarte w „Strategii rozwoju miasta i gminy Karlino”.

Zgodnie z Ustawą „Studium nie jest aktem prawa miejscowego”, stanowi natomiast tzw. akt kierownictwa wewnętrznego. Jest jedynym dokumentem planistycznym, obowiązkowo sporządzanym dla obszaru całej gminy, zawierającym decyzje o charakterze strategicznym, a jego ustalenia są „wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych”.

3. ZAKRES I ZAWARTOŚĆ STUDUM

Zakres formalny opracowania obejmuje tekst jednolity „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gm. Karlino” oraz stanowiące integralną część załączniki graficzne:

- 1) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Karlino. Uwarunkowania rozwoju — dla obszaru gminy w skali 1 : 20 000.
- 2) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Karlino. Kierunki rozwoju. — dla obszaru gminy w skali 1 : 20 000, dla obszaru miasta i jednostek osadniczych o zabudowie zwartej w skali 1 : 5000.

Uzupelniającymi opracowaniami są:

- 1) Opracowanie ekofizjograficzne dla obszaru gminy w skali 1 : 20 000.
- 2) Opracowanie „Wartości kulturowe gm. Karlino” dla obszaru gminy w skali 1 : 25000, dla obszaru miasta i jednostek osadniczych w skali 1 : 5000.

4. MATERIAŁY WYJŚCIOWE

Przy sporządzaniu Studium zostały wykorzystane materiały i informacje zawarte w następujących opracowaniach i dokumentach:

- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Karlino 2001 r.
- Plan zarządzania terenami podmokłymi w zlewni rzeki Parsęty. ZMiG Dorzecza Parsęty, RZGW w Szczecinie, ZMiBW Woj. Zachodniopomorskiego, Przedsiębiorstwo Badań i Doradztwa GEOMOR Sp. z o.o. , 2003 r.
- Waloryzacja przyrodnicza gminy Karlino. Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie 2001r.
- Plan Urządzeniowy Lasów Nadl. Gościno na lata 1995-2005 r.
- Program Doradztwa Rolniczego dla gm. Karlino na 2003 r. ODR Koszalin
- Inwentaryzacja złóż i wyrobisk oraz składowisk odpadów mineralnych na obszarze gm. Karlino. „POLGEOL” Gdańsk 1997 r.
- Dodatek Nr 1 do dokumentacji Geologicznej w kat. C2 i C1 dla złoża kruszywa naturalnego „Włóścibórz”. „POLGEOL” Gdańsk 1999 r.
- Ocena przydatności gruntów nadkładu ze złoża kruszywa naturalnego „Lubiechowo” w kat. C1. Przedsiębiorstwo Geologiczne „PROXIMA” SA Wrocław 1998 r.
- Studium wykonalności gospodarki wodno-ściekowej dla gmin dorzecza Parsęty. Miasto i gmina Karlino, Przed. Inż. Środowiska Sp. z o.o. EKO-WODROL Koszalin 1999 r.
- Dokumentacja hydrogeologiczna rejonu Kołobrzeg-Koszalin (rejon nr 15). Przedsiębiorstwo Geologiczne we Wrocławiu PROXIMA S.A. 1998r.
- Koncepcja programowo-przestrzenna, wielowariantowa, uciepłowienia m. Karlino z elementami business planu na wybrany wariant. EKO-EFEKT Sp. z o.o. NFOŚiGW oraz BOŚ S.A. w W-wie, Odz. Gliwce 1997 r.
- Koncepcja programowa gazyfikacji gm. Karlino gazem ziemnym. Przed. Prod.-Usług. PETRICO Sp. z o.o., Karlino 1998 r.
- Studium programowe rozwoju gazyfikacji woj. koszalińskiego w warunkach podmiary paliw stałych Biuro Proj. Gaz. GAZOPROJEKT, Wrocław 1993 r.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego. RBGP Szczecin 2002 r.
- Rozpoznanie techniczne potencjalnych możliwości energetycznych rzek woj. zachodniopomorskiego. Oprac.: mgr inż. Cz. Krystkiewicz, mgr inż. W. Kowalczyk, Szczecin 2001 r.
- Program Gospodarki Odpadami dla regionu koszalińskiego. Przed. Inż.-Usług. INŻYNIERIA PRO-EKO Sp. z o.o., W-wa 1994 r.
- Mapa powodziowa rejonu Białogard 1 : 100.000. Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Szczecinie, Rej. Oddział w Koszalinie.
- Plan Ruchu na bezzbiornikowe magazynowanie substancji w górotworze w obrębie obszaru górniczego „Daszewo” na okres 01.01.2020-31.12.2025.

Ponadto analizą objęte zostały Miejskowy Plan Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Karlino i Miejskowy Plan Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Karlino oraz materiały stanowiące załączniki do uchwał Rady Miejskiej w Karlinie, dotyczące zmian w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy.

5. CHARAKTERYSTYKA OBOWIĄZUJĄCYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Na terenie gminy obowiązują obecnie sporządzone w trybie Ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z dn. 7 lipca 1994 r. zmiany planów zagospodarowania przestrzennego Miasta Karlino i Gminy Karlino:

- Uchwała Rady Miejskiej w Karlinie Nr XXXV/233/93 z dn. 23 kwietnia 1993 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Karlino.
- Uchwała Rady Miejskiej w Karlinie Nr XXVI/233/96 z dn. 29 listopada 1996 r. w sprawie zmian w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta Karlina.
- Uchwała Rady Miejskiej w Karlinie Nr XXXVIII/249/93 z dn. 29 lipca 1993 r. w sprawie zatwierdzenia zaktualizowanego miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Karlino oraz:

l.p.	Uchwała Rady Miejskiej w Karlinie	dotyczy nieruchomości obręb geodezyjny, nr działek	sposób zagospodarowania
1.	Nr XXXVIII/388/02	obręb m. Karlino; pow. 2,64 ha działki: 3/3, 3/4	usługi i drobna wytwórczość, dopuszczalna zabudowa mieszkaniowa, tereny upraw rolniczych
		obręb m. Karlino; pow. 0,76 ha działki 234/1, 234/3, 5, 234/6 (część), 236	teren zaplecza bud. mieszkaniowego z funkcją usług nieuciążliwych, zieleni
		obręb Lubiechowo; pow. 10,66 ha działka 215	teren eksploatacji kruszywa mineralnego
		obręb Daszewo; pow. 34,56 ha działki: 612/73, 76 612/78, 100, 612/42, 612/102, 104, 612/38, 612/89, 625/4, 612/40	zabudowa usługowa, tereny upraw z dopuszczalną funkcją mieszkaniową, tereny: komunikacyjne, leśne, stawy rybne
		obręb Wietszyno; pow. 18,0 ha działki: 2/2, 2/3	powierzchniowa eksploatacja kruszyw
2.	Nr XXXVIII/389/02	obręby: Karsino, Wietszyno, Chotyń pow. 785,24 ha — działki: Karścino – 95, 101/1 (część), 138, 139/15 (część), 146/1 (część), 148, 150, 155, 158, 160, 162, 165, Chotyń – 5/1, 7, 13/8 (część), 17/2, 17/1 (część), 18/1 (część) Wietszyno – 7 (część)	elektrownie wiatrowe z infrastrukturą techniczną
3.	Nr XXXIX/394/02	obręb m. Karlino; pow. 0,87 ha działki: 10/2, 10/3, 10/5	zabudowa mieszkaniowa, tereny komunikacyjne, przystań wodna
4.	Nr XXXIX/395/02	obręb m. Karlino, pow. 3,43 ha działka 2/1	wioska dziecięca – domy typu opiekuńczo-wychowawczego i towarzyszące usługi
6.	Nr XXXIX/397/02	obręb m. Karlino; pow. 0,11 ha działki: 81/3, 81/4	cele mieszkaniowe z usługami komercyjnymi
7.	Nr XXXIX/398/02	obręb Daszewo; pow. 2,76 ha działki: 474/2, 474/3, 475	zabudowa zagrodowa z wykorzystaniem agroturystycznym i dopuszcz. usług komercyjnych

l.p.	Uchwała Rady Miejskiej w Karlinie	dotyczy nieruchomości obręb geodezyjny, nr działek	sposób zagospodarowania
8.	Nr XXXIX/399/02	obręb Koza Góra; pow. 0,47 ha działka 2/15	usługi komunikacyjne (parking z motelem)
9.	Nr XLII/417/02	obręb Poczernino; pow. 138,0 ha działki: 7/7, 13/2, 14 (część), 21	elektrownie wiatrowe
10.	Nr XLII/418/02	obręby Pobłocie Wielkie i Wietszyno pow. 472,80 ha — działki: Pobłocie Wlk. – 1/4, 2, 7 (część), 11, 14, Wietszyno – 1, 10	elektrownie wiatrowe
12.	Nr XXIII/227/08	Obręb 03 Karlino	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z usługami
13.	Nr XLVIII/430/10	Obręb 03 Karlino	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z usługami
14.	Nr XLVIII/431/10	Obręby Daszewo, 03 Karlino	Przemysł
15.	Nr XLV/407/10	Gm. Karlino	Przebieg gazociągu wysokiego ciśnienia DN700 Płoty – Koszalin
16.	Nr XXIII/221/12	obręby Daszewo, Syrkowice, Mierzyn, Poczernino	elektrownie wiatrowe/zabudowa
17.	Nr XXX/312/13	003 Karlino,	zabudowa produkcyjno-usługowa
18.	Nr XXX/313/13	obręb Daszewo	zabudowa produkcyjno-usługowa
19.	Nr XXXVI/371/13	obręb Daszewo	zabudowa produkcyjno-usługowa
20.	Nr VII/69/15	obręb 004 Karlino	tereny sportu i rekreacji, usługi turystyczne, parkingi
21.	Nr VIII/78/15	obręby Mierzyn, Wyganowo, Mierzyn, Ubystawice,	elektrownie wiatrowe
22.	Nr X/87/15	obręb Daszewo	zabudowa mieszkaniowa i usługi
23.	Nr X/88/15	obręby Lubiechowo, Kowańcz	elektrownie wiatrowe
24.	Nr X/89/15	obręby Czerwięcino, Lubiechowo	elektrownie wiatrowe
25.	Nr VII/69/15	obręb 004 Karlino	usługi sportu i turystyki
26.	Nr XLVII/428/18	obręby Czerwięcino i Lubiechowo	droga rowerowa
27.	Nr XLVII/429/18	obręb Daszewo	przemysł
28.	Nr XII/127/19	obręb Daszewo	zabudowa mieszkaniowa i usługi
29.	Nr XII/126/19	obręb 006 Karlino	zabudowa mieszkaniowa, usługi, lasy, tereny rolnicze
30.	Nr XXIV/232/2020	obręb 003 Karlino	zmiana zapisów planu Nr XXIII/227/08
31.	XXIX/289/20	obręby Wietszyno i Daszewo	zabudowa usługowa oraz eksploatacja kruszywa naturalnego

Uwaga; KRUKOWO – lokalizacja 6 wiatraków została uzgodniona na podstawie decyzji lokalizacji inwestycji celu publicznego.

6. UWARUNKOWANIA FORMALNE ORAZ WYNIKAJĄCE Z ANALIZY STANU ISTNIEJĄCEGO

6.1. UWARUNKOWANIA ROZWOJU WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU GMINY ORAZ ZEWNĘTRZNYCH DOKUMENTÓW FORMALNYCH WYŻSZEGO RZĘDU

6.1.1. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY KARLINO

Gmina posiada opracowaną, przez Biuro Ekspertyz Finansowych, Marketingu i Consultingu UNICONSULT s.c. z Warszawy, Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Karlino (Uchwała Nr XXXVIII/305/01 z dnia 01.06.2001 r.). Stanowi ona aktualnie podstawowy dokument planowania strategicznego gminy. Perspektywa czasowa przyjętego opracowania określona jest do 2015 roku.

Obok diagnozy i identyfikacji podstawowych problemów rozwoju gminy dokument powyższy określa trzy podstawowe cele strategiczne:

- wspieranie przedsiębiorczości w zakresie przemysłu i usług,
- rozwój funkcji turystycznej Miasta i Gminy,
- wspieranie rozwoju i poprawa stanu mieszkalnictwa.

Osiągnięciu celów strategicznych służyć będą programy realizacyjne, w ramach których określono zadania operacyjne. Poszczególne zadania pogrupowane zostały wg stref rozwoju: przestrzennego, społecznego, gospodarczego, prawno - organizacyjnego. Szczegółowa dokumentacja obejmuje we wszystkich sferach 28 zadań.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Karlino uwzględniono wytyczone w Strategii zadania, wymagające określonych działań planistycznych i przestrzennych.

6.1.2. REKOMENDACJE WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Ustalenia „Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego” zaliczają obszar gminy i miasta Karlino do II wielkoprzestrzennego obszaru aktywizacji gospodarczej o wiodącej funkcji rolniczej. Obszar ten cechuje występowanie kompleksów gleb o wysokich walorach bonitacyjnych i atrakcyjna, z punktu widzenia przekształceń, struktura gospodarstw rolnych. Gmina Karlino zlokalizowana została w wydzielonym obszarze funkcjonalnym II C, charakteryzującym się: wielokierunkową aktywizacją gospodarczą, rozwojem rolnictwa i przemysłu (zwłaszcza rolno-spożywczego, drzewnego i wydobywczego) oraz leśnictwa. Ustalenia strategii zakładają na tym terenie wielofunkcyjny rozwój obszarów zurbanizowanych, a w szczególności wsparcie tendencji rozwoju pasma urbanizacji Koszalin – Białogard – Karlino, z uwzględnieniem funkcji obsługi rejonu i ruchu turystycznego oraz zachowaniem walorów środowiska przyrodniczego.

Dla rozwoju tych terenów niezbędne jest umiejętne inwestowanie w podniesienie stanu wyposażenia infrastrukturalnego oraz odpowiednie podnoszenie kwalifikacji pracowników rolnych i przyciągnięcie inwestorów. Część obszarów rolniczych, ze względu na położenie na zapleczu pasa nadmorskiego, ma szansę i powinna stać się bezpośrednim zapleczem zaopatrującym ów obszar w żywność.

6.1.3. REKOMENDACJE WYNIKAJĄCE Z PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego lokalizuje Gminę i Miasto Karlino w II strefie gospodarki rolnej i wielofunkcyjnej aktywizacji gospodarczej; w podstrefie II C, dla której określa jako kierunki rozwoju funkcjonalnego:

- podstawowe – rolnictwo i leśnictwo, przetwórstwo rolno-spożywcze, przemysł przetwórczy,
- uzupełniające – przemysł wydobywczy (gaz, ropa naftowa) i turystyka (w tym agroturystyka)

Ustalenia kierunkowe planu posiadające odniesienia bezpośrednie do obszaru gminy:

w zakresie osadnictwa

Plan zakłada stosowanie zasady „zdecentralizowanej koncentracji” w rozwoju sieci osadniczej, zmierzającej do wzmocnienia wybranych struktur osadniczych, do właściwego zabezpieczenia

poziomu ich obsługi oraz przeciwdziałania rozproszonej działalności osadniczej. Stąd wyraźne sprecyzowanie jako kierunku wzmocnienie wiodącej roli Karlina (ośrodka rozwoju lokalnego) i jego wielofunkcyjnego rozwoju. Dla terenu miasta wskazane są działania sanacyjne i modernizacja stref budownictwa mieszkaniowego. W rozwoju i kształtowaniu sieci osadniczej pierwszeństwo mają działania dla rozwoju zagospodarowania w strukturach wewnętrznych jednostek osadniczych, jako umożliwiające utrzymanie walorów krajobrazowych oraz minimalizujące negatywne oddziaływanie nowego zagospodarowania na potencjał środowiska przyrodniczego.

w zakresie środowiska przyrodniczego:

Zachowanie oraz utrzymanie walorów i zasobów środowiska przyrodniczego, utrzymanie i wzmocnienie powiązań ekologicznych, stworzenie systemu ochrony prawnej.

Projektowane formy ochrony prawnej, obejmujące m.in. fragmenty obszaru gminy, to:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina rzeki Parsęty”
- Obszar chronionego Krajobrazu „Dolina rzeki Radwi (środkowej i dolnej)”
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina rzeki Pokrzywnicy”.

w zakresie środowiska kulturowego

Plan zakłada intensyfikację ochrony i rewaloryzacji przestrzeni historycznej regionu, w tym: ochronę układów ruralistycznych, utrzymanie i odtworzenie regionalnych form zabudowy, zachowanie obsadzeń alejowych, ochronę stanowisk archeologicznych, rozwijanie form ochrony biernej, poprzez stanowienie przepisów prawa miejscowego. Plan zakłada wprowadzenie wieloprzestrzennego obszaru ochrony środowiska kulturowego – Obszaru Kulturowego Doliny Parsęty” – przyjęta w Planie forma ochrony nie występuje w obowiązujących przepisach regulujących ochronę zabytków i dziedzictwa kulturowego – oraz stref ochrony konserwatorskiej (SOK) w wybranych miejscowościach gminy: Mierzyn, Mierzynek, Karlino, Daszewo, Lubiechowo, Karścino, Pobłocie Wielkie, Krukowo, Malonowo, Gościnko, Garnki, Karlino, Domacyno.

w zakresie infrastruktury technicznej

Plan zakłada zahamowanie degradacji ilościowej i jakościowej zasobów wodnych, szczególnie w zlewni rzek Parsęty i Radwi – projektowanej zlewni wód wysokiej jakości. Założenie powyższe przenosi się na uporządkowanie gospodarki ściekowej i podniesienie odsetku ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię. W zakresie gospodarki odpadami plan wskazuje na konieczność opracowania kompleksowego systemu gospodarki odpadami, w tym programu rekultywacji istniejących składowisk odpadów płynnych i stałych oraz mogilników. Wśród zamierzeń inwestycyjnych w zakresie gazyfikacji plan przewiduje realizację gazociągu w GZ-50 o przebiegu: Potulice – Resko – Wicimice – Brojce – Rymań – Siemyśl – Karlino - Biesiekierz.

w zakresie komunikacji

Plan zakłada włączenie linii kolejowej Kołobrzeg – Białogard – Szczecinek – Piła w układ linii państwowych.

Wśród zamierzeń inwestycyjnych w zakresie komunikacji drogowej wymienione zostały:

- przekształcenie drogi krajowej Nr 6 w drogę ekspresową,
- budowa obwodnicy miasta Karlino (inwestycja zrealizowana).

W układzie sieci podstawowej dróg wojewódzkich zakłada się ich utrzymanie i modernizację, z wyeksponowaniem drogi wojewódzkiej Kołobrzeg – Karlino – Białogard – Połczyn Zdrój – Czaplonek jako drogi o ważnym znaczeniu turystycznym w układzie regionalnym.

w zakresie telekomunikacji

Plan zakłada dalszy rozwój i modernizację central i sieci, rozbudowę systemu teletransmisji danych (telefaksy, internet itp.) oraz rozwój telefonii bezprzewodowej z założeniem 100% pokrycia obszaru województwa zasięgiem działających w kraju operatorów sieci komórkowych.

7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ANALIZY STANU ISTNIEJĄCEGO

7.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina miejsko-wiejska Karlino, położona w północno-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, zajmuje obszar 141 km² w północnej części powiatu białogardzkiego. Położona na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych wschód – zachód (droga wojewódzka nr 112) i północ – południe (droga wojewódzka Nr 163 Kołobrzeg – Wałcz) graniczy z sześcioma gminami. W związku z realizacją nowego przebiegu drogi ekspresowej S6 poza granicami gminy Karlino dawna droga krajowa Nr 6 utraciła swoją kategorię. Są to gminy wiejskie: Białogard, Stawoborze, Gościno, Dygowo, Będzino, Biesiekierz.

Wśród gmin województwa plasuje się na 44 miejscu pod względem zajmowanej powierzchni, zaś na 22 – jeśli chodzi o liczbę ludności. Gęstość zaludnienia wynosi ok. 67 osób/km² i jest większa od średniej dla powiatu (60 osób/km²) oraz mniejsza od średniej gęstości zaludnienia województwa (72 osoby/km²).

Gmina Karlino zajmuje 7 lokatę wśród gmin zachodniopomorskich pod względem osiąganych dochodów na mieszkańca (1605,7 zł), a 4 lokatę, jeśli chodzi o wydatki (1831,5 zł/mieszkańca). Jest gminą o dominującej funkcji rolniczej – użytki rolne zajmują 73,9 % powierzchni ogólnej. Poniższe zestawienie ilustruje strukturę użytkowania gruntów w gospodarce całkowitej wg granic administracyjnych (dane „Rocznik statystyczny 2002, GUS 2007 – dane za rok 2005”).

	2002 (stan 2001) r.	GUS 2007 (stan 2005) r.
Powierzchnia gminy ogółem	14 102 ha	14 102 ha
W tym użytki rolne:	10 292 ha	9 932 ha
grunty orne	8 396 ha	8 223 ha
pastwiska	641 ha	526 ha
łąki	1 255 ha	1 174 ha
sady	-	9 ha
Lasy i grunty leśne	2 099 ha	2 157 ha
Pozostałe grunty	1 711 ha	2 013 ha

Miasto Karlino zajmuje powierzchnię 921 ha (wg danych GUS w 2006 r. pow. miasta wynosiła 940 ha), z czego 317 ha zajmują grunty orne (w tym łąki – 85 ha, pastwiska – 40 ha) i 157 ha lasy i grunty leśne.

7.2. STAN PRAWNY GRUNTÓW

Wśród grup rejestrowych, władających gruntami w granicach administracyjnych miasta Karlino, dominują własności: Skarbu Państwa, Gminy i Miasta Karlino, spółek prawa handlowego i osób fizycznych. Zajmują one ok. 98,5 % wszystkich gruntów miejskich. Udział procentowy ww. grup rejestrowych przedstawia się następująco:

- 54,1 % stanowią grunty SP (w tym: Zasobów Własności Rolnej SP, Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych),
- 35,8 % stanowią grunty gmin i związków międzygminnych,
- 4,8 % to grunty spółek prawa handlowego,
- 3,7 % grunty osób fizycznych.

Zdecydowana przewaga własności gruntów Skarbu Państwa na terenie miasta wynika z faktu, iż w jego granicach znajdują się znaczne obszarowo tereny leśne i trudne do zainwestowania doliny rzeczne Parsęty i Radwi. Stąd w strukturze użytkowania tych gruntów ponad 81 % stanowią grunty leśne i użytki rolne. Zalewie 6 % stanowią, wśród gruntów Skarbu Państwa, grunty przekazane w użytkowanie wieczyste – w tym ponad 50 % to tereny kolejowe.

Inaczej przedstawia się sytuacja własności na obszarze wiejskim gminy. Tu przeważają grunty osób fizycznych, stanowiące ponad 35 % wszystkich gruntów ewidencyjnych obszaru wiejskiego. Są to przede wszystkim grunty wchodzące w skład gospodarstw rolnych, tylko ok. 2,3 % to grunty pozostałe.

Niewiele mniejszą powierzchnię (ok. 32,3 %) zajmują grunty Skarbu Państwa. W strukturze ich użytkowania dominują użytki rolne (ponad 45 %) i grunty leśne (ok. 45,6 %). Wśród terenów zabudowanych i zurbanizowanych (własności SP) tereny komunikacyjne – drogi i tereny kolejowe stanowią ponad 70 %. Natomiast wyłącznie tereny komunikacyjne (drogi) stanowią własność powiatów.

Trzecią grupą rejestrową, co do wielkości posiadanych terenów w obszarze wiejskim, są grunty

spótek prawa handlowego, partii i stowarzyszeń. Zajmują one ~ 23,2 % powierzchni ewidencyjnej. Dość znaczącą własność stanowią grunty kościołów i związków wyznaniowych (5,8 %). Zajmują one większą powierzchnię niż tereny będące we władaniu gminy i związków międzygminnych (3 %), wśród których przeważają tereny komunikacyjne – drogi (~ 49,5 %) i użytki rolne (~35 %). Wśród wszystkich grup rejestrowych nie stwierdzono własności terenów zurbanizowanych niezabudowanych w obszarze wiejskim i zaledwie 14 ha w obszarze miejskim – w 70 % stanowiących własność gminy.

Świadczy to o minimalnych rezerwach terenów przygotowanych pod zainwestowanie i stanowi istotne ograniczenie w dalszym rozwoju przestrzennym miasta i gminy Karlino. Dopiero zmiana struktury użytkowania gruntów może przyczynić się do powstania banku rezerw terenowych, jako dyspozycyjnej oferty rozwojowej.

7.3. PROBLEMATYKA SPOŁECZNA

7.3.1. DEMOGRAFIA

7.3.1.1. LICZBA I STRUKTURA LUDNOŚCI

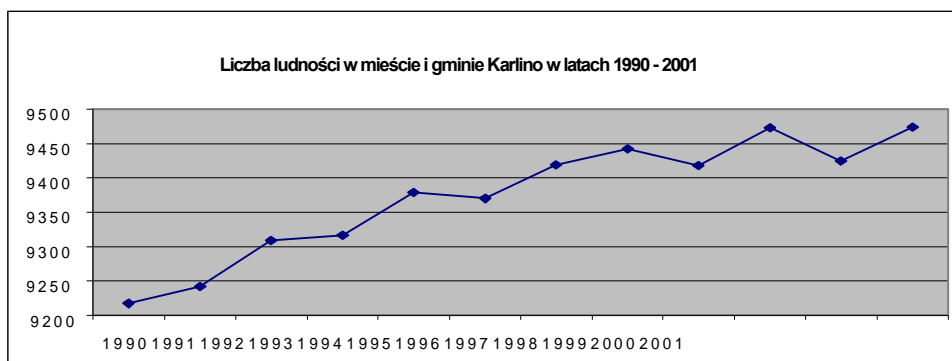
Według danych Urzędu Statystycznego na koniec 2006 r. (stan na 31 XII) miasto i gmina Karlino liczyła 9169 mieszkańców (wg faktycznego miejsca zamieszkania), co dawało gęstość zaludnienia 65 os./km².

Dane w poniższej tabeli obrazują zmiany w liczbie ludności gminy, a także zmiany w strukturze płci w latach 90.

Lata	Ludność			liczba kobiet na 100 mężczyzn
	ogółem	mężczyźni	kobiety	
1990	9217	4609	4608	100,0
1991	9242	4621	4621	100,0
1992	9309	4654	4655	100,0
1993	9316	4655	4661	100,1
1994	9379	4683	4696	100,3
1995	9370	4684	4686	100,0
1996	9419	4709	4710	100,0
1997	9442	4719	4723	100,1
1998	9418	4706	4712	100,1
1999	9473	4717	4756	100,8
2000	9425	4695	4730	100,7
2001	9474	4710	4764	101,1

Dane GUS (BDR) - wg faktycznego miejsca zamieszkania

2002	9179	4571	4608	100,8
2003	9182	4554	4628	101,6
2004	9082	4525	4557	100,7
2005	9162	4547	4615	101,5
2006	9169	4549	4620	101,6

W latach 90. liczba ludności gminy systematycznie rosła, choć w drugiej połowie lat 90. wzrost był niewielki i notowano lata, kiedy liczba ludności zmniejszała się.

Gminę Karlino charakteryzuje nieco młodsza struktura wieku niż ogółem dla kraju. Więcej jest ludności w grupach przedprodukcyjnej i produkcyjnej (w kraju: 26% i 60%), natomiast zdecydowanie mniej ludności w wieku poprodukcyjnym (w kraju 14%).

Niestety taka sytuacja w warunkach regresu gospodarczego skutkuje wysokim bezrobociem. Duża grupa ludności w wieku przedprodukcyjnym spowoduje napływ na rynek pracy kolejnych osób, dla których należałoby stworzyć nowe miejsca pracy.

Lata	Ludność w wieku						
	Przedprodukcyjnym				produkcyjnym	poprodukcyjnym	
	ogółem	0-2	3-6	7-14			15-17
1996	2 930	444	575	1 427	484	5 487	1 002
1997	2 906	b. d.				5 516	1 020
1998	2 820	374	568	1 318	560	5 586	1 012
1999	2 769	373	572	1 258	566	5 693	1 011
2000	2 646	340	539	1 195	572	5 763	1 016
2001	2 564	336	498	1 188	542	5 883	1 027

Ludność gminy Karlino wg grup wieku i płci:						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ogółem						
ogółem	9 135	9 179	9 182	9 082	9 162	9 169
mężczyźni	4 543	4 571	4 554	4 525	4 547	4 549
kobiety	4 592	4 608	4 628	4 557	4 615	4 620
0-4						
ogółem	555	560	559	511	531	516
mężczyźni	278	287	276	265	268	263
kobiety	277	273	283	246	263	253
5-9						
ogółem	684	665	656	612	591	576
mężczyźni	330	328	329	304	305	299
kobiety	354	337	327	308	286	277
10-14						
ogółem	738	716	673	684	687	698
mężczyźni	381	359	338	344	338	345
kobiety	357	357	335	340	349	353
15-19						
ogółem	898	868	833	763	738	704
mężczyźni	458	445	421	394	386	364
kobiety	440	423	412	369	352	340

c.d. tabeli

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
20-24						
ogółem	748	773	816	842	870	869
mężczyźni	395	409	441	457	454	455
kobiety	353	364	375	385	416	414
25-29						
ogółem	707	731	729	716	714	719
mężczyźni	381	389	371	369	375	376
kobiety	326	342	358	347	339	343
30-34						
ogółem	559	587	606	632	653	666
mężczyźni	295	313	325	337	323	338
kobiety	264	274	281	295	330	328
35-39						
ogółem	560	536	520	520	531	552
mężczyźni	287	282	276	277	289	290
kobiety	273	254	244	243	242	262
40-44						
ogółem	764	719	660	611	580	546
mężczyźni	388	373	340	314	299	280
kobiety	376	346	320	297	281	266
45-49						
ogółem	773	774	779	791	766	740
mężczyźni	399	386	384	404	395	374
kobiety	374	388	395	387	371	366
50-54						
ogółem	660	705	720	723	748	748
mężczyźni	329	349	367	359	364	376
kobiety	331	356	353	364	384	372
55-59						
ogółem	330	363	423	497	558	610
mężczyźni	177	197	218	250	288	302
kobiety	153	166	205	247	270	308
60-64						
ogółem	314	325	326	304	290	305
mężczyźni	143	153	157	150	149	161
kobiety	171	172	169	154	141	144
65-69						
ogółem	288	266	269	267	286	284
mężczyźni	122	110	112	106	120	125
kobiety	166	156	157	161	166	159
70 i więcej						
ogółem	557	591	613	609	619	636
mężczyźni	180	191	199	195	194	201
kobiety	377	400	414	414	425	435

Dane GUS (BDR) - wg faktycznego miejsca zamieszkania

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci:						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ogółem						
ogółem	9 135	9 179	9 182	9 082	9 162	9 169

mężczyźni	4 543	4 571	4 554	4 525	4 547	4 549
kobiety	4 592	4 608	4 628	4 557	4 615	4 620
w wieku przedprodukcyjnym						
ogółem	2 511	2 436	2 360	2 238	2 249	2 192
mężczyźni	1 254	1 232	1 188	1 134	1 136	1 117
kobiety	1 257	1 204	1 172	1 104	1 113	1 075
w wieku produkcyjnym						
ogółem	5 608	5 714	5 771	5 814	5 867	5 913
mężczyźni	2 987	3 038	3 055	3 090	3 097	3 106
kobiety	2 621	2 676	2 716	2 724	2 770	2 807
w wieku poprodukcyjnym						
ogółem	1 016	1 029	1 051	1 030	1 046	1 064
mężczyźni	302	301	311	301	314	326
kobiety	714	728	740	729	732	738

Dane GUS (BDR) - wg faktycznego miejsca zamieszkania

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci:						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ogółem						
ogółem	9 135	9 179	9 182	9 082	9 162	9 169
mężczyźni	4 543	4 571	4 554	4 525	4 547	4 549
kobiety	4 592	4 608	4 628	4 557	4 615	4 620
w wieku przedprodukcyjnym - poniżej 15 lat						
ogółem	1 977	1 941	1 888	1 807	1 809	1 790
mężczyźni	989	974	943	913	911	907
kobiety	988	967	945	894	898	883
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni						
ogółem	6 142	6 209	6 243	6 245	6 307	6 315
mężczyźni	3 252	3 296	3 300	3 311	3 322	3 316
kobiety	2 890	2 913	2 943	2 934	2 985	2 999
w wieku poprodukcyjnym						
ogółem	1 016	1 029	1 051	1 030	1 046	1 064
mężczyźni	302	301	311	301	314	326
kobiety	714	728	740	729	732	738

Dane GUS (BDR) - wg faktycznego miejsca zamieszkania

W ostatnich latach udział ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszał się na rzecz grupy w wieku produkcyjnym. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym nie zmienił się lub nieznacznie wzrastał.

Lata	Ludność w wieku (%)		
	przedprodukcyjnym	Produkcyjnym	poprodukcyjnym
1996	31	58	11
1997	31	58	11
1998	30	59	11
1999	29	60	11
2000	28	61	11
2001	27	62	11
2002	27	62	11
2003	26	63	11
2004	25	64	11
2005	24	64	12
2006	24	64	12

Dane GUS (BDR)

7.3.1.2. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

Liczbę ludności kształtuje przyrost naturalny i migracje. W ostatniej dekadzie przyrost naturalny zmniejszył się, co było charakterystycznym zjawiskiem w całym kraju, jednak ani razu nie zanotowano ujemnego wskaźnika przyrostu.

Lata	małżeństwa	urodzenia	zgony	przyrost naturalny
	w liczbach bezwzględnych			
1990	77	175	77	98
1991	56	149	69	80
1992	56	150	68	82
1993	42	155	69	86
1994	47	176	84	92
1995	48	134	96	38
1996	45	147	78	69
1997	44	124	78	46
1998	64	117	89	28
1999	64	129	90	39
2000	59	105	89	16
2001	37	117	71	46
2002	38	116	65	51
2003	42	116	72	44
2004	40	84	78	6
2005	55	112	70	42
2006	56	93	81	12
	wskaźniki			
1990	0,84	1,90	0,84	1,06
1991	0,61	1,61	0,75	0,87
1992	0,60	1,61	0,73	0,88
1993	0,45	1,66	0,74	0,92
1994	0,50	1,88	0,90	0,98
1995	0,51	1,43	1,02	0,41
1996	0,48	1,56	0,83	0,73
1997	0,47	1,31	0,83	0,49
1998	0,68	1,24	0,94	0,30
1999	0,68	1,36	0,95	0,41
2000	0,63	1,11	0,94	0,17
2001	0,39	1,23	0,75	0,49
2002	0,41	1,26	0,71	0,55
2003	0,46	1,26	0,78	0,48
2004	0,44	0,92	0,85	0,07
2005	0,60	1,22	0,76	0,46
2006	0,61	1,01	0,88	0,13

Dane GUS (BDR)

Saldo migracji od wielu lat jest ujemne. Podobne zjawisko występuje w większości gmin województwa zachodniopomorskiego.

Lata	Napływ				Odpływ				Saldo migracji
	ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	ogółem	do miast	na wieś	za granicę	
1995	105	43	61	1	131	87	34	10	-26
1996	134	58	76	0	155	86	66	3	-21
1997	112	65	46	1	160	99	61	0	-48

1998	b. d.				b. d.				-29
1999	169	86	82	1	157	84	73	0	12
2000	82	24	58	0	179	125	54	0	-97
2001	133	65	67	1	149	82	67	0	-16
2002	83	42	38	3	112	73	39	0	-29
2003	152	72	53	27	181	105	72	4	-29
2004	89	46	40	3	157	98	59	0	-68
2005	87	32	44	11	127	79	47	1	-40
2006	98	46	49	3	98	69	29	0	0
2007	167	-	-	-	202	-	-	-	-35

Dane GUS (BDR), UMiG

Jak wynika z powyższych danych, rozwój demograficzny gmina zawdzięcza przyrostowi naturalnemu, który rekompensuje odpływ migracyjny ludności.

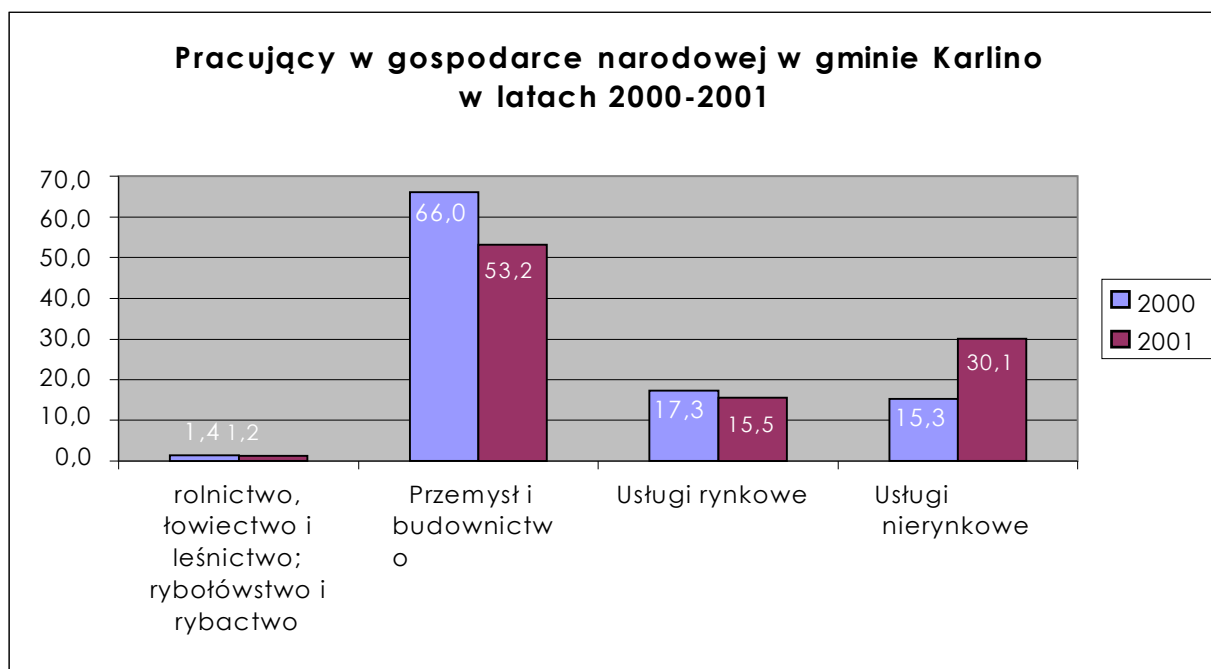
7.3.2. RYNEK PRACY, PODMIOTY GOSPODARCZE

W gminie Karlino w 2006 roku w gospodarce narodowej pracowały 1 483 osoby.

PRACUJĄCY W GOSPODARCE NARODOWEJ - Pracujący wg płci										
lata	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ogółem	1 873	1 763	1 530	1 381	1 603	945	1 336	1 362	1 600	1 483
mężczyźni	1 197	1 093	948	823	1 047	441	739	756	885	803
kobiety	676	670	582	558	556	504	597	606	715	680

Dane GUS (BDR)

Pracujący wg sekcji:

Pracujący wg sektorów ekonomicznych i płci:										
lata	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
sektor rolniczy										
ogółem	29	19	19	19	19	22	17	-	-	-
mężczyźni	27	18	17	17	18	20	15	-	-	-
kobiety	2	1	2	2	1	2	2	-	-	-
sektor przemysłowy										
ogółem	1 294	1 076	971	912	853	471	862	-	-	-
mężczyźni	957	803	749	656	621	289	589	-	-	-
kobiety	337	273	222	256	232	182	273	-	-	-
sektor usługowy razem										
ogółem	550	668	540	450	731	452	457	-	-	-
mężczyźni	213	272	182	150	408	132	135	-	-	-
kobiety	337	396	358	300	323	320	322	-	-	-
sektor usługowy - usługi rynkowe										
ogółem	261	332	289	239	249	229	210	-	-	-
mężczyźni	102	122	96	70	104	85	83	-	-	-
kobiety	159	210	193	169	145	144	127	-	-	-
sektor usługowy - usługi nierynkowe										
ogółem	289	336	251	211	482	223	247	-	-	-
mężczyźni	111	150	86	80	304	47	52	-	-	-
kobiety	178	186	165	131	178	176	195	-	-	-

Dane GUS (BDR)

Gminę charakteryzuje wysoki odsetek pracujących w przemyśle. Znacznie zwiększył się udział osób zatrudnionych w usługach nierynkowych.

Według danych z rocznika statystycznego województwa zachodniopomorskiego w 2001 roku w gminie Karlino funkcjonowały 673 podmioty gospodarki narodowej, z czego 87,8% to były podmioty sektora prywatnego.

Lata	podmioty gosp. narodowej	sektor prywatny	zakłady osób fizycznych
1996	303	291	267
1997	396	382	354
1998	461	448	b. d.
1999	570	493	415
2000	601	523	440
2001	673	591	502
2005	934	521	468
2006	916	465	407
2007	914	443	377

Dane – UMiG

Największy udział w sektorze podmiotów gospodarczych mają podmioty z sekcji handel i naprawy (29%), obsługa nieruchomości i firm (19%), budownictwo (11,5%) oraz przemysł (9%). Systematycznie wzrastał udział liczby podmiotów w ogóle w sekcjach: budownictwo oraz hotele i restauracje.

Struktura podmiotów gospodarczych według sekcji PKD w latach 2001 – 2007

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	300	325	352	411	416	440	459
Górnictwo i kopalnictwo	1	1	1	1	1	1	1

Przetwórstwo przemysłowe	19	21	24	22	41	42	45
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę.	2	2	2	2	2	2	2
Budownictwo	56	46	47	51	63	74	74
Handel i naprawy	233	248	242	239	239	212	197
Hotele i restauracje.	7	7	7	6	12	12	12
Transport, gospodarka magazynowa i łączność.	23	27	25	26	18	19	22
Pośrednictwo finansowe	9	10	10	11	11	11	10
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	3	4	4	5	15	15	16
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	2	2	2	2	2	2	2
Edukacja	5	5	6	6	13	12	17
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	7	7	7	8	9	10	16
Pozostałe działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna.	76	79	86	94	92	64	41
Ogółem:	743	784	815	884	934	916	914

Dane – UMiG

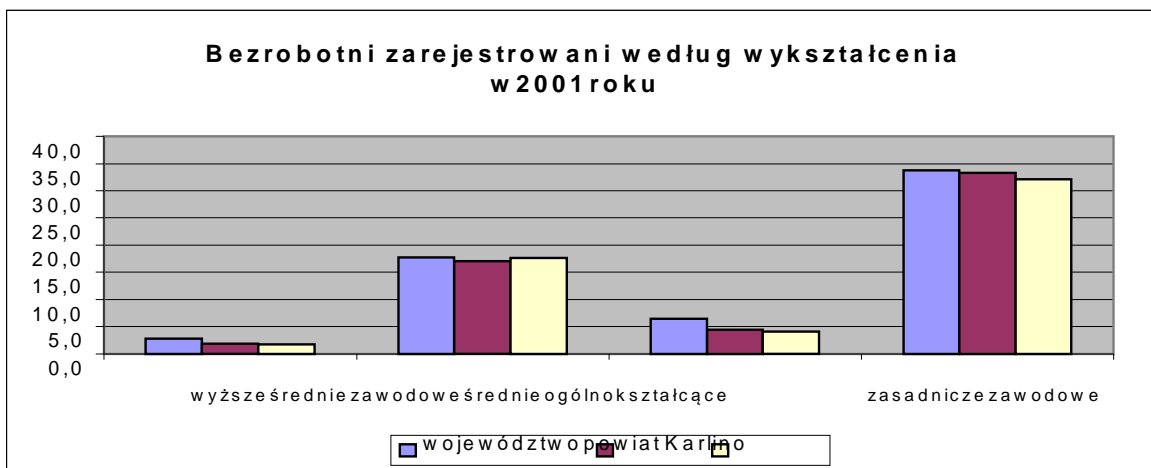
7.3.3. BEZROBOCIE

W 2001 roku w gminie zarejestrowano 1264 bezrobotnych, co dało wskaźnik 21,5. Bezrobocie spadło nieznacznie w porównaniu z rokiem wcześniejszym - Dane – UMiG.

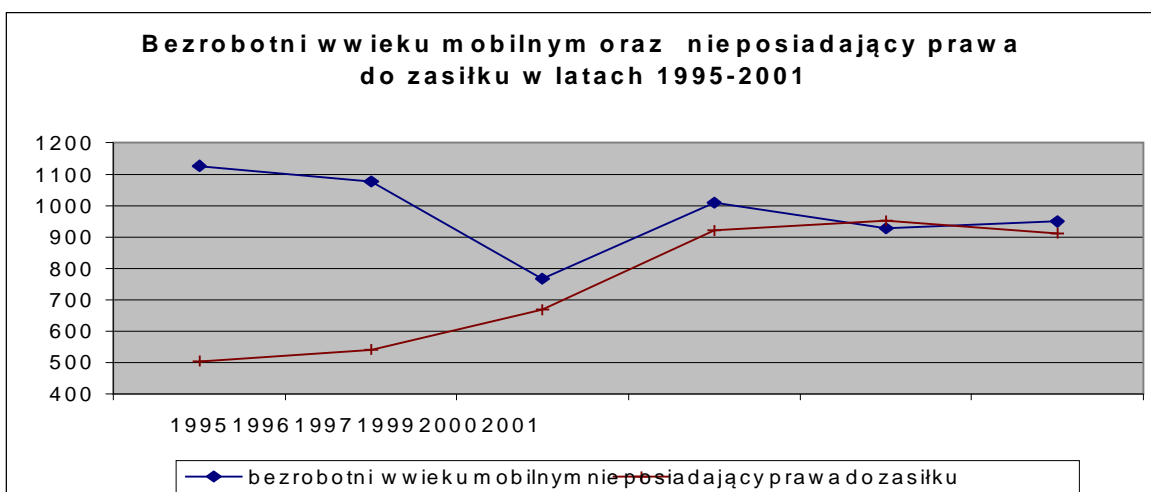
Lata	Liczba bezrobotnych	
	ogółem	w % ludności w wieku produkcyjnym
1996	1339	24,4
1997	946	17,2
1998	1077	19,3
1999	1307	23,0
2000	1245	21,6
2001	1264	21,5
2005	1169	19,9
2006	1301	20,9
2007	1112	17,9

Największe bezrobocie dotknęło najmłodsze grupy wiekowe. Z jednej strony są to grupy najmobilniejsze, z drugiej jednak strony bez doświadczenia zawodowego, przez co trudniej znaleźć im pracę.

	Bezrobotni w wieku					
	ogółem	18-24	25-34	35-44	45-54	55<
województwo	17 5341	44 424	45 110	42 800	38 868	4 139
powiat	7 626	1 807	2 069	1 843	1 701	206
Karlino	1 264	324	332	294	289	25
		w %				
województwo	100	25,3	25,7	24,4	22,2	2,4
powiat	100	23,7	27,1	24,2	22,3	2,7
Karlino	100	25,6	26,3	23,3	22,9	2,0

Tradycyjnie bezrobocie dotyka głównie ludzi słabo wykształconych lub wąsko wyspecjalizowanych. Najwięcej bezrobotnych to osoby z wykształceniem podstawowym i zawodowym. Niski stopień wykształcenia bezrobotnych jest bardzo niekorzystny, gdyż oznacza niską atrakcyjność na rynku pracy.

Do niekorzystnych zjawisk należy zaliczyć dużą liczbę bezrobotnych nieposiadających prawa do zasiłku. Wzrost tej grupy bezrobotnych w latach 1996-1997 z 40% do 70% wiązał się z reformą służby zdrowia, kiedy bezrobotni rejestrowali się z powodu możliwości uzyskania uprawnień do świadczeń zdrowotnych.

Negatywnie można ocenić również zmniejszającą się liczbę osób bezrobotnych w wieku mobilnym — z 83% w 1995 roku do 75,2% w 2001 roku.

Lata	Bezrobotni w wieku mobilnym		Bezrobotni nieposiadający prawa do zasiłku	
	ogółem	%	ogółem	%
1995	1126	83,0	506	37,3
1996	1076	80,4	542	40,5
1997	768	81,2	669	70,7
1998	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.
1999	1010	77,3	921	70,5
2000	928	74,5	953	76,5
2001	950	75,2	912	72,2

7.3.4. MIESZKALNICTWO

Jak wynika z danych statystycznych w 2001 było w gminie Karlino 2649 mieszkań i 9149 izb. Liczba osób przypadających na jedno mieszkanie wynosiła 3,58, a średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę – 57,1 m². Porównanie ze wskaźnikami dla powiatu i województwa wypada na niekorzyść gminy.

	Mieszkania	Izby	Przeciętna			
			liczba osób		powierzchnia użytkowa w m ²	
			w 1 mieszkaniu	na izbę	1 mieszkania	na 1 osobę
województwo	525 909	1 884 714	3,22	0,90	60,2	18,7
powiat	14 690	51 808	3,39	0,96	59,2	17,5
Karlino	2 649	9 194	3,58	1,03	57,1	16,0

Wskaźniki powyższe uległy nieznacznej poprawie w ciągu ostatnich lat:

Lata	Przeciętna			
	liczba osób		powierzchnia użytkowa w m ²	
	w 1 mieszkaniu	na izbę	1 mieszkania	na 1 osobę
1996	3,63	1,04	b. d.	15,7
1999	3,58	1,03	57,0	15,9
2001	3,58	1,03	57,1	16,0
2005	3,58	1,10	61,5	18,9
2006	3,58	1,10	61,7	19,0

Dane GUS (BDR)

Zasoby mieszkaniowe stanowiące własność gminy systematycznie jednak zmniejszają się:

Lata	Mieszkania	Izby	Pow. użytkowa w m ²
1996	778	2 347	b. d.
1999	729	2 204	32 990
2001	696	2 185	31 666
2002	628	1873	29175
2003	628	1873	29175
2004	626	1866	29086
2005	555	1628	25722
2006	554	1625	25680

Dane GUS (BDR)

W 1999 roku struktura własności mieszkań wyglądała następująco:

- gmina 21,0%
- SM „Płyta” 9,4%
- Białogardzka SM 8,5%
- SM Lok.-Włas. Karlino 2,1%
- SM Karścino 1,5%
- Agencja Nieruchomości Rolnych 2,3%
- indywidualni właściciele 50,7%

Celem zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych mieszkańców gminy powołano Karlińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego, działalność którego przyniosła w efekcie oddanie do użytku w ciągu trzech lat 64 mieszkań – w roku 2006 TBS było w posiadaniu 84 mieszkań o pow. użytkowej 4117 m².

7.4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

7.4.1. EDUKACJA I WYCHOWANIE

7.4.1.1. WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

Na terenie gminy Karlino wychowanie przedszkolne (3-5 lat) prowadzą cztery placówki, w tym 3 oddziały przy szkołach podstawowych. Opieką objętych jest (wg danych Zakładu Oświaty w Karlinie) 159 dzieci. W placówce zatrudnionych jest 11 nauczycieli i 13 pracowników obsługi. Przedszkole Wiejskie w Karścinie, objętych opieką jest 20 dzieci, przedszkole wiejskie w Daszewie – 19 dzieci, przedszkole wiejskie w Karwinie – 7 dzieci. Dodatkowo przy każdej szkole prowadzone są grupy „0” dla sześciolatków, na zajęcia których w roku szkolnym 2002/2003 uczęszczało 57 dzieci, w roku 2006/2007 - 52 dzieci.

Wg. danych statystycznych (Rocznik Statystyczny Województwa Zachodniopomorskiego 2002) ogółem na terenie gminy opieką w oddziałach przedszkolnych i „zerowych” objętych jest ok. 44% dzieci w wieku od 3 do 6 lat (średnia dla województwa wynosi 49,5%, a dla powiatu 37%).

7.4.1.2. SZKOŁY PODSTAWOWE

Wykaz szkół podstawowych wraz z obwodami:

Nr obwodu	Nazwa szkoły	Zasięg obwodu – wykaz miejscowości
1.	SP im. Bohaterów 6 Pomorskiej Dywizji Piechoty w Karlinie	Dębolas, Karlino, Karlinko, Krzywopłaty, Lubiechowo, Witolub, Redlino (gm. Białogard)
2.	SP im. M. Rataja w Karwinie	Domacyno, Garnki, Gościnko, Karwin, Kozia Góra, Malonowo, Zwartowo
3.	SP im. L. Kruczkowskiego w Karścinie	Chotyń, Czerwięcino, Karścino, Kowańcz, Krukowo, Pobłocie Wielkie, Wietszyno
4.	SP w Daszewie	Brzeźno, Daszewo, Mierzyn, Mierzynek, Poczernino, Syrkowice, Ubystawice, Wyganowo

Wg. danych statystycznych za rok szkolny 2001/2002 (Rocznik statystyczny 2002) łącznie procesem edukacyjnym na terenie gminy objęto 940 uczniów (z tego 601 w mieście), którzy pobierali naukę w 41 oddziałach (24 w mieście) – w roku 2006/2007 edukacją było objętych 811 uczniów w 39 oddziałach. Zajęcia dydaktyczne prowadziło 56 nauczycieli (30 w mieście). Średnio na jednego pedagoga przypada 17 uczniów. Jest to wskaźnik poniżej średniej wojewódzkiej (14 uczniów) i nieznacznie korzystniejszy niż dla powiatu białogardzkiego (18 uczniów). Wskaźnik uczniów przypadających na jedno pomieszczenie szkolne dla gminy Karlino wynosi 15,16, podczas gdy odpowiednio dla powiatu i województwa wynosi 22,48 i 20,5. Statystyczne wskaźniki wskazują więc na lepsze warunki lokalowe nauczania podstawowego w gminie niż w regionie, choć liczba uczniów w klasie jest zbliżona do średniej w województwie i niewiele niższa niż w powiecie (co należałoby wiązać z niewystarczającą liczbą nauczycieli).

Poniższe zestawienie, sporządzone wg danych Zakładu Oświaty w Karlinie, przedstawia stan szkolnictwa w roku szkolnym 2002/2003:

szkoła	liczba uczniów	liczba oddziałów	liczba nauczycieli
SP im. Bohaterów 6 Pomorskiej Dywizji Piechoty w Karlinie	579	27	32
SP im. M. Rataja w Karwinie	136	6	10
SP im. L. Kruczkowskiego w Karścinie	107	6	10
SP w Daszewie	78	6	8
łącznie	900	45	60

7.4.1.3. GIMNAZJUM

Na terenie gminy działa jedno gimnazjum, zlokalizowane w nowym budynku w Karlinie. Oddany do użytku 2001 roku nowoczesny obiekt jest bardzo dobrze wyposażony (posiada m.in. pracownię komputerową oraz salę gimnastyczną) i jest dostępny dla osób niepełnosprawnych. Placówka posiada 16 (rok 2006/2007) oddziałów i zatrudnia 24 nauczycieli. Liczba pobierających naukę wynosi ok. 409 uczniów (wg danych rocznika statystycznego 2007).

Lokalizacja gimnazjum w nowym obiekcie stworzyła bardzo korzystne warunki lokalowe — średnio na jedno pomieszczenie szkolne przypada 24 uczniów, podczas gdy odpowiedni wskaźnik dla województwa wynosi 30, a dla powiatu aż 35 (wskaźniki statystyczne wg Rocznika Statystycznego 2002). Natomiast średnia liczba uczniów w oddziale jest zbliżona do średniej powiatowej i niewiele wyższa (o jednego ucznia) od średniej wojewódzkiej.

Zdecydowanie niekorzystnie, powyżej średniej wojewódzkiej wypada wskaźnik liczby uczniów przypadających na 1 nauczyciela, który jest zbliżony do średniej powiatowej i wynosi 21 (podczas gdy dla województwa 15).

Wskaźniki statystyczne wskazują na zbliżoną do panującej w regionie sytuację nauczania gimnazjalnego oraz lepszą sytuację lokalową.

7.4.1.4. SZKOLNICTWO ŚREDNIE

Absolwenci gimnazjum mogą kontynuować naukę w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Karlinie, które rozpoczęło działalność z dniem 1 września 2002 r. Nowo wybudowany obiekt mieści 6 sal lekcyjnych, laboratorium chemiczne, pracownię komputerową oraz posiada aulę na ok. 200 osób. W roku szkolnym 2002/2003 naukę rozpoczęło 96 uczniów, którzy kształcą się w trzech profilach: zarządzania informacją, kształtowania środowiska, leśnictwa i technologii drewna – w roku 2006/2007 naukę kontynuowało 69 uczniów. Docelowo planuje się objęcie procesem dydaktycznym ok. 270 uczniów w 9 oddziałach oraz zwiększenie kadry nauczycielskiej do ok. 20 osób (obecnie pracuje 14 nauczycieli).

7.4.1.5. PODSUMOWANIE

Liczba i struktura placówek oświatowych zlokalizowanych na terenie gminy odpowiada potrzebom mieszkańców. Utworzenie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Karlinie umożliwiłoby zdobycie młodzieży średniego wykształcenia w miejscu zamieszkania (jego pobliżu). Stan placówek i stopień ich wyposażenia jest dobry i bardzo dobry – wszystkie szkoły posiadają pracownie komputerowe, tylko szkoła w Karlinie nie posiada sali gimnastycznej, szkoła w Karlinie prowadzi kuchnię i stołówkę a szkoły w Daszewie, Karlinie oraz w Karścinie prowadzą tylko stołówki.

W związku z prognozą zawartą w „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Karlino”, która zakłada zmniejszenie się liczby uczniów (w każdej z grup wiekowych) w okresie do 2015 r., nie przewiduje się lokalizacji nowych placówek oświatowych. Przewidywane odwrócenie niekorzystnego trendu i zwiększenie przyrostu naturalnego po tym okresie skłania do utrzymania obecnej sieci placówek edukacyjno-wychowawczych.

7.4.2. OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SOCJALNA

Gmina Karlino, pod względem stopnia wyposażenia w placówki służby zdrowia, wypada poniżej średniej w regionie. Wg danych statystycznych (Rocznik statystyczny woj. zachodniopomorskiego 2002) na terenie gminy przypada 4737 osób na placówkę ambulatoryjną opieki zdrowotnej, podczas gdy w powiecie wskaźnik ten wynosi 3615 osób, a w województwie 3812 osób. Liczba aptek w roku 2006 wynosiła 2.

Ochroną zdrowia ludności na terenie gminy zajmują się:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej EBW
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "THERAPIA" Poradnia dla Kobiet
- 2 indywidualne praktyki lekarskie
- 3 indywidualne praktyki stomatologiczne.

Wszystkie placówki zdrowia zlokalizowane są w mieście. O niekorzystnej sytuacji w zakresie służby zdrowia świadczy również liczba udzielonych porad przypadających na 1 mieszkańca. Wg danych za 2001 rok wynosi ona 4,3 dla terenu gminy (6,9 dla miast) i jest niższa zarówno od

średniej dla powiatu jak i dla województwa (5,9). Wg danych statystycznych za rok 2006 sytuacja uległa pogorszeniu – 3,85 porady na mieszkańca gminy.

Ludność gminy ma możliwość skorzystania ponadto z opieki zdrowotnej prowadzonej przez placówki ZOZ zlokalizowane w Białogardzie — szpital, przychodnię rejonową i poradnie specjalistyczne.

W Karlinie działają Warsztaty Terapii Zajęciowej „Iskierka”, utworzone dla potrzeb osób niepełnosprawnych i przygotowujące ich do aktywnego życia w społeczeństwie. Zajęcia terapeutyczne prowadzone są w pracowniach: grafiki komputerowej, gospodarstwa domowego, introligatorskiej, wikliniarskiej i ceramicznej.

Na terenie gminy działa Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Karlinie, realizujący zadania pomocy społecznej. Według danych statystycznych w 2001 roku na opiekę społeczną w gminie Karlino przeznaczono 17,7 % wydatków budżetu gminy i była to druga pozycja na liście, po wydatkach na oświatę i wychowanie (44,7 %). Rok wcześniej na ten cel przeznaczono 14,3 % budżetu, a w 1999 r. – 11,2 %. Systematycznie więc od kilku lat wzrastają (średnio o 3% rocznie) wydatki na pomoc społeczną.

Wydatki na opiekę społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej – w tys. zł						
lata	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ogółem	3 075,3	3 088,1	2 683,5	4 533,7	5 088,0	5 763,6
wydatki bieżące jednostek budżetowych ogółem	636,8	732,2	754,3	1 242,7	842,2	921,4
wydatki majątkowe ogółem	591,1	47,5	0	28,7	1,4	5,0
domy pomocy społecznej				14,9	20,1	46,2
zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia społeczne	-	1 040,2	978,4	604,4	633,3	681,5

Dane GUS (BDR)

7.4.3. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Na terenie gminy Karlino działa szereg placówek kultury i obiektów sportowo-rekreacyjnych prowadzących zajęcia kulturalne i organizujących imprezy sportowe i rekreacyjne. Wśród wielu imprez odbywających się corocznie należy wymienić „Europejski Festiwal Twórczości Dziecięcej” i „Bieg Papieski”, które zyskały międzynarodową rangę.

W ośrodku miejskim działają Karliński Ośrodek Kultury i Biblioteka Miejska, mająca w swych zasobach 73.761 pozycji (wg danych Zakładu Oświaty). Wg danych „Rocznika statystycznego woj. zachodniopomorskiego 2002” placówka karlińska dysponuje księgozbiorem liczącym 33,1 tys. Woluminów (do roku 2006 wielkość woluminu została zwiększona do poziomu – 36 279 sztuk, liczba czytelników utrzymuje się na stałym poziomie – ok. 1276 w roku 2006 tj. 139,18 na 100 mieszkańców), a wypożyczenia w woluminach na 1 czytelnika wynoszą 20,5 (w roku 2006 – 21,5). Jest to wskaźnik wyższy od średniej wojewódzkiej (19,2) i średniej powiatowej (20,2), choć księgozbiór przypadający na 1000 mieszkańców jest niższy zarówno od średniej w województwie, jak i w powiecie białogardzkim.

Na terenie gminy działalność kulturalną prowadzą również placówki oświatowe, posiadające szkolne księgozbiory i prowadzące pozalekcyjne zajęcia świetlicowe. Świetlice wiejskie działają w miejscowościach: Daszewo, Domacyno, Garki, Gościnko, Kowańcz, Malonowo, Zwartowo, Mierzyn, Pobłocie Wielkie, Ubystawice, Lubichowo, Krukowo.

Sezonowo ofertę kulturalną wzbogaca działalność amfiteatru. Wyremontowany w 2000 r. zlokalizowany wśród zieleni obiekt, może pomieścić 1000 widzów.

Czynną działalność prowadzą kluby sportowe (piłkarskie) w Karlinie, Pobłociu wielkim, Karścinie. W Karlinie działalność sportowa skupia się w kompleksie przy ul. Kościuszki, gdzie mieści się Hala Sportowa i Stadion Miejski. Hala Sportowa wyposażona jest w salę do gier zespołowych (koszykówka, siatkówka), siłownię i saunę. Stadion, oprócz boisk sportowych i 400- metrowej bieżni, posiada korty tenisowe, a jego widownia liczy 3000 miejsc siedzących.

Szkoły gminne, za wyjątkiem szkoły w Karwinie, posiadają sale gimnastyczne oraz przy wszystkich zlokalizowane są boiska szkolne. Placę sportowe (boiska o nawierzchni trawiastej) zlokalizowane są w kilku wsiach: Domacyno, Karwin, Karścino, Krukowo, Kowańcz, Mierzyn, Zwartowo, Pobłocie Wielkie, Lubiechowo (dwa obiekty, w tym jeden z widownią).

Ofertę rekreacyjną gminy dodatkowo wzbogaca działalność placówek i obiektów, takich jak: Przystań Kajakowa-Kompleks rekreacyjno-wypoczynkowy „WODNIK KARLINO”, Skate Park,

Minigolf, Ścieżka rowerowa - ścieżka piesza wzdłuż kanału Młyńskiego, place zabaw w miejscowościach: Daszewo, Gościnko, Ubystawice, Karwin, Domacyno, Malanowo, Kowańcz, Syrkowice, Krukowo, Karlino (2 szt.), boiska sportowe o nawierzchni poliuretanowej (7 szt.) w następujących miejscowościach: Karlino (4 szt.), Mierzyn, Pobłocie Wielkie, Karścino oraz boiska trawiaste (5 szt.) w Karlinie, Syrkowicach, Karścinie, Pobłociu Wielkim i Mierzynie.

7.4.4. POZOSTAŁE USŁUGI

Funkcję ośrodka rozwoju lokalnego pełni miasto Karlino, skupiające większość placówek administracyjnych, gospodarczych i usługowych gminy. W mieście swoją siedzibę mają placówki administracji państwowej, samorządowej oraz gospodarczej. Zlokalizowane są tu: Urząd Miasta i Gminy Karlino, Punkt Powiatowego Urzędu Pracy, Komisariat Policji, Straż Miejska, Urząd Pocztowy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zakład Oświaty, Bank Spółdzielczy. Swoje siedziby mają ekspozytura PKO BP SA Białogard i Związek Miast i Gmin Dorzecza Parsęty.

W mieście funkcjonują zakłady usług publicznych: placówki oświatowo-edukacyjne (patrz Edukacja i Wychowanie) i kulturalne (patrz Kultura, sport i rekreacja). Szeroko rozbudowana jest sieć placówek usług komercyjnych: sklepy spożywcze i przemysłowe, dwie apteki, dwie restauracje, stacja benzynowa itd. Działają firmy i zakłady świadczące usługi: transportowe, budowlane, elektromechaniczne, instalatorstwa sanitarnego, kominiarskie, fotograficzne, fryzjerskie, komputerowe, doradztwa i pośrednictwa.

7.5. WIODĄCE FUNKCJE GOSPODARCZE GMINY KARLINO

Istniejące uwarunkowania przyrodnicze stanowią o potencjale do utrzymania i rozwoju głównych funkcji gospodarczych gminy — przemysłu (zwłaszcza drzewnego) i rolnictwa. Uzupełniające funkcje gospodarcze gminy stanowią turystyka i leśnictwo.

7.5.1. ROLNICTWO

Gmina Karlino jest gminą o dominującej funkcji rolniczej – użytki rolne zajmują ok. 74 % powierzchni ogólnej, z czego ok. 57 % stanowią grunty orne. Podstawowym źródłem utrzymania na terenach wiejskich jest rolnictwo.

Obszar gminy charakteryzuje się różnorodnością i bogactwem gleb o wysokiej wartości kompleksów przydatności glebowo-rolnej. Dominują kompleksy glebowo-rolne: 2 pszenney dobry i 4 żytni bardzo dobry. Gleby wysokiej jakości występują niemal na całym obszarze gminy.

7.5.1.1. STRUKTURA UŻYTKOWANIA

Struktura użytkowania terenów gminy przedstawia się następująco (2005 r.):

Powierzchnia gminy ogółem	14 102 ha
W tym użytki rolne:	9 932 ha
- grunty orne	8 223 ha
- pastwiska	526 ha
- łąki	1174 ha
- sady	9 ha
Lasy i grunty leśne	2 157 ha
Pozostałe grunty	2013 ha

Na obszarze gminy działa obecnie 391 (wg spisu rolnego z 2002 r.) gospodarstw rolnych, w tym najliczniejszą grupę stanowią gospodarstwa bardzo małe, gospodarujące na powierzchni zaledwie 1 - 2 ha. Po 2001 roku na terenie gm. Karlino przybyło 38 małych gospodarstw o pow. 1 - 3 ha gruntów ornych. Średnia wielkość gospodarstwa wynosi 31,06 ha. Ilość gospodarstw w poszczególnych grupach ilustruje poniższa tabela:

Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych:	
ogółem	391
do 1 ha włącznie	124
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	53
od 2 do mniej niż 5 ha	54
od 5 do mniej niż 7 ha	6
od 7 do mniej niż 10 ha	18
od 10 do mniej niż 15 ha	48
od 15 do mniej niż 20 ha	35
od 20 do mniej niż 50 ha	29
od 50 do mniej niż 100 ha	15
100 ha i więcej	9

Dane GUS (BDR) - wg spisu rolnego z 2002 r.

Na obszarze miasta Karlina (w jego zachodniej części) rozciągają się tereny plantacji choinek, zajmujące ponad 180 ha powierzchni rolnej. Pod względem użytkowania terenu i bonitacji gleb występuje duże zróżnicowanie. Są to zarówno grunty orne w klasach bonitacyjnych: RIIIa, RIIIb, RIVa, RIVb, RV, jak również nieużytki N, użytki kopalne K oraz grunty zadrzewione LzIV, grunty leśne kl. IV i V-tej, a także łąki i pastwiska trwałe w kl. IV-tej.

Są to tereny dzierżawione przez firmy „Bodal” Spółka z o.o. i ORFO Sp. z o.o.

7.5.1.2. STRUKTURA ZASIEWÓW

W strukturze zasiewów dominują zboża, którymi rolnicy obsiewają 5781 ha – co stanowi 69,7 % powierzchni użytków rolnych.

Struktura zasiewów przedstawia się następująco:

		wg spisu rolnego z 2002 r.
pszenica ozima	1 349 ha	1231 ha
pszenica jara	1 123 ha	222 ha
żyto	980 ha	963 ha
jęczmień ozimy	100 ha	117 ha
jęczmień jary	915 ha	441 ha
owies	489 ha	674 ha
pszenżyto ozime	480 ha	364ha
pszenżyto jare	30 ha	51ha
mieszanki zbożowe	315 ha	285 ha
ponadto obsiano:		
kukurydza	104 ha	39 ha
rzepak jary	156 ha	135 ha
rzepak ozimy	1 035 ha	656 ha
przeznaczono pod:		
ziemniaki	320 ha	204 ha
buraki cukrowe	3 ha	2,7 ha
rośliny strączkowe	270 ha	0,07 ha
rośliny pastewne	160 ha	7,7 ha
pozostałe uprawy	180 ha	-

Ogółem obsiano i nasadzono (zagospodarowano) 8009 ha gruntów ornych – wg spisu z 2002 r. 5502 ha. Ugory i odłogi zajmują zaledwie 23 ha, co stanowi niewielki procent gruntów ornych. W obecnych czasach, po upadku gospodarki wieloprzestrzennej (PGR-owskiej), świadczy to bardzo pozytywnie o stanie gospodarki rolnej w gminie, dając jej pozytywny obraz zarówno w skali województwa zachodniopomorskiego, jak i całego Pomorza.

Według danych szacunkowych średnie plony płodów rolnych za rok 2002 przedstawiają się następująco:

-	cztery zboża	31,5 dt/ha
-	ziemniaki	240,0 dt/ha
-	rzepak ozimy	25,0 dt/ha

– kukurydza na zielonkę 600,0 dt/ha
Średnie zużycie NPK na 1 ha wynosi 80 kg.

7.5.1.3.PRODUKCJA ZWIERZĘCA

Stosunkowo dużą powierzchnię 1700 ha zajmują łąki i pastwiska – wg klasyfikacji kompleksów glebowo-rolnych 2z-użytki zielone średnie, stanowiące 65,4% wszystkich użytków zielonych. Na tym obszarze preferowany jest więc przede wszystkim rozwój hodowli bydła mlecznego.

Pogłowie zwierząt gospodarskich wg rodzaju gospodarstwa - spisu rolnego z 2002 r.:		
bydło	szt.	1 400
krowy	szt.	725
trzoda chlewna	szt.	5 439
trzoda chlewna lochy	szt.	494
konie	szt.	39
owce	szt.	400
kury	szt.	4 327
kury nioski	szt.	2 738
kozy	szt.	21

Na terenie gminy Karlino funkcjonuje gospodarstwo rolne, współpracujące z ODR Koszalin, produkujące w oparciu o nowe rozwiązania technologiczne (przystosowanie produkcji do warunków klimatyczno - glebowych) oraz wyniki naukowo-badawcze instytutów krajowych i zagranicznych.

Zadbane gospodarstwa rolne, położone w atrakcyjnym krajobrazie lasów i jezior, od kilku lat włączane są do grupy gospodarstw agroturystycznych. Obecnie w gm. Karlino istnieją tylko dwa – w Kowańczy i Daszewie.

Rolnictwo i przetwórstwo rolno - spożywcze to jednak nadal przede wszystkim duże gospodarstwa rolne popegeerowskie, najpierw wydzierżawiane, a obecnie wykupywane na własność. Gospodarstwa te prowadzą hodowle i produkcję roślinną.

Dział produkcji roślinnej gospodaruje na areale 702 ha gruntów uprawnych, gdzie uprawia się głównie pszenicę ozimą, jęczmień browarny oraz rzepak. W produkcji roślinnej stosuje się nowoczesne technologie, co wpływa na wyższe wydajności i jakość. W produkcji zwierzęcej dominuje hodowla trzody chlewnej w cyklu zamkniętym o średnim stanie 300 loch. Rocznie zakład sprzedaje około 6 tys. tuczników o mięsności 55%. Gospodarstwo Rolne „Abbas” w Karścinie zajmuje się hodowlą bydła (ok. 500 sztuk bydła mlecznego).

7.5.1.4.PODSUMOWANIE

Z racji położenia gminy w regionie Dorzecza Parsęty uczestniczy ona w stowarzyszeniach i związkach (ZMiGDP) zajmujących się ochroną środowiska — w rolnictwie prowadzona jest działalność proekologiczna.

Na terenie gminy Karlino funkcjonują cztery grupy producenckie zarejestrowane jako Stowarzyszenia. Są to:

- MLEKAR - grupa producentów mleka,
- BEKONIK - grupa producentów trzody chlewnej,
- FAWORYTKA - grupa producentów owoców jagodowych,
- ZIARNO - grupa producentów zbóż.

7.5.2. PRZEMYSŁ I PRODUKCJA

Na terenie gminy Karlino rozwinął się głównie przemysł drzewny. Największe zakłady produkcyjne zlokalizowane są w większości w mieście. Zakłady o największej liczbie zatrudnionych w mieście i gminie Karlino:

Nazwa firmy Lokalizacja zakładu	Wielkość zatrudnienia	Branża
HOMANIT POLSKA w Karlinie	ok. 250 osób	przemysł drzewny płyty pilśniowe, płyty meblowe
GAZ "BUDOWA"	ok. 45 osób	gazownictwo budowa sieci i instalacji gazowych kotłowni gazowych, zagospodarowywanie niekonwencjonalnych pozabilansowych źródeł energii, usługi turystyczne
GEN GAZ	ok. 50 osób	dostawa gazu, gazownictwo budowa sieci i instalacji gazowych, kotłowni gazowych, zagospodarowywanie niekonwencjonalnych pozabilansowych źródeł energii, usługi turystyczne
PI Energa	ok. 40 osób	realizacji projektów zagospodarowania małych złóż gazu ziemnego
Scanrad	ok. 30 osób	produkcja urządzeń chłodniczych i wentylacyjnych
Gminna Spółdzielnia SCh, na terenie gminy	ok. 100 osób	przemysł spożywczy, handel
DLH NORDISK Sp. z o.o. Karlino	ok. 80 osób	przemysł drzewny suszenie i parzenie drewna
FERETTI Sp. z o.o. Karlino	ok. 125 osób	przemysł drzewny produkcja formatek z forniru, mebli, podłóg, drzwi
Petrico Park, Karlino, Krzywopłoty	ok. 25 osób	turystyka – hotel, restauracja
PGNiG S.A. w Warszawie, Oddział w Zielonej Górze Kopalnia Ropy Naftowej i Gazu Ziemnego w Karlinie Krzywopłoty	ok. 30 osób	przemysł wydobywczy eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu ziemnego, zagospodarowanie lokalnych złóż gazu ziemnego zaazotowanego oraz bezzbiornikowe magazynowanie gazu ziemnego w górotworze
P.P.U. PROMECH Sp. z o.o. Karlino	ok. 30 osób	przemysł metalowy
Gospodarstwo Rolne RAIFFPOL Pobłocie Wielkie	30 osób	rolnictwo wytwórnia pasz i koncentratów, produkcja żywca wieprzowego i roślin zbożowych
Gospodarstwo Rolne ALMARI Pobłocie Wielkie	20 osób	rolnictwo
Zakład Cukierniczy PSYCHOTKA Karlino	20 osób	przemysł spożywczy

Oprócz w/w dużych zakładów przemysłu drzewnego funkcjonują na terenie gminy małe zakłady stolarskie w: Gościnku, Karścinie, Zwartowie.

7.5.3. LEŚNICTWO

Na terenie gminy Karlino gospodarkę leśną prowadzą dwa nadleśnictwa — Nadleśnictwo Białogard i Nadleśnictwo Gościno.

Dominującą rolę ma Nadleśnictwo Gościno, które prowadzi swoją działalność na obszarze 2 192 ha, położonych na terenie gminy. Do Nadleśnictwa Białogard należy jedynie 30 ha (w obrębie granic g. Karlino), położonych w dolinie rzeki Radwi.

Ogólna powierzchnia terenów leśnych na obszarze Miasta i Gminy Karlino wynosi 2213,2 ha.

Użytkowanie powierzchni leśnych w Nadleśnictwie Gościno:

rodzaj powierzchni	Karlino miasto	Karlino obszar wiejski	Suma końcowa
	Ha		
Bagno	2,88	187,43	190,31
B-R	0,22	0,19	0,41
BUD. INNE		0,08	0,08
DROGI I		0,9	0,9
DROGI L	1,43	15,08	16,51
D-STAN	121,85	1756,9	1878,75
HAL	0,78	0,79	1,57
KOP ŻW		0,64	0,64
L ENERG	0,45	0,12	0,57
L TELEK		0,32	0,32
LINIA EN	2,12	4,95	7,07
LINIE	0,09	5,68	5,77
Ł	1,03	28,11	29,14
N KOP		0,68	0,68
PŁAZ		1,21	1,21
PS		4,4	4,4
R		9,66	9,66
ROWY	0,2	5,53	5,73
ROWY W		3,32	3,32
RUROCIĄG	0,04	2,69	2,73
TER ZDEW		1,06	1,06
ZADRZEW		29,48	29,48
ZRAB		1,97	1,97
suma końcowa	131,09	2061,19	2192,28

W użytkowaniu powierzchni leśnych największe obszarowo są tereny zalesione (w tabeli D-STAN – drzewostan) zajmujące pow. ogółem 1878,75 ha.

Z 187,43 ha powierzchni bagiennej dominującą powierzchnię zajmuje Daszewskie Bagno, położone we wschodniej części obszaru gminy.

Główną funkcję lasów na obszarze gminy Karlino wyznaczają lasy gospodarcze na siedliskach:

L_{MŚW} — lasów mieszanych świeżych — 842,98 ha

B_{MŚW} — borów mieszanych świeżych — 320,45 ha

Znacznie mniejsze powierzchnie zajmują lasy na siedliskach:

L_w — lasów wilgotnych — 41,52 ha

L_{MB} — lasów mieszanych bagiennych — 45,68 ha

oraz siedliska olesowe /OL/ — 81,11 ha.

Natomiast stosunkowo dużą powierzchnię zajmują OLs – olesy (olsy) jesionowe, porastające głównie zbocza doliny rzeki Młynówki i jej dopływów. Zajmują one znaczną w skali gminy powierzchnię 226,41 ha.

Na obszarze całego nadleśnictwa Gościno istnieje 18 obwodów łowieckich, z których 4 (obwody 22, 33, 49, 50) zlokalizowane są w gminie Karlino.

Stan zwierzyny w poszczególnych obwodach łowieckich przedstawia się następująco:

numer obwodu łowieckiego i jego rejon	występujące gatunki zwierząt ilość sztuk		
	jeleń	sarna	dzik
22 Wyganowo- Mierzyn	16	218	60
33 Czerwiecino - Lubiechowo	9	245	40
49 Domacyno – Garnki	21	17	26
50 Pobłocie Wik. - Krukowo	16	260	25

Uwaga: fragment obwodu łowieckiego nr 32 sięga okolic Daszewa

Według oceny Nadleśnictwa Gościno stan zwierzyny w dużym stopniu przekracza ustaloną pojemność łowisk, co ma zasadnicze znaczenie dla stanu upraw rolnych. Problem szkód częściowo rozwiązują „poletka łowieckie”.

7.5.4. TURYSTYKA

Baza turystyczna (noclegowa i gastronomiczna gminy) jest stosunkowo skromna jak na potencjalne możliwości tego regionu. Placówki świadczące usługi w branżach związanych z turystyką w większości są zlokalizowane w Karlinie lub w jego najbliższym sąsiedztwie – w Krzywopłotach, gdzie mieści się największy kompleks wypoczynkowo-rekreacyjny gminy. Rozciągający się między dawną drogą krajową Szczecin – Gdańsk, a rzeką Radwią Kompleks Wypoczynkowy "PetriCo Land" oferuje 92 miejsca noclegowe, w tym hotel (50 miejsc noclegowych) i domki hotelowe (42 miejsca noclegowe). W skład kompleksu wchodzi również: restauracja (dwie sale na 80 osób i sala bankietowa na 100 osób), sala konferencyjna na 100 miejsc (klimatyzacja, kompletne wyposażenie w sprzęt multimedialny), sauna parowa, solarium, siłownia.

Zagospodarowanie terenu obejmuje: stawy rybne, tereny do jazdy konnej (konie, kucyki i osły), urządzony plac zabaw dla dzieci (huśtawki, ślizgawka, wspinaczka).

Hotel w Karlinie przy ul. Koszalińskiej dysponuje bazą noclegową w ilości 23 miejsc noclegowych, a pensjonat przy ul. Moniuszki 10 — 9 miejscami noclegowymi.

Baza gastronomiczna gminy Karlino to zaledwie kilka placówek. Oprócz całodobowej restauracji w Krzywopłotach pozostałe usługi gastronomiczne skupione są w Karlinie: restauracja „Na Skarpie” przy ul. Koszalińskiej, kawiarnia „AGA” przy ul. Kościuszki, bar „U Maka” przy ul. Bolesława Chrobrego, PUB Pizzeria "KAJA" przy ul. Koszalińskiej.

7.6. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

W myśl ustawy o ochronie przyrody „Środowisko przyrodnicze – to krajobrazy wraz z tworami przyrody nieożywionej, naturalne i przekształcone siedliska przyrodnicze wraz z występującymi w nich roślinami i zwierzętami”. Celem nadrzędnym ochrony jest zachowanie walorów i bogactwa bioróżnorodności i zrównoważonego rozwoju przyrody w powiązaniu z działalnością gospodarczą człowieka.

Obszar gminy Karlino charakteryzuje się bogactwem zasobów i walorów środowiska przyrodniczego i cennej bioróżnorodności, ostatnio bardziej rozpoznanych w wyniku prac naukowo-badawczych i inwentaryzacyjnych, prowadzonych na terenie całego Dorzecza Parsęty.

Najcenniejsze przyrodniczo obszary i urokliwe krajobrazy skoncentrowały się w rejonie doliny Parsęty i jej dopływów: Pokrzywnicy, Młynówki, Pysznicy i Radwi, które zastępują brak jezior w tym regionie.

Stosunkowo płaską i rozległą równinę wysoczyznową urozmaicają krajobrazowo inne formy rzeźby młodoglacjalnej: obniżenia wytopiskowe, bagna (największe z nich to Daszewskie Bagno), podmokłości, „oczka” polodowcowe. Porastające wokół lasy i zadrzewienia są cennymi „oazami” ekosystemów i biocenoz. Większość cennych przyrodniczo obszarów gminy winna być objęta ochroną prawną — różnymi jej formami, zgodnie m.in. z propozycjami opracowań specjalistycznych.

Obecnie, zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody, innych ustaw i przepisów szczególnych, ochronie prawnej na terenie gminy Karlino podlegają: lasy ochronne, pomniki przyrody, starodrzewy cmentarne, założenia parkowe.

7.6.1. POMNIKI PRZYRODY

Rozporządzenie nr 7/92 z 8.09.1992 r., Dz. Urz. Nr 15 (fragment)

gmina	opis przedmiotu poddanego ochronie	określenie położenia
Karlino	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) w wieku ok. 400 lat, obw. 570 cm, wys. 25 m	m. Krukowo przy ruinach kościoła
Karlino	Lipa wielkolistna (<i>Tilia platyphyllos</i>) w wieku ok. 250 lat, obw. 370 cm	m. Lubiechowo w parku zabytkowym
Karlino	Buk zwyczajny (<i>Fagus silvatica</i>) w wieku ok. 200 lat, obw. 380 cm	Lubiechowo w parku zabytkowym
Karlino	Wiąz górski (<i>Ulmus montana</i>) w wieku ok. 250 lat, obw. 480 cm	Lubiechowo w parku zabytkowym
Karlino	Klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>) ob. 420 cm, wys. 30 m	W oddz. 85 b, ob. Dygowo, Leśnictwo Karlino, Nadleśnictwo Gościno
Karlino	Grupa drzew: 5 (obecnie 4) jodeł pospolitych (<i>Abies alba</i>), obw. 160- 280 cm, wys. 33-38 m	W oddz. 85b, ob. Dygowo, Leśnictwo Karlino, Nadleśnictwo Gościno
Karlino	Grab pospolity (<i>Carpinus betulus</i>) obw. 380 cm, wys. 17 m	m. Karścino przy bramie do kościoła

Rozporządzenie nr 12/95 z 28.12.1995 r., Dz. Urz. Nr 114 (fragment)

gmina	opis przedmiotu poddanego ochronie	określenie położenia
Karlino	Gr. drzew: 3 lipy drobnolistne (<i>Tilia cordata</i>), obw. 265, 295, 255 wys. 30 m; Żywotnik zachodni (<i>Thuja occidentalis</i>) obw. 165 cm, wys. 15 m	m. Karwin cmentarz ewangelicki (nieczynny) na granicy lasu, po lewej stronie drogi z Domacyna do Karwina
Karlino	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>) obw. 297 cm, wys. 22 m	m. Karwin Cmentarz ewangelicki (nieczynny), na wzniesieniu obok kościoła
Karlino	Gr. drzew: lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) obw. 310 cm, wys. 22 m 3 buki zwyczajne (<i>Fagus sylvatica</i>) obw. 285, 265, 195 cm, wys. 30 m	m. Kozia Góra cmentarz ewangelicki (nieczynny), na granicy lasu
Karlino	2 dęby szypułkowe (<i>Quercus robur</i>) obw. 300 i 455 cm, wys. 18 i 28 m	m. Lubiechowo cmentarz ewangelicki (nieczynny), za wsią na łąkach
Karlino	Sosna pospolita (<i>Pinus silvestris</i>) obw. 200 cm, wys. 20 m	m. Wietszyno cmentarz ewangelicki (nieczynny), na wzgórzu wśród pól

Uchwała Nr XVI/171/07 Rady Miejskiej w Karlinie z dnia 21 grudnia 2007 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody:

Karlino	Dąb szypułkowy (<i>Quercus rober</i>) obw. 495 cm	Dz. nr 117 obręb Domacyno
Karlino	Dąb szypułkowy (<i>Quercus rober</i>) obw. 600 cm	Dz. nr 214 obręb Domacyno

7.6.2. STARODRZEWY CMENTARNE

Lp.	Miejscowość	rodzaj cmentarza i jego charakterystyka	występujący starodrzew
1.	Czerwięcino	rodowy, bardzo zaniedbany	świerk, brzoza, dąb
2.	Domacyno	rodowy, położony na wzgórzu za wsią, zaniedbany	dąb, buk, świerk, lipa
3.	Garnki	zaniedbany, położony w lesie za wsią	buk, lipa, dąb, topola
4.	m. Karlino	poewangelicki przekształcony w park miejski	dąb, lipa, jesion, kasztanowiec
5.	m. Karlino	komunalny	lipa, żywotnik
6.	Karwin	dawny cmentarz przykościelny	jesion, klon, kasztanowiec
7.	Karwin	poewangelicki, w lesie na stoku wzgórza kemowego	lipa, świerk, brzoza, żywotnik
8.	Karścino	poewangelicki, na krańcu wsi, zaniedbany	klon, dąb, jesion
9.	Kozia Góra	poewangelicki, zaniedbany	buk, lipa, dąb, topola
10.	Kowańcz	poewangelicki, w centrum wsi, zaniedbany	jesion, klon, świerk, brzoza
11.	Krukowo	poewangelicki, położony w enklawie śródpolnej, zaniedbany	dąb, świerk, jesion
12.	Krukowo	rodowy, położony za wsią, zaniedbany	lipa, dąb
13.	Lubiechowo	poewangelicki	kasztanowiec, jesion, żywotnik
14.	Lubiechowo	położony za wsią, na wzgórzu wśród łąk, zaniedbany	dąb, głóg
15.	Mierzyn	poewangelicki, na południowym krańcu wsi	lipa, świerk, dąb; zachowana aleja lipowa
16.	Pobłocie Wlk.	poewangelicki, położony w enklawie śródpolnej	sosna, świerk
17.	Wietszyno	poewangelicki, położony w enklawie śródpolnej	zachowane pojedyncze drzewa: dąb, sosna, świerk

Reasumując należy stwierdzić, iż stare cmentarze są to niewielkie obszary cennej zieleni wysokiej, gdzie występują często okazałe, pomnikowe drzewa, resztki alejek itd. Starodrzewy cmentarne są walorem w krajobrazie, miejscem przebywania i rozrodu licznych gatunków roślin i zwierząt. Cmentarze zlokalizowane na terenie gminy są również opisane w rozdziale „Środowisko kulturowe ...”.

7.6.3. PARKI — ZESPOŁY ZIELENI PARKOWEJ

Nr	Miejscowość	obiekt	obszar w ha	Czas założenia
1	Domacyno	pałacowy	16,00	XVIII w.
2	Karlino	dworski	1,6	2.poł. XIX w.
3	Karlino	pocmentarny	3,6	k. XIX w.
4	Karlino	miejski	3,2	XIX w
5	Karścino	pałacowy	5,2	XVIII w.
6	Kozia Góra	pałacowy	3,98	2 poł. XVIII w
7	Krukowo	pałacowy	15,0	XVIII w.
8	Lubiechowo	dworski	11,0	XIX w.
9	Malonowo	dworski	2,41	1880 r
10	Mierzyn	dworski	4,3	XIX w.
11	Mierzyn	pałacowy	4,0	2 poł. XIX w.
12	Pobłocie Wielkie	dworski	2,7	XIX w.

13	Poczernino	dworski	3,5	2 poł. XIX w
14	Syrkowice	park dworski	1,67	k. XIX w.
15	Wyganowo	dworski	1,3	1890 r.
16	Zwartowo	dworski	3,0	2 poł. XIX w

7.6.4. LASY OCHRONNE

Ochronie prawnej podlegają lasy ochronne (wodochronne i strefy miejskiej), które zajmują powierzchnię ogólną 334,30 ha i występują głównie na zboczach dolin rzek Parsęty i Pokrzywnicy oraz w granicach miasta Karlina.

–	Lasy ochronne podmiejskie	97,74 ha
–	Lasy wodochronne w mieście	22,71 ha
–	Lasy wodochronne obszaru wiejskiego	213,85 ha
–	razem lasy ochronne	334,30 ha

Problematyka związana ze stanem środowiska przyrodniczego gminy Karlino, jego zasobami i walorami zostały szeroko opisane w opracowaniu „Waloryzacja przyrodnicza gminy Karlino” oraz w sporządzonym w ramach Studium opracowaniu fizjograficznym.

7.6.5. STAN ŚRODOWISKA - ZAGROŻENIA

Środowisko przyrodnicze na obszarze gminy charakteryzuje się zasobami i walorami o dość dużej odporności naturalnej i barierami ekofizjograficznymi (doliny rzek, bagna, obniżenia terenowe).

Doliny rzek wchodzi w skład zlewni rzeki Parsęty, której powierzchnia wynosi 3150,9 km². Gmina Karlino zajmuje około 4,5 % tej powierzchni. Według podziału hydrograficznego Polski dorzecze Parsęty opatrzono numerem 307, na które składają się mniejsze dorzecza, leżące w całości lub częściowo na obszarze gminy.

Na terenie gminy Karlino do Parsęty wpadają jej dopływy: Pokrzywnica, Młynówka, Radew oraz swój początek bierze rzeka Pysznica – również dopływ Parsęty. Wzdłuż jej koryta na całym odcinku zlokalizowanym w gm. Karlino oraz wzdłuż dolnych odcinków Pokrzywnicy i Radwi występują obszary zalewowe.

W gminie brak jest wód powierzchniowych stojących – jezior. Poza nielicznymi stawami rybnymi nie ma retencjonowania wód, które pozwoliłoby efektywnie sterować odpływami i skutecznie oddziaływać na zagrożenia powodziowe.

Istniejące budowle hydrotechniczne w obszarze gminy Karlino to: niedokończona elektrownia na rzece Parsęcie (m. Karlino), elektrownia wodna Karlino-Młyn na rzece Radwi, jaz betonowy na rzece Młynówce w Koziej Górze.

Większość zagrożeń dla środowiska i jego degradacja wiążą się z gospodarczą działalnością człowieka. Zlokalizowane zakłady przemysłowe powodują zanieczyszczenie powietrza, wody i gleby. Do najbardziej uciążliwych należy zaliczyć: zlokalizowane w granicach miasta zakład przemysłu drzewnego Płyty Karlino SA (obecnie HOMANIT POLSKA), zakład utylizacyjny, oczyszczalnię ścieków (której przepustowość planuje się zwiększyć po rozbudowie do 2000 m³/dobę), oraz zlokalizowane w Krzywopłotach wysypisko odpadów komunalnych i kopalnię ropy naftowej i gazu. Szczególne zagrożenie stwarza możliwość awarii obiektu. Inwestycjami uciążliwymi dla środowiska są również duże fermy hodowlane - ferma krów w Karścinie. Dodatkową uciążliwością związaną z funkcjonowaniem hodowli fermowej jest problem gnojowicy i „odoru” w powietrzu.

Zagrożeniem dla stanu czystości wody rzeki Młynówki może okazać się kompleks stawów rybnych w Malonowie.

Znaczne zagrożenie dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego stwarzają szlaki komunikacyjne, które powodują zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego spalinami i hałasem, zagrażają migracjom zwierząt, tworzą techniczne bariery dla ciągłości systemów ekologicznych. Największe uciążliwości i zagrożenia tego typu powodują drogi: wojewódzka nr 112 (stary przebieg drogi krajowej Nr 6), wojewódzka Nr 163 (o dużym natężeniu ruchu) obwodnica miasta przecinająca doliny rzek Parsęty i Radwi oraz tor kolejowy (na nasypie) linii Białogard-Kotobrzeg. Uciążliwość byłej drogi krajowej Nr 6 znacznie zmniejszyła się po oddaniu do użytkowania krajowej drogi ekspresowej S6 poza granicami gminy Karlino.

Przekształceniom powierzchnia ziemi ulega w wyniku eksploatacji kopalni kruszywa naturalnego w Wietszynie (istniejącej i projektowanej), oraz w pięciu punktach eksploatacji lokalnej.

Wyrobiska poeksploatacyjne muszą być zrekultywowane, podobnie jak wyrobisko po zaniechanej eksploatacji złóż „Karlino” (kruszywa i utworów ilastych).

Przy nieodpowiedniej działalności poważnym zagrożeniem dla czystości wód Radwi (II kl. czystości) i ochrony bioróżnorodności w jej dolinie może być funkcjonowanie dużego Kompleksu Wypoczynkowego „PetriCo Land” w Krzywopłotach i sąsiadującej z nim stacji CPN.

7.7. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

7.7.1. CHARAKTERYSTYKA STANU I FUNKCJONOWANIA KRAJOBRAZU ARCHEOLOGICZNEGO.

7.7.1.1. WARTOŚĆ ARCHEOLOGICZNA GMINY KARLINO

Na terenie gminy Karlino zewidencjonowano ogółem 528 stanowisk archeologicznych. Rozmieszczenie tych stanowisk na obszarze gminy jest zróżnicowane, tak samo jak zróżnicowana jest ich funkcja. Niejednokrotnie na poszczególnych stanowiskach stwierdzono współwystępowanie materiałów z różnych okresów chronologicznych, co w konsekwencji daje 757 pozostałości osadniczych w ramach zasobu archeologicznego na terenie gminy.

W ramach tego zasobu archeologicznego stwierdzono zaewidencjonowanie następujących kategorii stanowisk archeologicznych (rozdzielenie funkcjonalne) bez rozróżnienia chronologicznego:

– ślad osadniczy	483
– punkt osadniczy	0
– osada	252
– cmentarzysko	20
– grodzisko	2

Widoczne jest zróżnicowanie funkcjonalne stanowisk w obrębie wyróżnionych okresów chronologicznych, co przedstawiono w poniższym zestawieniu.

	<u>LX X O C G Razem</u>				
Neolit/KPL/KAK/KCSZ	19	19	1		39
Kultura unietycka/łużycka	48	35	8		91
Kultura pomorska/jastorfska	4	2	4		10
Kultura oksywska	4	13	2		19
Kultura wielbarska	11	31	3		45
Grupa dębczyńska		15	1		16
Okres rzymski	33	11			44
Okres starożytny	41	2			43
Okres wczesnośredniowieczny	79	48	1	1	129
Okres średniowieczny	219	76			295
<u>Chronologia ? 25 i 26</u>					
Ogółem	483	252	20	2	757

C – cmentarzysko

G – grodzisko

O – osada

X – punkt osadniczy

LX – ślad osadniczy

„Chronologia?” – obiekty, dla których nie można było określić okresu pochodzenia.

Wszystkie 528 zaewidencjonowanych stanowisk zostało ujętych w zestawieniu tabelarycznym „Zbiornicze zestawienie zasobu stanowisk archeologicznych gminy Karlino w woj. Zachodniopomorskim” zamieszczonym w opracowaniu specjalistycznym.

7.7.1.2. WARTOŚCI ARCHEOLOGICZNE MIEJSCOWOŚCI

Dla właściwego rozeznania zasobu archeologicznego prezentujemy chronologiczno-funkcjonalny rejestr stanowisk w obrębie miejscowości gminy.

CHOTYŃ

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 4 stanowiska archeologiczne z 4 pozostałościami osadniczymi z następujących okresów chronologicznych:

Kultura łużycka – 1 ślad osadniczy – 1 osada
 Okres średniowieczny – 1 ślad osadniczy
 Chronologia? – 1 ślad osadniczy

CZERWIĘCINO

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 11 stanowisk archeologicznych, na których stwierdzono 11 śladów osadniczych z następujących okresów chronologicznych:

Okres neolitu, kultura pucharów lejkowatych – 2 ślady osadnicze – 3 osady
 Okres starożytny – 1 ślad osadniczy Okres wczesnośredniowieczny – 2 ślady osadnicze Okres średniowieczny – 1 ślad osadniczy
 Chronologia? – 1 ślad osadniczy

DASZEWO

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 26 stanowisk archeologicznych, na których stwierdzono 51 pozostałości osadniczych z następujących okresów chronologicznych:

Kultura pucharów lejkowatych – 2 osady
 Kultura unietycka/łużycka – 2 ślady osadnicze – 5 osad
 – 1 cmentarzysko
 Kultura pomorska/wschodniopomorska – 2 ślady osadnicze Kultura oksywska – 1 ślad osadniczy – 1 osada
 Kultura wielbarska – 2 ślady osadnicze – 5 osad
 Okres rzymski – 1 osada
 Okres wczesnośredniowieczny – 6 śladów osadniczych – 5 osad
 Okres średniowieczny – 8 śladów osadniczych – 9 osad
 Chronologia? – 1 ślad osadniczy

DOMACYNO

Z obszaru tej wioski pochodzą 53 stanowiska archeologiczne, na których stwierdzono 75 pozostałości osadniczych z następujących okresów chronologicznych:

Okres neolitu, kultura pucharów lejkowatych/
 Kultura ceramiki sznurowej – 5 śladów osadniczych – 1 osada
 – 1 cmentarzysko
 Okres wczesnego brązu/kultura łużycka – 5 śladów osadniczych – 2 osady
 Kultura pomorska – 1 osada Kultura oksywska – 1 osada
 Kultura wielbarska – 1 cmentarzysko
 Grupa dębczyńska – 1 osada
 Okres rzymski – 7 śladów osadniczych – 3 osady
 Okres starożytny – 6 śladów osadniczych

Okres wczesnośredniowieczny – 2 osady
– 1 cmentarzysko
Okres średniowieczny – 21 śladów osadniczych
– 8 osad
Chronologia – 1 ślad osadniczy

GARNKI

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 26 stanowisk archeologicznych, na których stwierdzono 36 śladów osadniczych z następujących okresów chronologicznych:

Kultura łużycka – 2 ślady osadnicze
– 2 osady
Kultura oksywska – 1 ślad osadniczy
– 1 osada
Grupa dębczyńska – 3 osady Okres rzymski – 1 ślad osadniczy Okres starożytny – 2 ślady osadnicze
– 1 osada
Okres wczesnośredniowieczny – 5 śladów osadniczych
– 2 osady
Okres średniowieczny – 11 śladów osadniczych
– 4 osady
Chronologia? – 1 ślad osadniczy

GOŚCINKO

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 36 stanowisk archeologicznych, na których stwierdzono 45 pozostałości osadniczych z następujących okresów chronologicznych:

Kultura łużycka – 4 ślady osadnicze
– 1 osada
Okres rzymski – 3 ślady osadnicze Okres starożytny – 5 śladów osadniczych Okres wczesnośredniowieczny – 4 ślady osadnicze
– 2 osady
Okres średniowieczny – 19 śladów osadniczych
– 3 osady
Chronologia? – 4 ślady osadnicze

KARLINO

Na obszarze miejscowości (miasta) zarejestrowano 44 stanowiska archeologiczne, na których stwierdzono 71 pozostałości osadniczych z następujących okresów chronologicznych:

Okres neolitu/kultura pucharów lejkowatych – 3 ślady osadnicze
– 3 osady
Kultura unietycka/kultura łużycka – 1 ślad osadniczy
– 9 osad
– 3 cmentarzyska
Kultura jastorfska/kultura wschodniopomorska – 2 cmentarzyska
Kultura oksywska – 5 osad
Kultura wielbarska – 1 ślad osadniczy
– 10 osad
– 1 cmentarzysko
Grupa dębczyńska – 5 osad Okres wczesnośredniowieczny – 1 ślad osadniczy
– 11 osad
Okres średniowieczny – 1 ślad osadniczy
– 15 osad

KARLINKO

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 5 stanowisk archeologicznych z 12 pozostałościami z następujących okresów:

- Kultura amfor kulistych – 1 osada
- Kultura oksywska – 1 ślad osadniczy
- Kultura wielbarska – 1 ślad osadniczy
- Grupa dębczyńska – 3 osady
- Okres rzymski – 1 osada
- Okres wczesnośredniowieczny – 1 ślad osadniczy – 1 osada
- Okres średniowieczny – 1 ślad osadniczy – 2 osady

KARŚCINO

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 60 stanowisk archeologicznych, na których stwierdzono 83 pozostałości osadnicze z następujących okresów chronologicznych:

- Okres neolitu – 2 ślady osadnicze
- Kultura łużycka – 9 śladów osadniczych – 2 osady
- Kultura pomorska – 2 ślady osadnicze
- Kultura oksywska – 1 cmentarzysko
- Kultura wielbarska – 4 osady
- Okres rzymski – 2 ślady osadnicze
- Okres starożytny – 4 ślady osadnicze
- Okres wczesnośredniowieczny – 9 śladów osadniczych – 3 osady
- Okres średniowieczny – 33 ślady osadnicze – 9 osad
- Chronologia? – 3 ślady osadnicze

KARWIN

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 37 stanowisk archeologicznych, na których stwierdzono 53 pozostałości osadnicze z następujących okresów chronologicznych:

- Kultura łużycka – 6 śladów osadniczych
- Kultura wielbarska – 1 cmentarzysko
- Okres rzymski – 3 ślady osadnicze – 4 osady
- Okres starożytny – 8 śladów osadniczych – 1 osada
- Okres wczesnośredniowieczny – 6 śladów osadniczych – 2 osady
- Okres średniowieczny – 19 śladów osadniczych
- Chronologia? – 3 ślady osadnicze

KOWAŃCZ

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 14 stanowisk archeologicznych, na których stwierdzono 16 pozostałości osadniczych z następujących okresów chronologicznych:

- Okres neolitu – 1 ślad osadniczy
- Kultura łużycka – 3 ślady osadnicze – 1 osada
- Okres starożytny – 1 ślad osadniczy
- Okres wczesnośredniowieczny – 2 ślady osadnicze
- Okres średniowieczny – 6 śladów osadniczych
- Chronologia? – 2 ślady osadnicze

KOZIA GÓRA

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 27 stanowisk archeologicznych, na których stwierdzono 36 pozostałości osadniczych z następujących okresów chronologicznych:

- Okres neolitu, kultura pucharów lejkowatych – 4 ślady osadnicze
- Kultura łużycka – 2 ślady osadnicze – 1 osada
- Okres halsztacki – 1 cmentarzysko ciałopalne
- Kultura wielbarska – 2 osady

Grupa dębczyńska – 2 osady
– 1 cmentarzysko
Okres rzymski – 4 ślady osadnicze Okres starożytny – 4 ślady osadnicze
Okres wczesnośredniowieczny – 4 ślady osadnicze
– 1 osada
Okres średniowieczny – 8 śladów osadniczych
– 3 osady
Chronologia? – 1 ślad osadniczy

KRUKOWO

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 15 stanowisk archeologicznych, na których stwierdzono występowanie 17 pozostałości z następujących okresów chronologicznych:

Okres neolitu – 1 osada
Kultura łużycka – 1 ślad osadniczy
– 2 osady
– 1 cmentarzyska
Okres rzymski – 2 ślady osadnicze
– 1 osada
Okres starożytny – 3 ślady osadnicze
Okres wczesnośredniowieczny – 2 osady
Okres średniowieczny – 4 ślady osadnicze

LUBIECHOWO

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 34 stanowiska archeologiczne, na których stwierdzono 54 pozostałości osadnicze z następujących okresów chronologicznych:

Okres neolitu/kultura pucharów lejkowatych – 1 ślad osadniczy
– 7 osad
Kultura łużycka – 5 śladów osadniczych
– 5 osad
Kultura oksywska – 2 osady Kultura wielbarska – 1 osada
Okres rzymski – 1 ślad osadniczy
– 1 osada
Okres starożytny – 1 ślad osadniczy
Okres wczesnośredniowieczny – 3 ślady osadnicze
– 6 osad
– 1 grodzisko
Okres średniowieczny – 10 śladów osadniczych
– 8 osad
Chronologia? – 2 ślady osadnicze

MALONOWO

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 22 stanowiska archeologiczne, na których stwierdzono 29 pozostałości osadniczych z następujących okresów chronologicznych:

Kultura łużycka – 1 ślad osadniczy
– 1 cmentarzysko
Okres rzymski – 1 ślad osadniczy Okres starożytny – 4 ślady osadnicze
Okres wczesnośredniowieczny – 4 osady
Okres średniowieczny – 15 śladów osadniczych
– 2 osady
Chronologia? – 1 ślad osadniczy

MIERZYN

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 20 stanowisk archeologicznych, na których stwierdzono 33 pozostałości osadnicze z następujących okresów chronologicznych:

Późny neolit/wczesny brąz – 1 ślad osadniczy Kultura pomorska – 1 cmentarzysko
Kultura oksywska – 2 osady
Kultura wielbarska – 3 ślady osadnicze
– 5 osad
Grupa dębczyńska – 1 osada

- Okres wczesnośredniowieczny – 5 śladów osadniczych
  - 2 osady
- Okres średniowieczny – 9 śladów osadniczych
  - 4 osady

MIERZYNEK

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 7 stanowisk archeologicznych, na których stwierdzono 13 pozostałości osadniczych z następujących okresów chronologicznych:

- Okres neolitu – 1 ślad osadniczy
  - 1 osada
- Kultura wielbarska – 1 ślad osadniczy
- Okres rzymski – 1 ślad osadniczy
- Okres wczesnośredniowieczny – 5 śladów osadniczych
- Okres średniowieczny – 4 ślady osadnicze

POBŁOCIE WIELKIE

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 32 stanowiska archeologiczne, na których stwierdzono 38 pozostałości osadniczych z następujących okresów chronologicznych:

- Kultura łużycka – 3 ślady osadnicze
  - 3 osady
  - 1 cmentarzysko
- Kultura oksywska – 1 cmentarzysko
- Okres rzymski – 4 ślady osadnicze
- Okres starożytny – 1 ślad osadniczy
- Okres wczesnośredniowieczny – 7 śladów osadniczych
- Okres średniowieczny – 16 śladów osadniczych
- Chronologia? – 2 ślady osadnicze

POCZERNINO

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 8 stanowisk archeologicznych, na których stwierdzono 10 pozostałości osadnicze z następujących okresów chronologicznych:

- Okres neolitu/brązu – 1 ślad osadniczy
- Kultura wielbarska – 1 osada
- Okres wczesnośredniowieczny – 1 ślad osadniczy
- Okres średniowieczny – 5 śladów osadniczych
  - 2 osady

SYRKOWICE

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 15 stanowisk archeologicznych, na których stwierdzono 22 pozostałości osadnicze z następujących okresów chronologicznych:

- Kultura łużycka – 1 ślad osadniczy
  - 1 osada
- Kultura pomorska – 1 osada
- Kultura oksywska – 2 ślady osadnicze
  - 1 osada
- Kultura wielbarska – 1 ślad osadniczy
  - 1 osada
- Okres wczesnośredniowieczny – 2 ślady osadnicze
  - 1 osada
- Okres średniowieczny – 7 śladów osadniczych
  - 3 osady
- Chronologia? – 1 ślad osadniczy

UBYSŁAWICE

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 4 stanowiska archeologiczne, na których stwierdzono 6 pozostałości osadniczych z następujących okresów chronologicznych:

- Kultura łużycka – 1 cmentarzysko
- Kultura wielbarska – 1 ślad osadniczy
- Okres wczesnośredniowieczny – 1 ślad osadniczy
- Okres średniowieczny – 3 ślady osadnicze

WITOLUB

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 1 stanowisko archeologiczne, na którym stwierdzono tylko pozostałość osady kultury wielbarskiej

WYGANOWO

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 2 stanowiska archeologiczne, na których stwierdzono 2 pozostałości osadnicze z następujących okresów chronologicznych:

Kultura wielbarska – 1 ślad osadniczy

Chronologia? – 1 grodzisko?

ZWARTOWO

Na obszarze miejscowości zarejestrowano 20 stanowisk archeologicznych, na których stwierdzono 29 pozostałości osadniczych z następujących okresów chronologicznych:

Okres neolitu – 1 ślad osadniczy Wczesny brąz/kultura łużycka – 2

ślady osadnicze Okres rzymski – 3 ślady osadnicze Okres starożytny –

3 ślady osadnicze Okres wczesnośredniowieczny – 2 ślady osadnicze
– 5 osad

Okres średniowieczny – 8 śladów osadniczych

– 3 osady

Chronologia – 2 ślady osadnicze

7.7.2. CHARAKTERYSTYKA STANU I FUNKCJONOWANIA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

7.7.2.1. ŚRODOWISKO KULTUROWE

Charakterystyka krajobrazu kulturowego – obszar gminy

Teren gminy Karlino należy zaliczyć do krajobrazu kulturowego rolniczego. Charakteryzuje go równomiernie rozmieszczona na całym obszarze sieć osadnicza o średniowiecznym rodowodzie oraz zróżnicowanie układów ruralistycznych. Przeważają układy zwarte z wprowadzonymi w okresie późniejszym (ok. XIX w.) założeniami folwarcznymi. Sieć drogowa o analogicznym rodowodzie, w większości z atrakcyjnymi obsadzeniami przydrożnymi, dopełniają obraz zagospodarowania. Wyjątek stanowią drogi główne wysokich klas oraz linie kolejowe o „sztywnych” układach geometrycznych.

Określone wyżej układy osadnicze i sieć komunikacyjna, obok elementów naturalnych, jakie stanowią zespoły roślinne i rzeźba terenu, składają się na fizjonomię obszaru.

Zharmonizowany, historyczny krajobraz kulturowy uległ, szczególnie w drugiej połowie XX w. istotnym przeobrażeniom. Generalnie należy stwierdzić, że zabudowa mieszkaniowa (przeważnie realizowana jako samodzielne zespoły zabudowy) oraz zabudowa produkcyjna funkcjonująca w strukturze powojennej gospodarki wielkotowarowej, w różnym stopniu zaburzyła historyczne układy zabudowy, tworząc dominanty przestrzenne negatywnie oddziałujące na krajobraz (ze względu na ich lokalizację, często w eksponowanych obszarach wsi).

Nowe zespoły zabudowy nie mają wykształconej w wyraźny sposób kompozycji urbanistycznej, a ponadto są w większości pozbawione roślinności wysokiej, co zwiększa ich niekorzystnej oddziaływanie na otoczenie.

Wyraźnie widoczny jest związek pomiędzy stanem władania (prywatny, państwowy) a wartością środowiska kulturowego. Wieś indywidualna zachowała w większości ukształtowany historycznie charakter przestrzeni (układy, zabudowa). Przeważająca w przeszłości państwowa struktura władania (PGR) i wynikający z niej scentralizowany system inwestycyjny doprowadził do zaburzeń układów urbanistycznych i wprowadzenia wyobcowanych kulturowo form architektonicznych. Stopień negatywnych przekształceń jest zróżnicowany na obszarze gminy, równolegle występują przykłady wartościowych elementów przestrzeni, zachowania historycznych układów i zabudowy.

Do negatywnych zjawisk zaliczyć należy stopień zachowania i utrzymania przyrodniczych komponentów krajobrazu kulturowego.

Zagrożone są zespoły zabytkowej zieleni. Dla licznych jeszcze obsadzeń dróg nadal zagrożeniem mogą być metody ich modernizacji, choć jako podstawowe zagrożenie należy wskazać brak regularnej pielęgnacji i planowego uzupełniania ubytków.

Parki są zaniedbane i pozostawione własnemu losowi, dziczeją zatracając pierwotny charakter, mający tworzyć w naturalnym krajobrazie tło kolorystyczne i oparcie przestrzenne dla terenów osadniczych. Zagrożeniem dla walorów komponowanej zieleni mogą być również

nieprofesjonalnie prowadzone nasadzenia, z naruszeniem warunku utrzymywania składu gatunkowego przy uzupełnianiu ubytków oraz stosowania nasadzeń np. egzotycznych drzew ozdobnych lub szpilkowych w miejscach, na terenach i w rejonie obiektów architektonicznych, gdzie może dojść do unieczystnienia pierwotnej, zamierzonej kompozycji lokalnej.

Charakterystyka krajobrazu kulturowego – Karlino

Powstanie Karlina wiąże się z faktem zbiegu ważnych traktów komunikacyjnych i w konsekwencji rozplanowania miasta przy wykorzystaniu ich przebiegu. Średniowieczny układ ulic na terenie starego miasta wraz z rynkiem i placem kościelnym zachował się do dnia dzisiejszego.

Historyczny proces rozrastania się miasta w kierunku północnym (linia kolejowa – dworzec) oraz jego dzisiejszy kształt, jest efektem nawarstwiania się elementów z różnych epok przy utrzymaniu podstawowej zasady układu (centralny rynek, pierzejowy układ obudowy ulic, struktura zabudowy zwartej poszczególnych kwartałów urbanistycznych, przejście w układy swobodne zabudowy willowej i jednorodzinnej).

Realizacje powojenne to dalszy rozwój koncentryczno-liniowy determinowany uwarunkowaniami naturalnymi i głównym układem komunikacyjnym (zabudowa wielorodzinna, zabudowa produkcyjna, zespoły zabudowy jednorodzinnej wykraczające poza strukturę administracyjną miasta).

Stan przestrzeni kulturowej, historycznie ukształtowanej, poza układem urbanistycznym, bardzo przeciętny. Zabudowa obrzeżna rynku (pierzewa wschodnia i zachodnia) zatraciła swoje cechy stylowe w wyniku procesów remontowych (bezbarwne, pozbawione detalu, stanowią substandard estetyczny za wyjątkiem 2-3 obiektów). Stosunkowo dobrze zachowana pierzeja południowa. Następujące po sobie procesy modernizacyjne układu komunikacyjnego zdominowały negatywnie sposób zagospodarowania i rozplanowania rynku. Pierzeje uliczne (Koszalińska, Szczecińska) zachowane w stopniu dostatecznym, za wyjątkiem kilku obiektów stanowiących dysonanse architektoniczne.

Układy zieleni komponowanej utrzymane w zadowalającym zakresie. Zatarte układy założenia cmentarza żydowskiego.

Rozwinięciem szczegółowym przedstawionej charakterystyki ogólnej jest omówienie poszczególnych komponentów krajobrazu kulturowego (zabytkowe układy ruralistyczne, zabudowa i zagospodarowanie historyczne wsi, w tym obiekty sakralne, obiekty rezydencjonalne, założenia parkowe, cmentarze, zabudowa wiejska oraz zabudowa miasta Karlina).

Charakterystyka zagrożeń środowiska kulturowego jest elementem zamykającym rozdział.

7.7.2.2. ZABYTKOWE UKŁADY RURALISTYCZNE

Większość miejscowości na terenie gminy Karlino posiada średniowieczną metrykę. Od 2 połowy XIII wieku, funkcjonujące na tym terenie wioski słowiańskie, zaczęto lokować na prawie niemieckim. Według materiałów źródłowych kolejno lokowano: Domacyno, Karścino, Karwin, Kozią Górę, Lubiechowo, Malonowo, Mierzyn i Syrkowice. Później, w XIV i XV wieku, lokowano najprawdopodobniej wioski w Daszewie, Garnkach i Zwartowie. Średniowieczne metryki mają również wioski: Gościnko, Kowańcz i Krukowo.

Kompozycje układów przestrzennych wsi na terenie gminy są prawie w każdym przypadku częściowo przekształcone. Z zachowanych fragmentów pierwotnego rozplanowania wynika, że dominującą a zarazem charakterystyczną formą kompozycji były układy placowe. Najbardziej przejrzystym przykładem tego typu jest rozplanowanie wsi Kowańcz.

Poniższy wykaz wsi określa ich historyczny układ przestrzenny i czas jego powstania.

nr	nazwa polska	nazwa niemiecka	układ	datowanie
1	Chotyń	Neu Amerika	założenie folw.	XIX w.
2	Daszewo	Dassow	placowy	1383 r.
3	Dębołas	Stadtwald	rozproszony	XIX w.
4	Domacyno	Dumzin	placowy	1243 r.
5	Garnki	Garchen	ulicówka	1427 r.
6	Gościnko	Klein Jestin	wielodrożnica	XV w.
7	Karlinko	Stadtgut KOErln	założenie folw.	XIX w.
7	Karwin	Karvin	ulicówka	1260 r.
8	Karścino	Kerstin	wielodrożnica	1276 r.

9	Kowańcz	Kowanz	placowy	1383 r.
10	Krukowo	Kruckenbeck	ulicówka	1595 r.
11	Kozia Góra	Koseeger	ulicówka	1276 r.
12	Krzywopłoty	Stadtholzkathen	rozproszony	XIX w.
13	Lubiechowo	Libchow	placowy	1263 r.
14	Malonowo	Mallnow	ulicówka	1260 r.
15	Mierzyn	Alt Marrin	fragment okolicy	1263 r.
16	Mierzynek	Neu Marrin	założenie folw.	1820 r.
17	Poczernino	Putzerin	założenie folw.	1383 r.
18	Pobłocie Wielkie	Gross Poblath	placowy	1159 r.
19	Syrkowice	Zirkow	założenie folw.	1227 r.
20	Ubysławice	Rwolsdorf	ulicówka	1774 r.
21	Wietszyno	Johannesthal	założenie folw.	1774 r.
22	Witolub	Hihnerheide	rozproszony	XIX w.
23	Wygonowo	Amalienhof	założenie folw.	1774 r.
24	Zwartowo	Schwartow	ulicówka	1523 r.

7.7.2.3.ZABUDOWA I ZAGOSPODAROWANIE HISTORYCZNE WSI

Obiekty sakralne

Budownictwo sakralne na terenie gminy reprezentowane jest zaledwie przez pięć kościołów, szóstą świątynia, istniejąca przed 1945 rokiem w Krukowie, uległa rozbiórce w latach sześćdziesiątych XX wieku. Wszystkie zachowane kościoły mają średniowieczne metryki, przy czym formy budowli, poza Karlinem i wieżą kościoła w Mierzynie, pochodzą z XIX i XX wieku. Kościoły należą do najlepiej zachowanych budowli na terenie gminy.

nr	miejsowość	wewzwanie	materiał	czas budowy
1	Karścino	par. p.w. M.B. Częstochowskiej	cegła	2 poł.XIX wieku
2	Karlino	par. p. w. św. Michała	cegła	XV wiek
3	Karwin	par. p.w. św. Kazimierza	cegła	1915 rok
4	Lubiechowo	par. p.w. św. Józefa	cegła	2 poł. XIX wieku
5	Mierzyn	par. p.w. św. Trójcy	kamień, cegła	XV w., 1849 -51r.

Obiekty rezydencjonalne

Budownictwo rezydencjonalne reprezentowane jest przez okazałe pałace (Kozia Góra, Karścino i Lubiechowo), dwory (Mierzynek, Pobłocie, Poczernino, Syrkowice) i skromne siedziby administratorów bądź dzierżawców majątków (Karlino, Karlinko). W okresie przedwojennym tego typu obiektów było prawie dwukrotnie więcej. Usytuowane był m.in. w Chotyniu, Czerwięcinie, Domacynie, Krukowie, Malonowie i Zwartowie. Stan zachowania istniejących pałaców i dworów jest generalnie bardzo zły. Obiekty monumentalne o dużej wartości architektonicznej (Kozia Góra, Karścino, Lubiechów) pozostają w ruinie, mniejsze dwory zostały w drastyczny sposób przebudowane i pozbawione detalu. Dwa dwory (w Pobłociu Wielkim i Syrkowicach) są odrestaurowane i użytkowane.

nr	miejsowość	mbiekt	materiał	czas budowy
1	Karlinko	dwór	murowany	koniec XIX w.
2	Karlino	dwór	murowany	pocz. XX w.
3	Karścino	pałac	murowany	XVIII-XIX w.
4	Kozia Góra	pałac	murowany	1818 r.
5	Lubiechowo	pałac	mur.	1835 r.
6	Mierzynek	dwór	szach/mur	1. poł. XIX, XX
7	Pobłocie Wiel.	dwór	mur	-
8	Poczernino	dwór	mur.	2. poł. XIX w.
9	Syrkowice	dwór	mur.	-

Założenia parkowe

Prawie wszystkie istniejące na terenie gminy parki, wyłączając dwa parki w Karlinie, zakładane były razem z zespołami folwarczno - dworskimi jako jedna całość kompozycyjna. Parki na terenie Karlina posiadają zróżnicowany rodowód. Park zlokalizowany w sąsiedztwie istniejącego cmentarza na zboczu w kierunku rzeki Młynkówki zrealizowany został w latach czterdziestych XIX w. i funkcjonuje do chwili obecnej, z kolei na miejscu XIX-to wiecznego cmentarza przy ul. Koszalińskiej powstał w okresie powojennym park miejski. Założenie parkowe na zapleczu młyna pomiędzy Parsętą a Młynkówką, znajdujący się w rejestrze zabytków, jest pozostałością ogrodów właściciela młynów.

W ewidencji służb konserwatorskich, poza dwoma parkami w Chotyńcu i Czerwińcu, uwzględniono wszystkie istniejące przed 1945 rokiem parki. Większość z nich wpisana jest do rejestru zabytków, chociaż z niektórych przetrwały tylko pojedyncze drzewa. Takie parki znajdują się w Malonowie, Mierzynku, Poczerninie, Syrkowicach, Wyganowie i Zwartowie. Wszystkie pozostałe są bardzo zaniedbane, z zatartymi układami kompozycyjnymi i zniszczonym drzewostanem. Najbardziej wartościowym założeniem parkowym, i to w skali regionu, jest park w Lubiechowie. Wiele drzew o cechach pomnikowych rośnie również w parku w Krukowie.

nr	miejsowość	obiekt	obszar w ha	czas założenia
1	Domacyno	pałacowy	16,00	XVIII w.
2	Karlino	dworski	1,6	2. poł. XIX w.
3	Karlino	pocmentarny	3,6	k. XIX w.
4	Karlino	miejski	3,2	XIX w
5	Karścino	pałacowy	5,2	XVIII w.
6	Kozia Góra	pałacowy	3,98	2. poł. XVIII w
7	Krukowo	pałacowy	15,0	XVIII w.
8	Lubiechowo	dworski	11,0	XIX w.
9	Malonowo	dworski	2,41	1880 r.
10	Mierzyn	dworski	4,3	XIX w.
11	Mierzyn	pałacowy	4,0	2. poł. XIX w.
12	Pobłocie Wiel.	dworski	2,7	XIX w.
13	Poczernino	dworski	3,5	2. poł. XIX w
14	Syrkowice	park dworski	1,67	k. XIX w.
15	Wyganowo	dworski	1,3	1890 r.
16	Zwartowo	dworski	3,0	2. poł. XIX w

Cmentarze

Na terenie gminy Karlino zlokalizowano 24 cmentarze – w tym 2 komunalne (założone po 1945 roku w Karlinie i Karwinie), 6 cmentarzy przykościelnych, 4 cmentarze rodowe, pozostałe to cmentarze wiejskie (poewangelickie). Pochówki odbywają się tylko na cmentarzach komunalnych. Prawie wszystkie cmentarze sprzed 1945 roku są pozbawione nagrobków, fragmentarycznie zachowane są ogrodzenia i zieleń cmentarna. W ostatnim dziesięcioleciu zawaliły się dwie istniejące na terenie gminy kaplice cmentarne: w parku podworskim w Koziej Górze oraz na cmentarzu poewangelickim w Malonowie.

nr	miejsowość	obiekt	obszar ha	czas założenia
1	Czerwięcino	rodowy	0,15	1. poł. XIX w.
2	Domacyno	rodowy	0,40	1. poł. XIX w.
3	Garnki	--	0,25	1. poł. XX w.
4	Karlino	poewangelicki	1,35	1. poł. XIX w.
5	Karlino	komunalny	1,98	1. poł. XX w.
6	Karlino	żydowski	0,24	XVIII w.
7	Karwin	przykościelny	1,23	2. poł. XIX w.
8	Karwin	poewangelicki	0,43	1. poł. XX w.
9	Karwin	komunalny	0,52	1975 r
10	Karścino	poewangelicki	0,13	2. poł. XIX w
11	Karścino	przykościelny	0,20	pocz. XVI w.

12	Kowańcz	poewangelicki	0,43	1. poł. XX w.
13	Kozia Góra	poewangelicki	0,55	2. poł. XIX w.
14	Krukowo	przykościelny	0,18	XVII w.
15	Krukowo	poewangelicki	0,22	2. poł. XIX w.
16	Krukowo	rodowy	0,08	1. poł. XX w.
17	Lubiechowo	poewangelicki	0,31	1. poł. XIX w.
18	Lubiechowo	choleryczny	0,14	2. poł. XIX w.
19	Mierzyn	przykościelny	0,59	XV -XIX w.
20	Mierzyn	poewangelicki	0,54	1. poł. XX w.
21	Mierzyn	rodowy	0,02	1. poł. XX w.
22	Pobłocie	poewangelicki	0,26	1. poł. XIX w.
23	Więszyno	poewangelicki	0,20	1. poł. XX w.
24	Więszyno	poewangelicki	0,08	1. poł. XX w.

Zabudowa wiejska i folwarczna w ewidencji konserwatorskiej oraz zabudowa miasta Karlino

DASZEWO			
1	Dom 13	mur.	1928 r.
2	- 19	szach.	2. poł. XIX
3	- 21	mur.	4. ćw. XIX w.
4	- 25	mur/szach.	XIX /XX
5	- 27	mur.	1. ćw. XX w.
6	- 28	mur.	l. 20. XX w.
7	- 39	szach.	k. XIX w.
8	zagroda 45	szach.	1844 r.
9	dom 46	mur.	1930 r.
10	- 49	mur.	1. ćw. XX w.
11	- 59	mur.	p. XX w.
12	stodoła 57	szach.	XIX/XX w.

DOMACYNO			
13	remiza	mur.	1. ćw. XX w.
14	brama	mur.	k. XIX w.
15	dom 5	mur/szach.	1938 r.
16	- 8	mur/szach.	1938 r.
17	dom 42	mur.	1. ćw. XIX w.
18	- 46	mur.	p. XX w.

GARNKI			
19	dom 1	mur.	p. XX w.
20	- 4 - 5	mur.	1889 r.
21	- 13	mur/szach.	l. 20. XX w.
22	zagroda 13	szach.	poł. XIX w.
23	dom 15	mur.	l. 20. XX w.
24	- 19	mur.	1. ćw. XX w.
25	- 23	mur.	1925 r.

GOŚCINKO			
26	dom 9	mur.	k. XIX w.
27	- 11	mur.	1. ćw. XX w.
28	- 12	mur.	k. XIX w.
29	stodoła 13	szach.	2. poł. XIX w.
30	dom 15	mur.	1. ćw. XX w.
31	- 20	mur.	k. XIX w.
32	- 21	mur.	1. ćw. XX w.
33	- 23	mur.	p. XX w.

KARŚCINO			
34	folwark-magazyn	mur	k. XIX w.

KARWIN			
35	dom 3	mur	1. ćw. XX w.
36	dom 4	mur/drew	p. XX w.
37	szkoła	mur.	p. XX w.
38	dom 43	mur.	l. 20. XX w.
39	transformator	mur	l. 20. XX w.

KOWAŃCZ			
40	stodoła 9	szach.	4. ćw. XIX w.
41	dom 10	mur.	1. ćw. XX w.
42	dom 12	mur.	1926 r.
43	- 13	mur.	k. XIX w.
44	budynek gos. 13	mur/szach	k. XIX w.
45	dom 14	mur/szach	p. XX w.
46	- 15	mur.	k. XIX w.
47	budynek gos. 15	mur.	1904 r.
48	dom 17	mur.	1. ćw. XX w.
49	- 18	mur.	p. XX w.
50	- 19	mur.	2. poł. XIX w.
51	stodoła 25/31	szach.	poł. XIX w.
52	dom 39	szach.	1. poł. XIX w.

KOWAŃCZ			
53	stodoła 39	szach.	1. poł. XIX w.
54	chałupa 40	szach.	1. poł. XIX w.
55	dom 41	mur.	k. XIX w.

KOZIA GÓRA			
56.	gorzelnia	mur.	1910 r.
57.	mauzoleum?	mur.	poł. XIX w.
58.	dom 3	mur/szach.	XIX/XX w.
59.	budynek gosp. 3	szach.	XIX/XX w.

KRUKOWO			
60.	folwark- d. dwór	mur.	2. poł. XIX w.
61.	- spichlerz	mur.	XIX/XX w.
62.	- waga	mur.	2. poł. XIX w.
63.	- obora	mur.	2. poł. XIX w.

LUBIECHOWO			
64.	dom 3	mur.	1. ćw. XX w.
65.	- 4	mur.	1. ćw. XX w.
66.	- 6	szach.	k. XIX w.
67.	- 10	mur/szach.	XIX/XX w.
68.	- 24	mur.	p. XX w.
69.	- 37/6	szach.	1. poł. XIX w.
70.	- 37/8	szach.	1810 r.
71.	- 39	szach.	XIX w.
72.	folwark -kuźnia	mur.	XIX w.
73.	- oficyna	mur	p. XX w.
74.	- gorzelnia	mur	p. XX w.
75.	- obora	mur.	k. XIX w.
76.	- bud.gos.	mur.	3. ćw. XIX w
77.	- cieleńnik	mur.	k. XIX w.
78.	- bukaciarnia	mur.	1862 r.

79.	- chlewnia	mur.	2. poł. XIX w.
80.	- stajnia	mur.	3. ćw. XIX w.
81.	- spichlerz	mur.	1. ćw. XX w.
82.	- magazyn	mur.	3. ćw. XIX w.
83.	- bud. gosp.	mur.	p. XX w.
84.	- czworak	mur.	p. XX w.

MALONOWO			
85.	zajazd	mur.	1913 r.
86.	młyn	mur.	p. XX w.
87.	folwark-obora	mur/szach.	k. XIX w.
88.	folwark- dom	mur/szach.	poł. XIX w.
89.	dom 7-8	mur.	XIX w.
90.	- 9	mur.	p. XX w.
91.	- 11	mur.	p. XX w.
92.	- 14	szach/mur.	p. XIX w.
93.	- 16	mur.	XIX/XX w.
94.	- 19	mur.	1. ćw. XX w.
95.	- 22	mur.	1927 r.

MIERZYNEK			
96.	dom	mur.	k. XIX w.

MIERZYN			
97.	transformator	mur.	p. XX w.
98.	szkoła	mur.	p. XX w.
99.	dom 4	mur.	p. XX w.
100.	oficyna 3	mur	p. XX w.
101.	dom ogrodnika	mur.	1910 r.

POBŁOCIE W.			
102.	folwark-oficyna	mur.	XVIII/XIX w.
103.	folwark-spichrz	mur.	XIX w.

POCZERNINO			
104.	transformator	mur	1. ćw. XX w.

SYRKOWICE			
105.	folwark-dom 3	mur	p. XX w.
106.	folwark-obora	mur.	p. XX w.
107.	folwark-obora	mur	p. XX w.

UBYSŁAWICE			
108.	szkoła 25	mur.	l. 20. XX w.
109.	młyn *zawalony	mur.	p. XX w.
110.	dom	mur.	XIX/XX w.
111.	dom 2	szach/mur.	k. XIX w.
112.	- 4	mur.	p. XX w.
113.	- 5	mur.	p. XX w.
114.	dom 10	mur.	k. XIX w.
115.	chałupa 12	szach.	1. poł. XIX w.
116.	dom 14	mur.	1. ćw. XX w.
117.	dom 18	mur.	k. XIX w.
118.	- 19	mur.	1931 r.
119.	- 20	mur.	XIX/XX w.

WYGANÓW			
120.	dom (rzqdcówka)	mur	XIX/XX w.
121.	dom 2	mur.	p. XX w.

Karlino – wykaz obiektów

ul. Białogardzka			
1	dom 2	mur.	p. XX w.
2	- 5	-	-
3	- 7	-	2. poł. XIX w.
4	- 9	-	k. XIX w.
5	- 12	-	-
6	- 14	-	-
7	- 16	-	-
8	- 18	-	-

ul. Bogusława			
9	dom 1	mur.	l. 20. XX w.
10	- 3/5	-	-

ul. Ks. Brzóska			
11	dom 3	mur.	1927 r.
12	- 4	-	1926 r.
13	- 9	-	l. 20. XX w.
14	- 33/35	-	1939 r.

ul B. Chrobrego			
15	dom 10/12	mur.	l. 30. XX w.
16	- 30/32	-	-
17	- 34/36	-	-
18	- 33/35	-	1939 r.
19	- 37/39	-	k. lat 30. XX w.
20	- 38/40	-	-
21	- 42/44	-	-
22	- 46/48	-	-
23	- 50/52	-	k. lat 30. XX w.
24	- 54/56	-	-
25	- 58/60	-	-

ul. Dworcowa			
26	- dom 1	mur.	k. XIX w.
27	- dworzec 2	-	p. XX w.
28	dom 3	mur.	l. 20. XX w.

ul. Kolejowa			
29	-dom 1	mur.	ok. 1930 r.
30	- 2	-	-
31	- 3	-	-
32	- 4	-	-
33	- 5	-	-
34	- 6	-	-
35	- 7	-	-
36	- 8	-	-
37	- 9	-	-
38	- 10	-	-
39	- 11	-	-
40	- 12	-	-
41	- 13	-	-
42	- 14	-	-
43	- 15	-	-

ul. Konopnickiej			
44	- dom 3	mur.	przebudowany
45	- 5	-	k. XIX w.
46	- 7	-	przebudowany
47	- 11	-	k. XIX w.
48	- 13	-	
49	- 15	-	
50	- 21	-	XIX/XX w.
51	- 22	-	-
52	- 25	-	-
53	- 26	ryglówka	poł. XIX w.
54	- 27	mur.	k. XIX w.
55	- 28	-	przebudowany
57	- 30	-	k. XIX w.

ul. Koszalińska			
58	dom 1	mur.	przebudowany
59	- 2	-	p. XX w.
60	- 3	-	XIX/XX w.
61	- 4	-	2. p. XIX w.
62	- 5	-	p. XX w.
63	- 6	-	XIX/XX w.
64	- 7	-	p. XX w.
65	- 8	-	XIX/XX w.
66	- 10	-	XVIII/XIX w.
67	- 11	-	k. XIX w.
68	- 12	-	XIX/XX w.
69	- 13	-	I. 20. XX w.
70	- 14	-	k. XIX w.
71	- 15	-	2. poł. XIX w.
72	- 16	-	1902 r.
73	- 18	-	XIX /XX w.
74	- 20	-	p. XX w.
75	- 22	-	k. XIX w.
76	- 24	-	p. XX w.
77	- 25	-	XIX/XX w.
78	- 29	-	k. XIX w.
79	- 30	-	XIX/XX w.
80	- 33	-	2. p. XIX w.
81	- 35	-	XIX/XX w.
82	- 37	-	p. XX w.
83	- 39	-	p. XX w.
84	- 41	-	2. p. XIX w.
85	- 42	-	k. XIX w.
86	- 43	-	k. XIX w.
87	- 45	-	k. XIX w.
88	- 47	-	k. XIX w.
89	- 49	-	k. XIX w.
90	- 50	-	p. XX w.
91	- 51	-	2. p. XIX w.
92	- 52	-	2. p XIX w.
93	- 53	-	2. p. XIX w.
94	- 54	-	k. XIX w.
95	- 55	-	k. XIX w.
96	- 56	-	k. XIX w.
97	- 57	-	1914 r.
98	- 58	-	k. XIX w.

99	- 59	-	k. XIX w.
100	- 61	-	k. XIX w.
101	stodoła 61	-	4. ćw. XIX w.
102	dom 62	-	k. XIX w.
103	- 63	-	k. XIX w.
104	- 64	-	k. XIX w.
105	- 65	-	XIX w.

ul. Koszalińska			
106	- 66	-	XIX/XX w.
107	- 67	-	k. XIX w.
108	- 68	-	XIX /XX w.
109	- 69	-	k. XIX w.
110	- 70	-	XIX/XX w.
111	- 71	-	p. XX w.
112	- 72	-	k. XIX w.
113	- 73	-	k. XIX w.
114	- 74	-	poł. XIX w.
115	- 75	-	k. XIX w.
116	- 76	-	2. poł. XIX w.
117	- 77	-	k. XIX w.
118	- 78	-	2. poł. XIX w.
119	- 79	-	l. 20. XX w.
120	- 80	-	k. XIX w.
121	- 81	-	l. 20. XX w.
122	- 82	-	k. XIX w.
123	- 83	-	XIX/XX w.
124	- 84	-	-
125	- 85	-	1934 r.
126	- 85a	mur.	l. 20. XX w.
127	- 86	-	poł. XIX w.
128	- 87	-	1927 r.
129	- 88	-	k. XIX w.
130	- 90	-	-
131	- 91	-	pocz. XX w.
132	magazyn 91a	-	pocz. XX w.
133	dom 92	-	l. 20. XX w.
134	- 93	-	pocz. XX w.
135	- 94	-	XIX/XX w.
136	- 95	-	p. XX w.
137	- 96	-	l. 20. XX w.
138	mleczarnia 97	-	XIX/XX w.
139	dom 98	-	p. XX w.
140	- 98a	-	p. XX w.
141	- 99	-	l. 20. XX w.
142	- 100	-	l. 30. XX w.

ul. Kościuszki			
143	dom 1	mur.	1936 r.
144	- 4	-	l. 20. XX w.
145	- 6	-	1936 r.
146	- 6a	-	1936 r.
147	- 7	-	1937 r.
148	- 8	-	1937 r.
149	- 8 a	-	1937 r.
150	- 9	-	l. 20. XX w.
151	- 11	-	l. 20. XX w.

152	- 13	-	XIX/XX w.
153	- 15	-	I. 20. XX w.
154	- 14 -16	-	1927 r.
155	- 17	-	-
156	- 18	-	I. 20. XX w.
157	- 20	-	-
158	- 26	-	-
159	dom 28	-	-
160	- 35	-	-
161	- 39	-	-
162	- 43	-	-
163	- 47	-	I.20. XX w.

ul. Moniuszki			
164	dom nr 1	mur.	k. XIX w.
165	- 2	-	-
166	- 5	-	XIX/XX

ul. Okrzei			
167	dom 1	mur.	I. 20. XX w.
168	- 2	-	-
169	- 3	-	-
170	- 4	-	-
171	- 5	-	-
172	- 6	-	-
173	- 7	-	XIX/XX w.
174	- 8	-	I. 20. XX w.
175	- 10	-	-
176	- 12	-	k. XIX w.
177	- 14	-	-
178	biuro 34	-	1904 r.
179	cegielnia 34	-	p. XX w.

Plac Kościelny			
180	dom 1	mur.	k. XIX w.
181	plebania 2	-	k. XIX
182	- 5	-	XIX/XX w.
183	- 6	-	k. XIX w.
184	ratusz 7	-	1912 r.

Plac 1000-lecia			
185	- 2	mur.	k. XIX w.
186	- 5	-	p. XIX w.
187	- 6	-	XIX/XX w.
188	- 7	mur.	XIX/XX w.
189	- 8	-	XIX/XX w.
190	- 9	-	k. XIX w.
191	- 12	-	XIX/XX w.
192	- 13	-	k. XIX w.
193	- 14	-	k. XIX w.
194	- 15	-	-

ul. B. Prusa			
195	dom 3	mur.	-

ul. Spichrzowa			
196	dom 1	mur.	-
197	- 2	-	-

198	spichlerz 4	-	XIX/XX w.
-----	-------------	---	-----------

ul. Szczecińska			
199	dom nr 1	mur.	1906 r.
200	- 2	-	p. XX w.
201	- 3	-	XIX w.
202	- 4	-	XIX/XX w.
203	- 5	mur.-rygl.	XIX/XX w.
204	- 6	-	-
205	- 7	mur.	-
206	- 8	mur	XIX/XX w.
207	- 9	-	p. XX w.
208	- 10	-	-
209	- 11	-	k. XIX w.
210	- 12	-	-
211	- 14	-	-
212	- 16	mur	-
213	folwark 17		
214	- obora		
215	- stodoła		
216	- magazyn		
217	- spichlerz -	-	k. XIX w.
218	- dwór 19	-	XIX/XX w.
219	młyn 20	mur.	poł. XIX, p. XX w.
220	dom 22	-	k. XIX w.
221	magazyn 22	-	-

ul. Szymanowskiego			
222	dom 1	mur.	XIX/XX w.
223	- 3	-	XIX/XX w.
224	- 5	-	-
225	- 6	-	-
226	- 7	-	-
227	- 8	-	p. XX w.
228	- 10	-	-
229	d. bud. sądu 17	-	1905 r.

ul. Traugutta			
230	szkoła 2	mur.	1928/29
231	- 4	-	I. 20. XX w.
232	- 5	-	I. 20. XX w.
233	bud. oświat. 6	-	-

ul. Waryńskiego			
234	dom 1	mur	p. XX w
235	- 3	-	-
236	- 5	-	-
237	- 7	-	-
238	- 9	-	I. 20. XX w.

ul. Wigury			
239	dom 7	mur.	k. XIX w.
240	- 8	-	p. XX w.

ul. Wojska Polskiego			
241	dom 5	mur.	1939 r.
242	- 6	-	-

ul. Wojska Polskiego			
243	- 7	-	1937 r.
244	- 9	-	1927 r.
245	- 10	-	p. XX w.
246	- 11	-	l. 20. XX w.
247	- 14	-	1926 r.

ul. Żwirki			
248	dom nr 2	mur.	XIX w.
249	- 3	-	XIX w.
250	- 5	-	2 p. XIX w.
251	- 6	-	XIX/XX w.
252	- 8	-	l. 20. XX w.

7.7.2.4.OBSZARY I OBIEKTY ZABYTKOWE WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

miejsowość	obiekt	numer	data	nr decyzji
Daszewo	wiatrak koźlak(do skreślenia z rej.)	369	64-03-27	KI.IV.Oa/3/64
Domacyno	park dworski	1106	80-06-12	KI.IV.-534/19/
Domacyno	Cmentarzysko i osada 1/19-17	887	75-2-27	
Karlino	teren Starego Miasta	44	54-09-04	
Karlino	folwark-zespół	1257	97-10-15	PSOZ-5340/6
Karlino	dom, ul. Konopnickiej 29	411	65-03-15	KI.-Oa/1/65
Karlino	dom, ul. Koszalińska 94	A/181	04-10-27	DZ-4200/61/O/ 03/2004
Karlino	park miejski	1044	78-06-26	KI.IV-5340/73
Karlino	zamek ob. spichlerz	246	60-03-19	
Karlino	kościół	82	55-05-25	
Karlino	spichrz	1181	83-07-20	KI.-5340/17
Karścino	park dworski	990	78-03-22	KI.-5340/19
Kozia Góra	spichrz	413	65-03-15	KI.IV-Oa/3/65
Kozia Góra	pałac	412	65-03-15	KI.IV-Oa/2/65
Kozia Góra	park dworski	412	65-03-15	KI.-Oa/2/65
Kozia Góra	folwark/zespół	1255	97-09-25	PSOZ-5340/7
Krukowo	kościół (do skreślenia z rej.)	570	66-02-15	KI.-IV-Oa/30/66
Krukowo	park dworski	991	78-03-22	KI.IV-5340/20
Lubiechowo	park dworski	1076	79-01-09	KI.IV5340/13/7
Lubiechowo	Pałac	A-182	04-11-26	DZ-4200/20/O/ 00/2004
Lubiechowo	Grodzisko 1/17-18	633	67-11-10	
Malonowo	park dworski	992	78-03-22	KI.IV-5340/21
Mierzyn	kościół	417	65-03-15	KI.IV-Oa/7/65
Mierzyn	park dworski	1045	78-06-26	KI.IV-5340/74
Pobłocie W.	park dworski	993	78-03-22	KI.IV.-5340/22
Pocznino	park dworski	1043	78-06-26	KI.IV.-5340/72
Syrkowice	park dworski	1046	78-06-26	KI.IV.-5340/75
Wyganowo	park dworski	1047	78-06-26	KI.IV.-5340/76

7.7.2.5.PODSUMOWANIE — ZESTAWIENIE WARTOŚCI KULTUROWYCH MIEJSCOWOŚCI GMINYKARLINO

nr	miejsowość	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Brzeźno											
2	Chotyń						+		+			
3	Czerwięcino								+	+		
4	Daszewo			+	+						+	
5	Dębolas											

6	Domacyno			+			+		+	+	+	+
7	Garnki			+						+	+	
8	Gościnko			+	+		+		+		+	
9	Karlıno		+				+		+			
10	Karlıno	+	+	+	+		+		++		+	
11	Karwin	+		+						+++		
12	Karścino	+	+	+			+		+	++		
13	Kowańcz			+						+	+	+
14	Krukowo			+			+		+	+++		+
15	Kozia Góra		+				+		+	+		+
16	Krzywopłoty											
17	Lubiechowo	+	+	+			+		+	++	+	
18	Malonowo			+	+	+	+		+			
19	Mierzyn	+	+	+			+		+	+++	+	
20	Mierzynek		+				+		+			+
21	Poczernino		+				+		+			+
22	Pobłocie Wl.		+				+		+	+		
23	Syrkowie		+				+		+			
24	Ubystawice			+	+						+	+
25	Więszyno								++			
26	Witolub											
27	Wygonowo		+				+					+
28	Zwartowo			+							+	+

Oznaczenia zastosowane w tabeli:

- A** – sakralna **D** – komunalna **G** - militarna **J** - historyczny układ przestrzenny
B – rezydencjonalna **E** - przemysłowa **H** - parki **K** - aleje
C - mieszkalna **F** – folwarczna **I** – cmentarze

7.7.3. CHARAKTERYSTYKA ZAGROZEŃ ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

Ochrona zabytków położonych we wsiach i założeń ruralistycznych zwartych i rozproszonych oraz towarzyszącej im zieleni zabytkowej – parków, cmentarzy i obsadzeń dróg, jest jedną z najtrudniejszych dziedzin konserwatorskich.

Czynniki, które decydują o możliwościach przetrwania większości zabudowy wiejskiej mają zdecydowanie negatywny charakter. Podstawowym zagrożeniem jest niedostosowanie istniejącego zasobu do dzisiejszych wzorców kulturowych i cywilizacyjno-technicznych. Brak jest ekonomicznego i funkcjonalnego uzasadnienia do eksploatacji wielu obiektów gospodarczych i produkcyjnych. Brak też środków u właścicieli na remonty generalne, a nawet bieżące, co przy niedostatku lokalnych warsztatów rzemieślniczych, znających tradycyjne technologie budowlane utrudnia możliwie tanie utrzymanie budynków.

Zagrożeniem jest ekspansywna reklama nowoczesnych materiałów i detalu budowlanego, którego użycie dewaloryzuje skromne i jednorodne kompozycje zabudowy oraz może prowadzić do pogorszenia stanu technicznego obiektów. Brak wiedzy i wrażliwości wśród elit wiejskich, radnych gminnych, nauczycieli, agronomów i mieszkańców z cenzusem wiedzy fachowej powoduje działania zbędne lub wręcz szkodliwe.

Czynniki zagrażającymi wewnętrznemu krajobrazowi wsi czyli ich zabytkowym układom są:

- poprzeczne dzielenie działek i siedlisk,
- odstępstwa od historycznych lokalizacji budynków i lokalnie dominujących linii zabudowy,
- zmiany linii rozgraniczających dróg i zacieranie charakteru ich przebiegu,
- utrzymywanie pustek po wyburzeniach zagród.

Do czynników bezpośrednio zagrażających estetyce zabudowy należą współczesne metody modernizacji i adaptacji polegające na:

- powiększaniu i wymianie okien oraz powiększaniu wrót i wymiana ich stolarki z naruszeniem zasad pierwotnych podziałów i kompozycji na elewacji,

- ocieplaniu budynków i związanej z tym likwidacją wystroju ceglanego i tynkowego, a w przypadku konstrukcji szkieletowej przyspieszanie jej destrukcji biologicznej,
- wymianie pokryć dachowych i upraszczaniu geometrii dachów,
- adaptacjach zabudowy gospodarczej, bez profesjonalnych opracowań projektowych,
- fragmentarycznym tynkowaniu i malowaniu elewacji,
- montażu anten satelitarnych na eksponowanych elewacjach,
- likwidacji tradycyjnych (drewnianych, murowanych i kamiennych) ogrodzeń i płotów na rzecz betonowych prefabrykatów czy systemowych rozwiązań metalowych,
- likwidacji brukowanych nawierzchni podwórzy i pokrywaniu ich betonem lub „polbrukiem”,
- dostawianie różnych dobudówek, garaży i wiat.

Istotnymi czynnikami niekorzystnych zmian jest brak ekonomicznego uzasadnienia dla funkcjonowania dużych zespołów budynków gospodarczych (stodół, obór, chlewni i stajni) zarówno w gospodarstwach chłopskich jak i podworskich oraz brak środków ekonomicznych i programów wspomagających remonty dużych obiektów rezydencjonalnych i chałup wiejskich wzniesionych w nie stosowanych już technologiach.

Powszechne są także zagrożenia dla zabytkowych kompozycji przestrzennych zespołów folwarcznych i podworskich, polegające na:

- dzieleniu zespołów na mniejsze działki i wprowadzanie kilku właścicieli na teren historycznie należący do jednego właściciela,
- zacieranie przebiegu dojazdów historycznych oraz wprowadzanie nowych dróg gospodarczych,
- zmiany kompozycji zespołów powstałych na skutek wyburzeń budynków.

Ulegają systematycznej degradacji i zagrożone są likwidacją zespoły zabytkowej zieleni. Dla licznych jeszcze obsadzeń dróg nadal zagrożeniem mogą być metody ich modernizacji, choć jako podstawowe zagrożenie należy wskazać brak regularnej pielęgnacji i planowego uzupełniania ubytków.

Wszystkie parki są zaniedbane i pozostawione własnemu losowi, dziczej zatrącając pierwotny charakter mający tworzyć w naturalnym krajobrazie tło kolorystyczne i oparcie przestrzenne dla terenów osadniczych, do ich stanu przyczynia się brak jakiegokolwiek pielęgnacji zieleni parkowej.

Podobnie cmentarze zabytkowe, na terenie całej gminy są w bardzo złym stanie.

Nagminne jest dewastowanie zieleni przez odkorowywanie drzew, lub łamanie gałęzi lip przy zbieraniu kwiatów, brak uzupełnień ubytków drzew w obsadzeniach alejowych i granicznych, dotyczy to także cmentarzy przykościelnych.

Całkowity brak zainteresowania władz lokalnych cmentarzami, przyczynił się do zniszczenia nagrobków, kaplic cmentarnych, zatarcia granic i cech wyróżniających cmentarze z otoczenia, tylko nieliczne z nich posiadają fragmentarycznie zachowane ogrodzenia, a obsadzenia wzdłuż ich granic, z powodu braku jakiegokolwiek pielęgnacji rozrosły się i rzadko pozostają czytelne. Nieliczne obiekty architektoniczne oraz krzyże, nagrobki i mogiły czy występujące pomniki ofiar I wojny światowej są zdewastowane, rozgrabione. Miejsca te nie są również w żaden sposób opisane, nieczytelne w terenie lub zgoła niedostępne publicznie. Zagrożeniem dla walorów komponowanej zieleni mogą być również nieprofesjonalnie prowadzone nasadzenia, z naruszeniem warunku utrzymywania składu gatunkowego przy uzupełnianiu ubytków oraz stosowania nasadzeń np. z egzotycznych drzew ozdobnych lub szpilkowych w miejscach, na terenach, i w rejonie obiektów architektonicznych, gdzie może dojść do zatarcia pierwotnej, zamierzonej kompozycji projektowej.

Zagrożeniem dla krajobrazu są:

- wtórne podziały dawnych terenów rolnych,
- zmiana sposobu użytkowania terenów,
- powstawanie zabudowy jednorodzinnej wg. bardzo zróżnicowanych projektów na zbyt małych działkach, bez stosowania komponowanej zieleni, mogącej ograniczać negatywne ekspozowanie nowych i „nowoczesnych” form architektonicznych,
- powstawanie osiedli bez projektów urbanistycznych, pozbawionych kompozycji i odpowiednich przestrzeni publicznych,
- znaczna liczba różnych obiektów tymczasowych: kiosków, pawilonów, garaży,

magazynów i wiat,

- stosowanie i utrzymywanie prymitywnych rozwiązań inżynierskich w postaci napowietrznych linii ciepłociągów oraz wznoszenie w sąsiedztwie zabudowy wież telekomunikacyjnych.

Karlino

Miasto w swoim rozwoju historycznym zawsze było ośrodkiem o niewielkiej skali stanowiącym usługowe funkcje względem najbliższego otoczenia. Jego wyraz przestrzenny ukształtowany został w najlepszym dla miasta okresie rozwoju w XVIII i XIX wieku. Położenie miasta na ważnym szlaku komunikacyjnym w przeszłości i obecnie jest ważnym atutem rozwojowym. Z uwagi na generalne uporządkowanie głównego przebiegu komunikacyjnego istnieją szanse poprawy sytuacji wewnętrznej miasteczka, w szczególności jego historycznego układu. Niezależnie od tego nadal występują zagrożenia w postaci:

- wielkoskalowych (w relacji do wielkości miasteczka) realizacji mieszkaniowych,
- nadkoncentracji zainwestowania w zakresie budownictwa jednorodzinnego na wrażliwych pod względem środowiska przyrodniczego terenach w północnej części miasta na skarpie rzeki Parsęty,
- wyobcowanych architektonicznie obiektach handlowych i usługowych,
- potencjalne zagrożenia krajobrazowe wystąpić może na obszarze pomiędzy istniejącą obwodnicą a strefą nadbrzeżną rzeki Radwi w wypadku zmiany granic administracyjnych m. Karlina.

W całej rozciągłości zakres zagrożeń dla estetyki zabudowy określony dla obszaru gminy odnosi się również do obszaru miasta, przy czym za szczególnie istotne zagrożenia uznać należy te, które wiążą się z procesami remontowymi obiektów XIX wiecznych.

7.8. STAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

7.8.1. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

Uwzględniając warunki naturalne obszarów gminy, ich powiązania komunikacyjne i funkcjonalno-przestrzenne, można teren gminy podzielić na trzy jednostki strukturalne:

- Rejon południowo-zachodni obejmuje obszar pomiędzy wododziałem Parsęty i Młynówki (poniżej Krukowa) a rzeką Pokrzywnicą. Jest to teren wysoczyzny dennomorenowej z wzniesieniami kemowymi (okolica Domacyna i Malonowa), z licznymi obniżeniami wytopiskowymi. Dolina Pokrzywnicy, głęboko wcięta w powierzchnię wysoczyzny, o zalesionych zboczach, które na krawędziach północnych dochodzą do wysokości 40 m n.p.m. Cały obszar posiada duże walory przyrodnicze i krajobrazowe. Wsie, o liczbie ludności poniżej 200 mieszkańców, zlokalizowane są przy głównych szlakach komunikacyjnych – drodze powiatowej Karlino-Sławoborze (Garnki, Zwartowo, Domacyno) oraz drodze wojewódzkiej nr 112 (Kozia Góra, Malonowo, Karwin, Gościnko). Cały ten rejon to obszar predysponowany do rozwoju turystyki.
- Rejon zachodni (środkowy) obejmuje tereny pomiędzy wododziałem Parsęty i Młynówki a rzeką Parsętą. Jest to teren prawie płaski (równina moreny dennej) i bezleśny, o dominującej funkcji produkcji rolnej (uprawa zbóż, hodowla bydła i trzody chlewnej). Sieć osadniczą obszaru tworzą równomiernie rozmieszczone wsie, otoczone polami uprawnymi i łąkami. Zlokalizowane są w tym rejonie największe miejscowości gminy: Lubiechowo, Pobłocie Wielkie, Karścino, Krukowo (powyżej 250 mieszkańców). Sieć osadniczą obszaru uzupełniają małe osady (pofolwarczne): Chotyń, Czerwięcino.
- Rejon północno-wschodni obejmuje tereny pomiędzy rzekami Parsętą i Radwią a granicą gminy. Rejon poprzecinany zespołem dolin odpływowych w okolicy Daszewa, z doliną Pyszniczy i Daszewskim Bagnem. Sieć osadniczą południowo-wschodniej części rejonu, pomiędzy byłą drogą krajową a Daszewskim Bagnem, tworzą niewielkie miejscowości (Krzywopłoty, Dębolas, Witolub, Karlinko) o przeważnie rozproszonej zabudowie.

Rozbudowujące się wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 112 Krzywopłoty pełnią praktycznie rolę przedmieścia Karlina. Oprócz zlokalizowanych tu newralgicznych obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej (ponadgminnego wysypiska śmieci, kopalni gazu i ropy naftowej oraz mieszalni gazu), nad Parsętą rozciąga się największy na terenie gminy kompleks rekreacyjno -

wypoczynkowy. Sieć osadniczą pozostałego obszaru (powyżej Daszewskiego Bagna) tworzą miejscowości, o różnej morfogenezie, wielkości i stopniu wyposażenia w infrastrukturę, ale o tej samej funkcji dominującej – produkcji rolnej. Rolę ośrodków usługowych, obsługujących rejon, pełnią Daszewo (szkoła podstawowa) i Mierzyn (kościół).

Każda z w/w opisanych jednostek funkcjonalno-przestrzennych gminy graniczy z lokalnym ośrodkiem rozwoju – miastem Karlinem, które pełni funkcję ośrodka usługowo- administracyjnego i gospodarczego dla obszaru całej gminy oraz jest znaczącym w skali regionu ośrodkiem przemysłu drzewnego. Charakterystyka miasta, jego układu funkcjonalno-przestrzennego, zawarta jest w rozdziale „Sieć osadnicza. Charakterystyka miejscowości.”

7.8.2. STRUKTURA ADMINISTRACYJNA GMINY

Gmina Karlino jest gminą miejsko-wiejską. Miasto Karlino zajmuje powierzchnię 9 km² (ok. 6,4 % powierzchni gminy), pozostały obszar gminy podzielony jest na 17 sołectw (numeracja od 2 do 18 wg oznaczenia na mapie studium).

Lp. sołectwa (wg oznaczenia na mapie)	Nazwa sołectwa	Miejscowości sołectwa
2.	Lubiechowo	Lubiechowo, Lubiechowo Przystanek, Czerwiecino
3.	Karścino	Karścino, Chotyń
4.	Pobłocie Wielkie	Wietszyno*
5.	Kowańcz	Kowańcz
6.	Malonowo	Malonowo, Kozia Góra
7.	Krukowo	Krukowo
8.	Karwin	Karwin
9.	Domacyno	Domacyno
10.	Zwartowo	Zwartowo
11.	Gościnko	Gościnko
12.	Garnki	Garnki
13.	Mierzynek	Mierzynek, Kolonia Mierzynek
14.	Daszewo	Daszewo, Brzeźno
15.	Karlino	Karlino, Krzywopłoty, Witolub, Dębolas
16.	Mierzyn	Mierzyn, Wyganowo
17.	Syrkowice	Syrkowice, Poczernino
18.	Ubystawice	Ubystawice

* miejscowości niezamieszkałe

7.8.3. SIEĆ OSADNICZA

7.8.3.1. KSZTAŁTOWANIE SIECI OSADNICZEJ GMINY, CHARAKTERYSTYKA

Ziemie dorzecza Parsęty i Radwi zaludniane były nieprzerwanie od epoki kamiennej (okres neolitu) do wczesnego średniowiecza włącznie, o czym świadczą odkrycia archeologów. Początki średniowiecznego osadnictwa na terenie gminy sięgają VII wieku (m.in. powstanie grodu w Lubiechowie). W Karliniu najprawdopodobniej do powstania grodu nigdy nie doszło. W XII wieku założono natomiast komorę celną w miejscu przeprawy przez Parsętę i Radew. W XIII wieku nieopodal tego miejsca powstał zamek biskupów kamieńskich.

W okresie poprzedzającym powstanie zamku, w okolicy Karlina istniało co najmniej kilka wsi słowiańskich. Od połowy XIII wieku zaczęto je przenosić na prawo niemieckie. Udokumentowane średniowieczne metryki posiada większość wsi gminy Karlino (patrz rozdział *Zabytkowe układy ruralistyczne*).

Wykształcona w średniowieczu sieć osadnicza, z osadami i wioskami zlokalizowanymi wzdłuż szlaków komunikacyjnych oraz w pobliżu rzek Pokrzywnicy i Parsęty, przetrwała do drugiej połowy XVIII wieku. Największym przekształceniom, w okresie od średniowiecza do XVIII wieku, uległo rozplanowanie i zabudowa wsi. Rozplanowanie wsi uległo zniekształceniu, głównie przez zakładane w ich obrębie (od XVI w.) folwarki i zespoły rezydencjonalno – gospodarcze. W ten sposób zmienione zostały plany wsi w: Domacynie, Karwinie, Karścinie, Krukowie, Malonowie, Mierzynie, Pobłociu, Zwartowie. W innych miejscowościach, jak w Koziej Górze, Poczerninie i

Syrkowicach, zabudowa wiejska zredukowana została do pojedynczych zagród, zdominowanych zabudową folwarczną i dworską.

Zagęszczenie sieci osadniczej nastąpiło pod koniec XVIII w. W tym okresie powstały: Ubystawice, kolonia gospodarstw w Witolubiu i Krzywopłotach, folwarki w Wietszynie, Czerwiecinie, Wyganowie. Znaczne zmiany w obrębie wsi chłopskich nastąpiły ok. połowy XIX w. W wyniku reformy rolnej przybyło wówczas wiele nowych gospodarstw, w obrębie starych wsi. W ostatniej ćwierci XIX wieku rozpoczął się proces wymiany tradycyjnej zabudowy na nową. Pod koniec wieku XIX rozpoczęło również akcję regulowania przebiegu starych dróg, zakładania trwałych nawierzchni brukowych oraz obsadzania dróg.

Kolejny etap rozwoju osadnictwa miał miejsce w okresie międzywojennym. W 1925 roku rozbudowane zostało Domacyno, Gościnko, Karwino. Oprócz całych zespołów zagród (o ujednoliconej kompozycji przestrzennej i formach jak np. w Domacynie), powstało wówczas wiele zagród pojedynczych, ulokowanych w pobliżu wsi lub w głębi pól. W zespołach folwarcznych i dworskich zbudowano wiele nowych budynków gospodarczych i wzniesiono domy mieszkalne dla pracowników folwarcznych.

Sieć osadnicza sprzed 1939 roku przetrwała bez większych zmian do lat sześćdziesiątych XX w. Wówczas rozpoczął się proces destrukcji i przekształcania zarówno osad folwarcznych i dworskich, jak i wsi. Rozebrane zostały dwory i wiele budynków gospodarczych w zespołach podworskich w: Chotyńcu, Domacynie, Krukowie, Malonowie, Mierzynie, Zwartowie. W latach siedemdziesiątych w kilku wsiach tzw. PGR-owskich zbudowano nowe budynki gospodarcze oraz bloki mieszkalne – m.in. w: Karścinie, Karwinie, Krukowie, Lubiechowie, Pobłociu Wielkim. W okresie powojennym wymieniono też nawierzchnię wszystkich głównych dróg na terenie gminy z nawierzchni brukowanej na asfaltową.

7.8.3.2.CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI

Karlino

Miasto liczące 5989 mieszkańców (wg Rocznika Statystycznego 2002, na koniec 2006 r. – wg faktycznego miejsca zamieszkania – 5801 mieszkańców) położone jest na skrzyżowaniu: starego przebiegu drogi krajowej Szczecin – Gdańsk i drogi wojewódzkiej Kołobrzeg – Wałcz. Ze względu na położenie posiada bariery naturalne (trudne warunki gruntowo-wodne, doliny rzek Parsęty i Radwi, Daszewskie Bagna) oraz techniczne (drogi, kolej) ograniczające jego rozwój. Dopuszczalną chłonność terenu miasta określono w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na ok. 8000 mieszkańców.

Układ funkcjonalno-przestrzenny miasta posiada trzy, wyraźnie zarysowane strefy zagospodarowania, w obrębie których występuje charakterystyczne dla nich zainwestowanie i użytkowanie.

- Rejon południowy obejmuje teren Starego Miasta, otoczony dolinami rzek Radwi i meandrującej na tej wysokości Parsęty, oraz dawnych przedmieść (do wysokości zabudowy ulic Brzoški, Wojska Polskiego i parku, zlokalizowanego między ulicami Koszalińską i Moniuszki). Jest to obszar zabudowy o dominującej funkcji mieszkaniowo-usługowej, z zachowanym rozplanowaniem ulic i znacząco ilością historycznej zabudowy. Zabudowę kwartałów uzupełnia współczesna zabudowa mieszkaniowa i usługowa (w tym pawilonowa).
- Rejon zachodni to obszar osiedla zlokalizowanego w tej części miasta, pomiędzy ul. Kościuszki a doliną Parsęty. Na tym terenie jest obecnie realizowane osiedle mieszkaniowe – zabudowa mieszkaniowa (wielorodzinna i jednorodzinna) wraz z towarzyszącymi usługami.

Oba w/w obszary rozdziela pas zieleni (parkowej i cmentarnej) oraz tereny sportowo-rekreacyjne wraz z rezerwą terenu (zatwierdzoną zmianą planu) pod ich rozbudowę i lokalizację usług komercyjnych.

- Część północną, w sąsiedztwie ulic Moniuszki i Kołobrzesckiej, zajmują tereny przemysłowo-magazynowe, obudowujące obustronnie tereny kolei.

Brzeźno

Osada licząca ok. 25 mieszkańców, położona na północ od Karlina przy drodze wojewódzkiej Kołobrzeg – Karlino. Skromna zabudowa zagrodowa rozproszona, częściowo zlokalizowana wzdłuż drogi wojewódzkiej. Miejscowość jest zwodociągowana z pobliskiego ujęcia „Homanił”.

Chotyń

Licząca ok. 30 mieszkańców miejscowość położona jest po południowej stronie drogi powiatowej Karlino – Gościno. Miejscowość jest zwodociągowana. Zabudowa wiejska to: dawny majątek, po wojnie upaństwowiony i użytkowany przez PGR (złożenie zdegradowane, opuszczone uległo dewastacji) oraz pojedyncze siedliska rozmieszczone wzdłuż drogi. Dawny majątek użytkuje Gospodarstwo Rolne Karwice Sp. z o.o., Gospodarstwo Rolne w Chotyńcu.

Czerwięcino

Osada licząca zaledwie 5 mieszkańców, położona na północny zachód od Karlina. Dojazd drogą gruntową od strony wsi Lubiechowo. Znajduje się tu założenie folwarczne z XIX w. z parkiem wymagającym konserwacji oraz wymagający uporządkowania cmentarz rodowy.

Daszewo

Wieś sołecka, licząca prawie 300 mieszkańców, jest jedną z większych miejscowości gminy. Położona na północ od Karlina przy drodze powiatowej do Mierzyna, po wschodniej stronie linii kolejowej Karlino – Kołobrzeg (przystanek kolejowy Daszewo).

We wsi zlokalizowane są: szkoła podstawowa, OSP, świetlica wiejska oraz usługi komercyjne (dwa sklepy, usługi transportowe). Miejscowość jest zwodociągowana (ujęcie wody), skanalizowana i zaopatrzona w gaz ziemny sieciowy.

Miejscowość o średniowiecznej metryce (najstarsze informacje o miejscowości pochodzą z początku XIV w.) jest przykładem wsi chłopskiej – bez założenia dworskiego i zabudowy folwarcznej. Posiada układ wielodrożnicy rozwiniętej z owalnicy i zachowaną zabudowę zagrodową z k. XIX i pocz. XX w. We wsi nie występuje dysharmonijna zabudowa blokowa wielorodzinna. Zabudowa kolonijna Daszewa „odsunięta” jest o ok. 1,5 km od wsi w kierunku północnym.

Dębołas

Osada licząca ok. 10 mieszkańców, położona na północny wschód od Karlina. Zabudowa kolonijna, rozproszona pomiędzy drogą Karlino – Świemino (gm. Biesiekierz) a Daszewskim Bagnem.

Domacyno

Wieś sołecka licząca ok. 170 mieszkańców, położona w kierunku południowo-zachodnim od Karlina, przy drodze powiatowej Karwin – Podwilcze. We wsi zlokalizowane są: OSP, świetlica wiejska, dwa sklepy i plac sportowy. Wieś jest zwodociągowana (ujęcie wody) i skanalizowana. Wielodrożnica o układzie zabudowy skupionej w dwóch zespołach, rozdzielonych rzeką Młynówką i dawnym założeniem dworsko-parkowym. Zabudowa wiejska zagrodowa głównie z przełomu XIX/XX w., obudowująca obustronnie drogi. Brak zabudowy blokowej wielorodzinnej i degradującej krajobraz gospodarczo-produkcyjnej zabudowy popegeerowskiej.

Z dawnego założenia pałacowo-parkowego zachował się tylko park, założony w 2 poł. XVIII w. w stylu naturalistycznym. Założenie parkowe o pow. 1,46 ha jest wpisane do rejestru zabytków WKZ. Po lewej stronie drogi do Karwina, na wzniesieniu, zlokalizowany jest dawny cmentarz.

W pobliżu wsi, po drugiej stronie drogi powiatowej Karlino – Sławoborze, na wzgórzu wznosi się figura Matki Boskiej Królowej Świata, sprowadzona z Filipin i uroczyscie poświęcona w październiku 1995 r.

Garnki

Niewielka wieś sołecka licząca ponad 70 mieszkańców, położona przy drodze powiatowej Karlino – Sławoborze. Wyposażenie w placówki usługowe jest minimalne – jeden mały sklepik wiejski. Miejscowość jest zwodociągowana.

Przykład wsi o układzie ulicówki, z zabudową zagrodową i jednorodzinną usytuowaną wzdłuż drogi, prawie równoległe do rzeki Pokrzywnicy. Istnieje możliwość wzmocnienia osadnictwa poprzez wprowadzenie funkcji turystycznych w postaci zabudowy rekreacyjnej o charakterze rozproszonym.

Gościnko

Wieś sołecka licząca ok. 130 mieszkańców, położona na południowy zachód od Karlina, przy byłej drodze krajowej Szczecin – Gdańsk. We wsi znajdują się dwa sklepy i zakład stolarski.

Miejscowość jest zwodociągowana i skanalizowana.

Układ zabudowy – wielodrożnica z zabudową zagrodową zwartą, ciągnącą się wzdłuż dróg (wojewódzkiej i lokalnej do Karwina), oraz z pojedynczymi zagrodami, luźno "rozrzuconymi" poza zwartą zabudowę wsi. Występuje szereg obiektów o XIX wiecznym rodowodzie, szczególnie zespół klubu i sklepu. Wymagające opieki resztki założenia parkowego.

Karlino

Mała wieś sołecka licząca ok. 75 mieszkańców, położona na północny wschód od Karlina, po północnej stronie drogi wojewódzkiej. Brak placówek usługowych, wieś jest zwodociągowana. Na skromną zabudowę zagrodową wsi składają się parterowe budynki mieszkaniowe z towarzyszącymi im budynkami gospodarczymi. Dawne założenie folwarczne obejmuje budynek mieszkalny i zabudowę gospodarczą, częściowo tylko użytkowaną (chlewnia), w większości opuszczoną, ulegającą zniszczeniu.

Karścino

Duża wieś sołecka, położona na zachód od Karlina, po północnej stronie drogi powiatowej Karlino – Gościno (dojazd drogą Nr 17148). Jest to najliczniejsza wieś gminy – ma ok. 390 mieszkańców. We wsi zlokalizowane są usługi publiczne: szkoła podstawowa, plac sportowy i parafia rzymskokatolicka (kościół filialny). Usługi komercyjne prowadzą dwie placówki handlowe i zakład stolarki. Wieś jest zwodociągowana (ujęcie wody), skanalizowana i zaopatrzona w gaz ziemny sieciowy.

Miejscowość o średniowiecznej metryce (najstarsze dokumenty z 1276 r.) posiada układ wielodrożnicy „rozwinętej” z owalnicy. „Nawsiem” przecina droga lokalna wiodąca do Wietszyna, po obu jej stronach znajdują się stawy. Zabudowa zagrodowa luźno obudowuje drogi, jedynie w części południowej tworzy mały, zwarty zespół zabudowy – tu zlokalizowane są dawne czworaki (budynki mieszkalne). W części północnej, przy drodze do Wietszyna, znajduje się szkoła podstawowa i osiedle mieszkaniowe (trzykondygnacyjne bloki wielorodzinne). Część wschodnią wsi zajmuje dawne założenie pałacowo-parkowe i zespół zabudowy produkcyjno-gospodarczej, rozbudowany w okresie funkcjonowania PGR-u. Park o pow. 5,2 ha (wpisany do rejestru zabytków) powstał w 2 poł. XVIII w. w stylu krajobrazowym i przekształcony został na pocz. XIX w. (elementy romantyzmu). W obrębie założenia znajdują się również pałac i kościół. Centralnie usytuowany neoklasycystyczny pałac z pocz. XIX w. opuszczony ulega dewastacji (własność prywatna). W obiektach popegeerowskich działalność prowadzi firma „Abbas” Gospodarstwo Rolne, zajmująca się hodowlą bydła mlecznego (ok. 500 sztuk).

Kościół p.w. MB Częstochowskiej, obiekt eklektyczny wzniesiony w XVIII w. w miejscu pierwszej lokalizacji w XIII w., gruntownie został przebudowany w 1830 r., a w 1886 dobudowano do niego od strony zachodniej drewnianą wieżę z ostrostupowym hełmem pokrytym łupkiem. Przy wjeździe do wsi, od strony południowej, znajduje się nieczynny dawny cmentarz.

Karwin

Licząca 150 mieszkańców wieś sołecka położona jest na zachód od Karlina. We wsi zlokalizowane są: szkoła podstawowa, kościół, plac sportowy. Działalność komercyjną prowadzą dwa przedsiębiorstwa usługowe (transportowe, handlowo-usługowe) i sklep spożywczo-przemysłowy.

Zabudowa wsi rozmieszczona w dwóch zespołach; stosunkowo zwarta wzdłuż drogi powiatowej Karwin-Podwilcze oraz luźno usytuowana zabudowa zagrodowa wzdłuż drogi wojewódzkiej. Brak zabudowy blokowej wielorodzinnej i obiektów dysharmonijnych. Przy drodze do Domacyna znajdują się dwa cmentarze (poewangelicki i komunalny).

Kowańcz

Wieś sołecka, licząca ok. 170 mieszkańców, położona jest na zachód od Karlina, przy drodze powiatowej Gościno-Karlino. Wyposażenie w placówki usługowe: sklep, świetlica wiejska, plac sportowy. Wieś jest zwodociągowana (ujęcie wody) i zaopatrzona w gaz ziemny sieciowy. Układ wsi placowy z zabudową zagrodową zwartą, przeważnie z k. XIX i pocz. XX w. brak zabudowy dysharmonijnej (popegeerowskiej). Jedyny dwukondygnacyjny budynek wielorodzinny znajduje się w części centralnej wsi, obok dawnego czworaku (budynek mieszkalny). Wieś typowo indywidualna o dobrze zachowanym układzie ruralistycznym i wartościowych elementach zabudowy zagrodowej. Porządkowania wymaga układ zieleni wysokiej polegający na cięciach sanitarnych, prześwietleniach drzew itp. Uporządkowania wymagają występujące w

układzie zabudowy założenia wodne (stawy, oczka wodne).

Kozia Góra

Położona na południowy zachód od Karlina, przy drodze wojewódzkiej, wieś liczy ok. 200 mieszkańców.

We wsi zlokalizowane są: sklep spożywczo-przemysłowy, zakład ogólnobudowlany. Miejscowość jest zwodociągowana (ujęcie wody) i skanalizowana.

Zabudowa zagrodowa i wielorodzinna zlokalizowana w północno-wschodniej części wsi, część zachodnia to dawne założenie pałacowo-parkowe i zabudowa produkcyjna i gospodarcza dawnego majątku, rozbudowana w okresie funkcjonowania PGR-u.

Rozciągający się wzdłuż rz. Młynkówki park o pow. 2,08 ha, założony w poł. XVIII w. w stylu krajobrazowym został przekształcony w XIX w. Mimo iż pałac i obiekty pofolwarczne znalazły właściciela, nadal stoją niezagospodarowane. Neogotycki pałac od kilku lat czeka na remont. Wśród zabudowy pofolwarczej m.in.: spichlerz ryglowy z przełomu XVIII/XIX w. oraz dawny budynek gorzelnii, który po adaptacji będzie pełnił funkcję motelu (sporządzona zmiana planu).

Krukowo

Wieś licząca ok. 250 mieszkańców, położona jest na zachód od Karlina, przy drodze powiatowej do Malonowa. Wyposażenie w placówki usługowe dość skromne – sklep spożywczo-przemysłowy i boisko sportowe. Miejscowość jest zwodociągowana.

Zabudowa zagrodowa i wielorodzinna luźno rozmieszczona wzdłuż dróg: powiatowej i dojazdowej do założenia dworsko-parkowego, zlokalizowanego w zachodniej części wsi. W założeniu zachowane wszystkie elementy: dwór, zabudowa gospodarcza, park. Park krajobrazowy o pow. 1,5 ha z lat 1773-74, przekształcony w 1880-1910, zlokalizowany w północnej części.

Krzywopłoty

Miejscowość licząca ok. 20 mieszkańców, położona na wschód od Karlina przy drodze wojewódzkiej.

Zabudowa zagrodowa, mieszkalno-usługowa luźno rozmieszczona po północnej stronie drogi, po stronie południowej (pomiędzy drogą a doliną rzeki Radew) zlokalizowana stacja paliw i kompleks PETRICO. W miejscowości zlokalizowane są również ważne obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, o znaczeniu ponad gminnym: wysypisko śmieci, kopalnia ropy i gazu oraz mieszalnia gazu.

Miejscowość umiarkowanego rozwoju funkcji mieszkaniowych z uwagi na lokalizację i dostępność komunikacyjną oraz atrakcyjne walory krajobrazowe.

Lubiechowo

Jedna z większych miejscowości gminy, licząca ok. 280 mieszkańców wieś sołecka, położona na północny zachód od Karlina (dojazd drogą Nr 17149). We wsi działają dwa sklepy i świetlica wiejska, na terenie parku zlokalizowane jest boisko sportowe. Miejscowość jest zwodociągowana (ujęcie wody).

Lubiechowo posiada zachowany układ zabudowy (placowy), ze zlokalizowanym centralnie kościołem i położonym w południowej części wsi założeniem pałacowo-parkowym i zespołem zabudowy gospodarczo-produkcyjnej (gorzelnia). Część północno-zachodnia wsi o dominującej funkcji zabudowy zagrodowej, w części środkowej (obok obiektu sakralnego) znajduje się zespół zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – dwukondygnacyjne bloki popegeerowskie.

Kościół filialny p.w. św. Józefa Olbrachta wzniesiony został w stylu neogotyckim, z wysoką spiczastą wieżą. Murowany obiekt zbudowany w 2 poł. XIX w. Wewnątrz zachowały się epitafia dawnych właścicieli majątku.

Założenie pałacowo-parkowe rodziny Podewilsów obejmuje: pałac neogotycki z XIX w. (poważnie zdewastowany popadł w ruinę, niezabezpieczony), opuszczone pofolwarczne obiekty gospodarcze i produkcyjne oraz park krajobrazowy z 2 poł. XIX w. o pow. 4,45 ha. Zespół zabudowy produkcyjno-gospodarczej popegeerowskiej, zlokalizowany w północno-wschodniej części wsi, opuszczony uległ całkowitej dewastacji.

Malonowo

Wieś sołecka licząca ok. 150 mieszkańców, położona na zachód od Karlina, przy drodze wojewódzkiej. We wsi zlokalizowane są dwa sklepy spożywcze. Miejscowość zwodociągowana

(ujęcie wody) i skanalizowana.

Ulicówka o zabudowie zwartej – zagrody położone po obu stronach drogi. Opuszczone założenie pofolwarczne i dworsko-parkowe, zlokalizowane w części północnej wsi, rozciąga się na południowym zboczu doliny i górnym terasie rz. Młynkówki.

Teren nad Młynówką zagospodarowany przez Gospodarstwo Rolne Karwice Spółka z o.o. – założone stawy rybne.

Mierzyn

Wieś sołecka licząca ok. 280 mieszkańców, położona na północ od Karlina na skrzyżowaniu dróg powiatowych Nr.: 17135, 17136, 17137. We wsi zlokalizowane są: kościół, sklep spożywczo-przemysłowy, plac sportowy. Wieś jest zwodociągowana (ujęcie wody) i skanalizowana.

Część wschodnia wsi posiada układ ulicówki o zwartej zabudowie zagrodowej, uzupełnionej zabudową wielorodzinną. Część centralna to zachowany fragment okolicy. Tu wznosi się kościół filialny p.w. Trójcy Świętej z XV w., który został w poł. XIX w. odbudowany w stylu neogotyckim (obiekt w rej. zabytków). Jest to obiekt murowany (kamiennie-ceglany) z wieżą.

Dawne założenie podworskie zlokalizowane w części zachodniej wsi, przy drodze do Wyganowa, po upaństwowieniu użytkowane przez PGR, obecnie jest dzierżawione przez Caritas Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej Przedsiębiorstwo Rolnicze „Carol”. Park o pow. 4,0 ha założony został w 2 poł. XIX w.

Zabudowa popegeerowska zlokalizowana przy drodze do Poczernina uległa całkowitemu zniszczeniu i degradacji. Nie użytkowana mieszalnia i suszarnia pasz, zlokalizowana w południowej części wsi przy drodze do Daszewa, zagrożona jest również procesem postępującej degradacji. Kolejnym obiektem degradującym krajobraz jest opuszczona dawna stacja paliw, położona na wprost założenia pofolwarcznego przy drodze do Dygowa.

Mierzynek

Mała wieś sołecka licząca niespełna 30 mieszkańców, położona na północ od Karlina przy drodze powiatowej Nr 17138. We wsi brak placówek usługowych. Miejscowość jest zwodociągowana (zaopatrzone w wodę z ujęcia w Ubystawicach).

Powstała jako założenie folwarczne na pocz. XIX w. Z dawnego założenia zachował się park eklektyczny z 2 poł. XIX w. o pow. 4,3 ha, zlokalizowany w obrębie 4 gospodarstw rolnych i stanowiący własność prywatną (3 właścicieli). Założenie parkowe jest wpisane do rejestru zabytków WKZ.

W kierunku południowo-wschodnim, przy drodze do Świemina (gm. Biesiekierz) zlokalizowana jest kolonia zabudowy zagrodowej.

Poblocie Wielkie

Duża wieś, licząca prawie 300 mieszkańców, położona jest na zachód od Karlina przy drodze powiatowej Karlino-Gościno. We wsi funkcjonują dwie placówki handlowe, dwa boiska sportowe i dwa zakłady pracy, związane z produkcją rolną. Miejscowość jest zwodociągowana, skanalizowana i zaopatrzone w gaz ziemny sieciowy. Przy drodze powiatowej zlokalizowany jest zespół zabudowy wielorodzinnej (bloki dwu- i trzykondygnacyjne) oraz zabudowa zagrodowa i jednorodzinna, częściowo odsunięta od głównej drogi.

W części zachodniej wsi znajduje się dawne założenie dworsko-parkowe, użytkowane dziś przez firmę „Almari” Spółka z o.o. — zajmującą się produkcją rolną i prowadzącą w obiektach popegeerowskich hodowlę trzody chlewniej. Za odnowionym dworem rozciąga się park o pow. 2,7 ha założony ok. 1770 r.

W kierunku południowo-wschodnim za wsią, przy lokalnej drodze do Krukowa, zlokalizowana jest Wytwórnia Pasz firmy „Rajffpol” Spółka z o.o w Słupsku.

Poczernino

Licząca ok. 30 mieszkańców miejscowość położona na północ od Karlina, po zachodniej stronie drogi wojewódzkiej Kołobrzeg – Karlino.

Powstała jako założenie folwarczne – zabudowa zlokalizowana pomiędzy drogą a doliną rzeki Parsęty. Park dworski o pow. 3,5 ha (własność Skarbu Państwa, dzierżawiony) eklektyczno-krajobrazowy z 2 poł. XIX w. położony na zboczach doliny Parsęty. Dworek stanowi własność prywatną. Park w znacznej mierze zdewastowany o aktualnie trudno czytelnym układzie. Liniowy układ szczytkowej zabudowy mieszkaniowej wzdłuż drogi gminnej w kierunku Parsęty.

Syrkowice

Licząca ok. 170 mieszkańców miejscowość położona jest na północ od Karlina, po wschodniej stronie drogi wojewódzkiej Kołobrzeg –Karlino, przy drodze powiatowej do Mierzyna. We wsi działalność prowadzi placówka handlowa. Wieś jest zwodociągowana.

Zabudowa jedno- i wielorodzinna skupiona jest w dwóch niewielkich zespołach, rozdzielonych założeniem dworsko-parkowym i zabudową pofolwarczną dawnego majątku. Część północno-zachodnią (powyżej drogi powiatowej) zajmują: park eklektyczny z k. XIX w. o pow. 2,0 ha oraz dworek (własność prywatna). Obiekt reprezentacyjny został odrestaurowany i mieści Dom Repatrianta prowadzony przez Stowarzyszenie „Rodzina Kolpinga”.

Ubysławice

Licząca ok. 90 mieszkańców miejscowość położona jest na północny wschód od Karlina, przy drodze powiatowej Wrzosowo (gm. Dygowo) – Ubysławice. Wyposażenie w placówki usługowe jest minimalne (sklep spożywczo-przemysłowy). Wieś jest zwodociągowana (ujęcie wody).

Ulicówka o dość zwartej zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej. W istniejącej zabudowie ubytki – opuszczone, niszczące budynki mieszkalne i gospodarcze, nieczynna od dawna mleczarnia.

Witolub

Miejscowość licząca ok. 50 mieszkańców, położona na wschód od Karlina, przy drodze Karlino – Śwemino (gm. Biesiekierz). Wieś posiada zabudowę rozproszoną, zaopatrzenie w wodę z ujęć lokalnych przydomowych, doprowadzony gaz ziemny sieciowy.

Wyganowo

Mała miejscowość licząca ok. 40 mieszkańców, położona jest na północ od Karlina; dojazd drogą powiatową Poczernino – Wyganowo.

Dawny majątek, po wojnie upaństwowiony i użytkowany przez PGR, obecnie dzierżawiony jest przez Caritas Diecezji Koszalińsko-Kołobrzesckiej. Park eklektyczno-krajobrazowy o pow. 1,3 ha założony ok. 1890 r. zlokalizowany w obrębie gospodarstwa, na wzniesieniu. Dawny dwór pełni funkcję budynku mieszkaniowego.

Zwartowo

Wieś sołecka licząca ok. 90 mieszkańców, położona na południowy zachód od Karlina, przy drodze powiatowej Karlino – Sławoborze. We wsi znajdują się placówki usługowe: sklep spożywczo-przemysłowy, plac sportowy, zakład stolarki. Miejscowość jest zwodociągowana. Zabudowa po południowej stronie drogi zwarta, po północnej zlokalizowane boisko i pawilon handlowy, pojedyncze zagrody i budynki jednorodzinne (za wyjątkiem jednego) odsunięte od drogi. Park zlokalizowany po północnej stronie drogi na wysokości stawu wymaga uzupełnień nasadzeń.

7.9. STAN I FUNKCJONOWANIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

7.9.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Źródłem wody dla potrzeb gospodarczych gminny są wody podziemne. Aktualnie eksploatowane ujęcia wody w postaci studni wierconych głębinowych ujmują wody z warstw wodonośnych czwartorzędowych.

Jakość ujmowanej wody w części ujęć nie odpowiada wymogom stawianym przez polskie normatywy dla wód przeznaczonych do picia i potrzeb gospodarczych, ze względu na przekroczone normy zawartości żelaza i manganu.

Stan techniczny stacji generalnie ocenia się jako dobry. Ujęcia to przeważnie studnie podstawowe — brak otworów awaryjnych, większość posiada aktualne pozwolenia wodnoprawne. Studnie są zabezpieczone w granicach stref ochrony bezpośredniej.

W gminie Karlino mieszkańcy 23 jednostek osadniczych korzystają ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Na terenie gminy funkcjonują następujące wodociągi grupowe:

- z ujęciem miejskim Karlina, zlokalizowanym nad rzeką Radwią w Redlinie (gm. Białogard), zaopatrujący: miasto Karlino, Krzywopłoty, Karlinko oraz dwie wsie gm. Białogard (Lulewice i Lulewiczki),
- z ujęciem w Karścinie zaopatrujący wsie: Karścino, Pobłocie Wielkie, Krukowo,

- z ujęciem w Karwinie zaopatrujący Karwin, Gościnko, Domacyno, Malonowo, Kozią Górę,
- z ujęciem w Kowańczu zaopatrujący w wodę Kowańcz i Chotyń,
- z ujęciem w Mierzynie dla odbiorców w Mierzynie i Syrkowicach,
- z ujęciem w Zwartowie zaopatrujący wsie Zwartowo i Garnki.

Na obszarze gminy nieliczne są miejscowości, gdzie wyłącznie eksploatowane są ujęcia zagrodowe. Są to: Czerwiecino, Lubiechowo Przystanek, Dębolas, Witolub.

Sieci wodociągowe pochodzą z różnych okresów, w związku z tym są wykonane z różnych materiałów. Stan techniczny sieci jest zróżnicowany — gorszy z lat wcześniejszych, gdy wykonywano je z azbesto - cementu, stali i żeliwa, lepszy z lat 80. i późniejszych, kiedy wykorzystywano PVC.

Wodociągi projektowano i realizowano przy uwzględnieniu potrzeb wody również dla celów przeciwpożarowych wyposażając je w hydranty.

Wybrane dane o komunalnych ujęciach wody w gm. Karlino:

l. p	Miejsc. lokalizacja ujęcia	Rok wyk. studni	Wydajność studni szt./m ³ /h	Hydrof. szt./dm ³	odźelaziacze szt./dm ³	Qdop. m ³ /d	Data ważności pozwolenia	Użytkownik	Informacje dodatkowe uwagi
1.	Redlino (gm. Białogard) Ujęcia dla m. Karlina	1986 – 1A 1986 – 3A 1988 – 4	1/ 33,0 1/ 39,0 1/ 32,0	—	3/5300	2.400,0	30.06.2005	Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Białogardzie	ciśnienie w sieci utrzymywane jest poprzez pompę sterowaną falownikiem; ujęcie jest wyposażone w zb. wyrównawczy V=150 m ³
2.	Karlino ul. Szczecińska	1977	1/17,7	1/1500	—	70,0	31.10.2000	RWiK	ujęcie zaopatruje tylko kilka bud. mieszkalnych za rz. Parsętą; sieć ujęcia nie jest połączona z ogólną siecią miejską
3.	Daszewo	1980	1/25,0	2/2500	—	45,0	31.12.2013	RWiK	
4.	Domacyno	1973	1/20,0	2/3000	—	40,0	31.12.2013	RWiK	wyłączone z eksploatacji w 2003 r.
5.	Karścino	1973 1980	1/43 1/32	2/500	3/1200	370,0	07.09.2015	RWiK	
6.	Karwin	1981	1/36,8	2/2500	2/1000	280	30.10.2015	RWiK	ujęcie jest wyposażone w zbiornik wyrównawczy V=50 m ³
7.	Kowańcz	1981	1/30,0	1/1500	—	150,0	31.12.1997	RWiK	
8.	Kozia Góra	1967	1/23,0	2/1000 1/2000	3/1200	150,0	24.06.2012	RWiK	wyłączone z eksploatacji w 2003 r.
9.	Lubiechowo	1980	1/15,	1/2500	1/2000	200,0	30.06.2005	RWiK	
10.	Malonowo	1971	1/3,5	2/2000	1/100	50,0	31.10.2000	RWiK	wyłączone z eksploatacji w 2003 r.
11.	Mierzyn	1980	1/19,8	1/2000	2/800	100,0	30.06.2002	RWiK	
12.	Poczernino	1971	1/24,0	1/2000	—	60,0	31.12.1990	RWiK	
13.	Ubystawice	1976	1/22,0	2/2500	—	35,0	31.12.2013	RWiK	
14.	Wyganowo	1971	1/24,0	1/2000	1/1200	50,0	25.01.2016	RWiK	
15.	Zwartowo	1982	1/18,0	1/1000	1/800	44,14	12.07.2016	RWiK	studnia jest samowypływem

Aktualne pobory wody na wymienionych ujęciach nie wyczerpują możliwości eksploatacji określonych jako Q_{dop.} określonych w pozwoleniach wodno – prawnych.

Na terenie gminy i miasta Karlino funkcjonują również wodociągi zakładowe. Są to:

- ujęcie i wodociąg będący własnością Zakładu "Homanit". Ujęcie zlokalizowane jest w

miejsowości Brzeźno, w pobliżu zakładu przy ul. Kołobrzesckiej. Składa się z trzech studni głębinowych o zatwierdzonych $Q_{dop.}=300$ m³/d, zbiornika wody czystej, dwóch pomp II-go stopnia, zbiornika hydroforowego o poj. 2,5 m³ i odżelazacza Æ 1400. Ujęcie to nie ma powiązań z siecią miejską, posiada pozwolenie wodno – prawne wydane w dn. 24.07.2001r. (ważne do końca 2004 r.)

Ujęcie i wodociąg Zakładu DLH Sp.z o.o. zlokalizowane na terenie zakładu przy ul.

Kołobrzesckiej 3. Ujęcie składa się z jednej studni głębinowej z pompą o wydajności 7,0 m³/d oraz hydroforni. Ujęcie to nie ma powiązań sieciowych z wodociągiem komunalnym.

W końcu lat 90. podjęto działania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, bazując na kierunkach wytyczonych w „Studium Wykonalności Gospodarki Wodno-Ściekowej dla Gmin Dorzecza Parsęty. Miasto i Gmina Karlino” sporządzonym przez EKO WODROL Przedsiębiorstwo Inżynierii Środowiska Sp. z o.o.

W celu określenia sposobu zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych Gmina sporządziła opracowanie „Zasady funkcjonowania urzędzeń zaopatrzenia w wodę miasta i gminy Karlino w warunkach specjalnych”.

7.9.2. ODPROWADZANIE I UNIESZKODLIWIANIE ŚCIEKÓW

Poziom infrastruktury w zakresie gospodarki ściekowej w obszarze gminy jest niższy od stopnia zaopatrzenia w wodę z wodociągów sieciowych.

Według danych statystycznych na koniec 2001 r. w gminie Karlino na 1045 przyłączy wodociągowych było zaledwie 667 przyłączy kanalizacyjnych, z czego w samym mieście Karlinie na 443 przyłącza wodociągowe przypadało 373 przyłączeń kanalizacyjnych. Procent ludności miasta korzystającej z wody z wodociągu komunalnego wynosił więc 78,5%, podczas gdy ludności korzystającej z odprowadzenia ścieków do kanalizacji sanitarnej zaledwie 50,8%.

Obecnie w gminie skanalizowane są następujące miejscowości: Karlino, Domacyno, Gościnko, Karwin, Kozia Góra, Pobłocie Wielkie, Karścino, Mierzyn, Daszewo. W/w jednostki osadnicze połączone są grupowym grawitacyjno – ciśnieniowym systemem kanalizacji sanitarnej, wykonanej z rur PVC i PE.

Przepompownie pracują w systemie pełnej automatyki i są sterowane z centralnego punktu dyspozytorskiego, zlokalizowanego na terenie komunalnej oczyszczalni ścieków w Karlinie, do której są sprowadzane ścieki.

Z pozostałej części gminy ścieki gromadzone są w zbiornikach i wywożone na oczyszczalnię lub na pola.

Funkcjonująca dla potrzeb gminy komunalna oczyszczalnia ścieków w Karlinie to oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna typu reaktor cyrkulacyjny z osadem czynnym niskoobciążonym. W skład wyposażenia oczyszczalni wchodzi:

- komory wytłumień
- punkt zlewny z kratą mechaniczną
- przepompownia
- kraty mechaniczne
- piaskownik wirowy
- komora rozdzielcza
- rowy biologiczne (o pojemności 1988m³ i nieczynny o pojemności 630m³)
- osadniki wtórne (2 sztuki)
- pompownia osadu recyrkulowanego i nadmierne
- instalacja do chemicznego strącania związków fosforu
- zagęszczacz osadu
- poletka osadowe.

Wydane dn. 4.04.2000 r. pozwolenie wodno-prawne na eksploatację oczyszczalni ważne jest do dn. 17.02.2010 r. Pozwala ono na odprowadzanie oczyszczonych ścieków do rzeki Parsęty w ilości $Q_{\text{śr.d.}}=1329$ m³/d (równe przepustowości oczyszczalni). Aktualnie oczyszczalnia obciążona jest w ok. 80 %.

Osady z oczyszczalni wywożone są na wysypisko odpadów, zlokalizowane na terenie gminy w Krzywopłotach. Obecnie na oczyszczalni prowadzone są prace modernizacyjne (napowietrzanie części biologicznej) i przygotowany jest projekt rozbudowy obiektu do przepustowości 2000 m³/d (przewidywana realizacja w latach 2005-2006). Uciążliwość oczyszczalni mieści się w granicach obiektu.

Ścieki z obiektów produkcyjnych, działających na obszarze gmin, odprowadzane są generalnie na oczyszczalnię komunalną w Karlinie. Jedynie z „Homanit”-u ścieki technologiczne krążą w

obiegu zamkniętym.

Gorzelnie zlokalizowane w Koziej Górze i Lubiechowie są nieczynne, a ich oczyszczalnie zakładowe są zdewastowane.

W ramach projektu „Zintegrowana gospodarka wodno-ściekowa w Dorzeczu Parsęty” realizowanego z Funduszu Spójności planuje się rozbudowę istniejącej oczyszczalni.

W pierwotnym wniosku oczyszczalnia miała zostać rozbudowana do przepustowości 3.500 m³/d, ponieważ pierwotne plany zakładały budowę zakładów branży spożywczej, o zwiększonym zapotrzebowaniu na wodę produkcyjną i związaną z tym zwiększoną ilość produkowanych ścieków.

Obecnie planowana jest rozbudowa oczyszczalni do przepustowości $Q_{\text{śr d}} = 3.000 \text{ m}^3/\text{d}$, poprzez budowę nowego rowu cyrkulacyjnego, gdzie istniejący rów będzie pełnił funkcję rezerwy.

7.9.3. GOSPODARKA ODPADAMI

Odpady z obszaru gminy wywożone są na wysypisko komunalne w Krzywopłotach, eksploatowane od 1994 r.

Jest to wysypisko międzygminne, a jego eksploatacją zajmuje się Zakład Składowania i Unieszkodliwiania Odpadów sp. z o.o., której udziałowcami są gminy Karlino i Białogard oraz miasto Białogard.

Teren wysypiska zajmuje powierzchnię około 11 ha, z czego 3,5 ha zajmują kwatery – w tym 2,5 ha jest aktualnie użytkowane, a 1 ha rekultywowany. Całkowita chłonność wysypiska określona została na 368000 m³, a przewidywany okres eksploatacji wynosi 25 lat. Zastosowane bariery ochronne to: ogrodzenie, izolacja składowiska od podłoża folią HDPE gr.1,5 mm, drenaż odcieków, wały osłonowe na wysokość 2,5 m, piezometry. Ociek z wysypiska spływa do przepompowni, skąd jest tłoczony z powrotem na składowisko. Na składowisku znajdują się: portiernia, brodzik, waga, utwardzony plac manewrowy, boksy na surowce wtórne, kompaktor, spycharka, garaże na sprzęt, prasa, młynek do mielenia tworzyw sztucznych.

Na wysypisku odbywa się selekcja odpadów. Surowce wtórne: plastiki (mielone lub prasowane), złom, odpady drzewne, słuczka szklana – są sprzedawane.

Przyjmowane odpady są ewidencjonowane, a kwatery na bieżąco rekultywowane. Na wysypisko przyjmowane są, oprócz odpadów komunalnych, osady z oczyszczalni w Karlinie oraz niektóre budowlane (gruz) i przemysłowe – dopuszczone badaniem laboratoryjnym i atestem jako odpady niebezpieczne.

Stan formalno – prawny wysypiska jest uregulowany i spełnia on wymogi ochrony środowiska oraz przepisów sanitarnych. Uciążliwość obiektu mieści się w granicach zajmowanego terenu (w granicach ogrodzenia).

Zwożeniem odpadów na wysypisko z obszaru gminy Karlino zajmują się wyspecjalizowane firmy.

Systemem zorganizowanego wywozu odpadów zmieszanych objęte jest w gminie – budownictwo wielorodzinne w 100 %, budownictwo jednorodzinne i zagrodowe w ok. 80 % (z tendencjami rosnącym). Odpady gromadzone są na obszarach budownictwa wielorodzinnego w kontenerach KP-7 (w ilości 15 sztuk) i pojemnikach 1100 l (w ilości 200 sztuk).

Poza tym na terenie miasta Karlina są rozstawione 44 kosze uliczne.

Dla umożliwienia selektywnej zbiórki odpadów ustawiono:

- w 11 większych wsiach gminy i na terenie miasta — 45 pojemników wielkości 1100 l na szkło,
- w 4 wsiach i na terenie miasta — 31 koszy na plastiki,
- na terenie miasta — 16 pojemników na papier.

Odpady zwierzęce na terenie Gminy Karlino utylizowane są przez firmę „Struga” S.A. w Strudze Jezuickiej. Firma ta posiada zezwolenie na transport i przetwarzanie odpadów pochodzących z hodowli i przetwórstwa żywności. Transport odpadów z miejsc ich wytwarzania do miejsc przetwarzania odbywa się w kontenerach, które są całkowicie szczelne, obudowane i zabezpieczone przed wypadaniem i wyciekaniem. Kontenery i pojazdy używane do transportu są czyszczone, myte i dezynfekowane po każdym użyciu. Przetładunek odpadów z małych kontenerów do dużych odbywa się w Karlinie na terenie spółki „Montana”. Duże kontenery z odpadami przewożone są do miejsca ich wykorzystania tj. Zakład utylizacyjny „STRUGA” S.A. Jezuicka Struga 3, 88-111 Rojewo.

W 1994 roku został wykonany na zlecenie PGK w Koszalinie „Program gospodarki odpadami dla regionu koszalińskiego”. Opracowanie autorstwa Przedsiębiorstwa Inżynierijno – Usługowego

„Inżynieria Pro-Eko” Sp. z o.o. Warszawa swoim zakresem obejmuje m.in. gminę Karlino i sięga czasowo do 2010 roku.

W 2003 roku na zlecenie gminy został sporządzony „Program gospodarki odpadami w gminie”. Przyjęty system gospodarki odpadami komunalnymi opierać się będzie na selektywnej zbiórce odpadów komunalnych i opakowań oraz bazować będzie docelowo na ponadlokalnym (regionalnym) Zakładzie Zagospodarowania Odpadów.

Do roku 2009 przewiduje się eksploatację istniejącego składowiska w Krzywopłotach w Karlinie, po tym okresie przewiduje się rekultywację składowiska oraz przebudowę systemu gromadzenia, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych na jednym z dwu wybranych zakładów zagospodarowania odpadów.

7.9.4. CIEPŁOWNICTWO

Zapotrzebowanie na ciepło w gm. Karlino pokrywane jest z indywidualnych pieców i instalacji grzewczych osiedlowych kotłowni. Podstawowym źródłem ciepła jest paliwo stałe i gaz ziemny. W 1997 r. na zlecenie gminy została sporządzona koncepcja programowo-przestrzenna, obejmująca swoim zakresem odbiorców ciepła, zasilanych z miejskich systemów ciepłowniczych. Jeden z proponowanych w wymienionym opracowaniu wariant został zrealizowany.

Obecnie w Karlinie funkcjonują trzy kotłownie osiedlowe: przy ul. Pełki o mocy 3600 kW, przy ul. Koszalińskiej 96A o mocy 140 kW, przy ul.4-go Marca o mocy 1010 kW. Systemy ciepłownicze tych trzech kotłowni połączone są kablem transmisyjno-sterowniczym, są monitorowane i sterowane elektronicznie z największej kotłowni (przy ul. Pełki).

Kotłownie podają ciepło na potrzeby c.o. i c.w.u. Paliwem podstawowym w wymienionych osiedlowych źródłach ciepła jest gaz ziemny GZ-35 GZ-50. Oprócz zmodernizowania źródeł ciepła, szczególnie dla budownictwa wielorodzinnego w Karlinie, zmodernizowano sieć ciepłą wymieniając stare rurociągi na preizolowane, ocieplono i opomiarowano budynki. Modernizacja w zakresie ciepłownictwa w mieście poskutkowała zmniejszeniem zużycia energii oraz ograniczeniem emisji zanieczyszczeń powietrza.

Postępująca gazyfikacja gminy stwarza warunki do wykorzystania gazu ziemnego do celów grzewczych także przez mieszkańców wsi.

7.9.5. ZAOPATRZENIE W GAZ

Na terenie gminy w m. Krzywopłoty znajduje się Kopalnia Ropy Naftowej i Gazu Ziemnego Karlino i Podziemny Magazyn Gazu Daszewo. W bezpośrednim sąsiedztwie kopalni położona jest mieszalnia gazu, w której zaazotowany gaz z lokalnych źródeł stabilizowany jest do do grupy Ls gazem wysokometanowym, z krajowego systemu gazowego.

Przez teren gminy przebiegają:

- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 700 Szczecin Gdańsk (rok budowy 2015 r.) o maksymalnym ciśnieniu roboczym powyżej 1,6 MPa;
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 250;
- gazociąg g150 relacji Mieszalnia Gorzysław – Mieszalnia Karlino PN 6,3 MPa, rok budowy 1992, gaz grupy E;
- gazociąg g150 relacji Karlino - Ciechnowo, PN 6,3 MPa, rok budowy 1997, gaz grupy Lm;
- gazociąg w/c g150, relacji Daszewo (Jazy) – Mieszalnia Karlino, PN 5,4 MPa, rok budowy 1989, gaz grupy Ls;
- gazociąg ś/c g110 relacji Karlino-Świemino, ciśnienie 0,4 MPa, rok budowy 1999;
- gazociąg ś/c 110 (DN 133), relacja Karlino – WPEC Karlino, ciśnienie 0,4 MPa, rok budowy 1991;
- gazociąg g160 relacji OC Karlino – Karlino (Homanit), MOP 0,5 MPa, rok budowy 1981/1993;
- gazociąg w/c g125 relacji Karlino (Homanit) – OC Karlino, MOP 6,4 MPa, rok budowy 1995;
- gazociąg g89 od odwiertu Daszewo -1, MOP 16 MPa, rok budowy 2009;
- gazociąg g89 od odwiertu Daszewo R-1k, MOP 16 MPa, rok budowy 2009;
- metanociąg i34 z odwiertu Daszewo -1, MOP 16 MPa, rok budowy 2009;
- metanociąg i34 z odwiertu Daszewo R-1k, MOP 16 MPa, rok budowy 2009;
- wiązka gazociągów 2 x g60 i 2 x g80 od odwiertów: Białogard-2, rok budowy 1983; Białogard-3, rok budowy 1986; Białogard-7, rok budowy 1983; Białogard-10, rok budowy 1982; MOP 6,3 MPa oraz metanociąg i50 od odwiertów Białogard-7, -10 do KRNiGZ Karlino MOP 0,3 MPa;

- ropociąg g76 relacji odwiert Białogor-12-KRNiGZ Karlino, MOP 21 MPa, rok budowy 1988;
- nieczynnny ropociąg ekspedycyjny DN 150 relacji KRNiGZ Karlino do miejscowości Karlino;
- nieczynnny gazociąg g90 do m. Wrzosowo.

W obszarze gminy zlokalizowane są trzy stacje redukcyjno-pomiarowe I°:

- w Kowańczy o przepustowości 1800 Nm³/h, z której siecią ś/c rozprowadzany jest gaz z odwiertów w Ciechnowie do odbiorców w zgazyfikowanych wsiach gminy: Kowańczy, Karścinie, Pobłociu Wielkim
- w Krzywopłotach (na terenie mieszalni gazu) o przepustowości 1500 Nm³/h, zaopatrująca część m.Karlina,
- w Karlinie o przepustowości 6000 Nm³/h, zlokalizowana na terenie zakładu „Homanit”, z której poprowadzony jest gaz dla części odbiorców w Karlinie.

Ponadto na terenie gminy Karlino zlokalizowane są:

- Mieszalnia Gazu Karlino przepustowość Q=25000 m³/h, PN 6,3 MPa, rok budowy 1990;
- Stacja redukcyjno-pomiarowa Karlino przepustowość Q=8000 m³/h MOP wej. 6,3 MPa, MOP wyj. 1,6 MPa (obiekt znajduje się na terenie MG Karlino);
- Stacja pomiarowa na kierunek G.EN. Q=4000 m³/h, MOP 6,3 MPa (obiekt znajduje się na terenie MG Karlino);

Dla stacji gazowych i mieszalni gazu odległości od budynków powinny być większe od poziomego zasięgu stref zagrożenia wybuchem ustalonych dla tych stacji.

Część odbiorców gazu w Karlinie zaopatrywana jest z kopalni i mieszalni gazu w Krzywopłotach, podobnie jak zgazyfikowane Daszewo i Witulub.

W 1996 r. na zlecenie gminy Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowe „PETRICO” Sp. z o.o. sporządziło „Koncepcję programową gazyfikacji gminy Karlino gazem ziemnym z odwiertów w Ciechnowie”.

Projektowane rozwiązania rozprowadzenia gazu zamykały się w granicach administracyjnych gminy. W 1998 r. „PETRICO” opracowało kolejną Koncepcję, która jest częścią koncepcji gazyfikacji szerszego obszaru – gmin Dorzecza Parsęty. Projekt przewiduje gazyfikację gm. Karlino z tego samego źródła co opracowanie wcześniejsze, lecz rozprowadzenie gazu siecią ś/c wiąże się częściowo z gazyfikacją sąsiednich gmin.

Obecnie na etapie pozwolenia na budowę są inwestycje związane z dalszą gazyfikacją gminy — budowa sieci ś/c w celu zgazyfikowania miejscowości: Gościnko, Karwin, Malonowo, Koza Góra, Domacyno, Garnki, Zwartowo.

Na terenie gminy Karlino rozprowadzany jest gaz ziemny zaazotowany grupy Ls zasilany z systemu dystrybucyjnego należącego do Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Koszalinie. Gaz przesyłany jest za pośrednictwem sieci pś/c ze stacji red.-pom. umiejscowionej na terenie Mieszalni Gazu w Krzywopłotach. Poprzez stacje i zespoły gazowe oprócz mieszkańców Karlina z gazu korzystają mieszkańcy Daszewa, Witulubia i Dębolasu. Poprzez gminę Karlino przechodzi również od strony zachodniej gazociąg wysokiego ciśnienia DN250, który od Mieszalni Gazu w Krzywopłotach przesyła gaz w kierunku Koszalina.

W strefie kontrolowanej gazociągu wysokiego ciśnienia oraz podwyższonego średniego obowiązują ustalenia dla poszczególnych typów obiektów według przepisów odrębnych z zakresu praw budowlanego, warunków technicznych i higieny pracy. Wszelkie prace projektowe i wykonawcze powinny odbywać się na podstawie ww. aktów prawnych oraz po uzgodnieniu dokumentacji z właściwym zarządcą sieci gazowej.

Przez obszar objęty zmianą studium z 2021 r. przebiegają gazociągi:

- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 700 (rok budowy 2015 r.) o maksymalnym ciśnieniu roboczym powyżej 1,6 MPa (strefa kontrolowana 12,0 m);
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 250 relacji Karlino-Koszalin;
- gazociąg średniego ciśnienia DN 110, maksymalne ciśnienie robocze 0,4 MPa, rok budowy 1999 r.

Zabudowa paneli fotowoltaicznych dla gazociągów wybudowanych po 2001 r. jest możliwa poza strefą kontrolowaną, a dla gazociągów wybudowanych przed 2001 r. w odległości minimum 5,0 m od osi gazociągu do DN 500(włącznie) i 10,0 m powyżej DN 500.

W odległości ok. 200 m od obszaru opracowania przedmiotowej zmiany studium zlokalizowany jest Zakład Dużego Ryzyka (ZDR) Kopalnia Ropy Naftowej i Gazu Ziemnego (KRNiGZ) Karlino – Podziemny Magazyn Gazu (PMG) Daszewo. Do chwili opracowania zmiany studium prowadzący ZDR nie sprecyzował bezpiecznej odległości instalacji ZDR od obszarów mieszkalnych i innych obiektów. Zgodnie z wnioskiem PGNiG SA Oddział w Zielonej Górze

lokalizacja potencjalnie innych obiektów mogących być potencjalnymi sprawcami poważnych awarii (np. stacje paliw) może mieć miejsce w odległości co najmniej 200 m od ZDR jakim jest PMG Daszewo.

Obszar gminy Karlino oraz obszar zmiany studium objęty jest koncesją na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego oraz wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego ze złóż w obszarze „Bardy” nr 15/2008/Ł z dnia 12 maja 2017 r. udzieloną na rzecz PGNiG SA w Warszawie, ważną do 12 maja 2047 r.

7.9.6. ENERGETYKA I TELEKOMUNIKACJA

Przez obszar gminy przebiegają trasy następujących linii energetycznych:

- wysokiego napięcia 400 kV relacji Morzyczyn – Dunowo,
- wysokiego napięcia 110 kV łącząca GPZ Białogard z GPZ Gościno z odgałęzieniem do GPZ Karlino (teren „Homanił”),
- linie energetyczne średniego napięcia 15 kV (głównie napowietrzne),
- linie energetyczne niskiego napięcia 0,4 kV (w połowie napowietrzne).

Teren gminy Karlino obsługiwany jest w zakresie dostawy energii elektrycznej przez Zakład Energetyczny Koszalin SA Rejon Energetyczny Białogard.

Na terenie gminy zlokalizowany jest GPZ 110/6,3 kV o zainstalowanej mocy 20 MVA, obciążony zaledwie w ok. 50%. Fabryka Płyt Wiórowych „Homanił” (na terenie której zlokalizowany jest GPZ) jest jedynym odbiorcą na terenie działania ZE Koszalin SA zasilanym z sieci o napięciu 110 kV.

Odbiorcy energii elektrycznej w gminie zasilani są siecią rozdzielczą 15 kV poprzez stacje transformatorowe 15/0,4 kV kubaturowe (w ilości 34 sztuk) i słupowe (w ilości 25 sztuk). Wyposażenie terenu w linie średniego napięcia i stacje transformatorowe ocenia się jako dobre.

Roczne zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na terenie gm. Karlino według danych statystycznych w 2001 roku wyniosło 4275 MWh.

Na terenie gminy zlokalizowane są dwie małe elektrownie wodne, należące do prywatnych inwestorów. Jedna z nich na rzece Radwi o technicznych możliwościach pozyskania mocy 110 kV, druga na rzece Parsęcie o potencjale energetycznym ok. 225 kV (nie ukończona).

Na obszarze gminy wyznaczono obszary do budowy farm wiatrowych – kolejnych źródeł pozyskiwania energii odnawialnej.

Gmina Karlino należy do obszarów dobrze wyposażonych w telekomunikacyjne środki łączności. Prawie wszystkie miejscowości, oprócz Czerwięcino, Dębolas i Lubiechowa Przystanku, mają dostęp do sieci telefonicznej Telekomunikacji Polskiej S.A. Średnio na 100 mieszkańców gminy przypada 20 numerów telefonicznych (22 numery na 100 mieszkańców Karlina, 16 numerów na 100 mieszkańców wsi g. Karlino).

Obszar gminy jest w zasięgu telefonii bezprzewodowej.

7.9.7. KOMUNIKACJA DROGOWA

Na sieć komunikacji drogowej gminy Karlino składa się następujące kategorie dróg:

- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Stopień wyposażenia gminy w sieć drogową uznać należy za dobry. Zdecydowana większość miejscowości posiada wystarczające powiązania drogami o zróżnicowanych kategoriach - wojewódzkich i powiatowych).

Powiązania zewnętrzne z ośrodkami wyższego rzędu zabezpieczają odpowiednio:

- z ośrodkiem o znaczeniu krajowym (Szczecin) droga wojewódzka nr 112 (stary przebieg drogi krajowej Nr 6),
- z ośrodkiem o znaczeniu regionalnym (Koszalin) droga wojewódzka nr 112 (stary przebieg drogi krajowej Nr 6),
- z ośrodkiem powiatowym (Białogard) droga wojewódzka Nr 163,
- z ośrodkami miejskimi i sąsiednimi ośrodkami rozwoju lokalnego (siedziby gmin) droga wojewódzka Nr 163 (z Kołobrzegiem), droga powiatowa Nr 0250 Z (z Gościnem).

Drogi wojewódzkie:

Na obszarze gminy znajdują się dwie drogi wojewódzkie:

- Nr 163 Kołobrzeg – Wałcz o ważnym regionalnym znaczeniu w zakresie obsługi ruchu turystycznego – droga klasy G o nawierzchni twardej bitumicznej, długości 4,9 km i średniej szerokości 7,0 m, stan techniczny drogi jest zadowalający;
- Nr 112 Koszalin – Nowogard – dotychczasowa droga krajowa Nr 6 pozbawiona kategorii drogi krajowej po oddaniu do użytkowania krajowej drogi ekspresowej S6 (przebiegającej poza granicami gminy). W 2002 roku oddano do użytku obwodnicę Karlina o długości 5,2 km, w tym 3 km drogi przebiega przez teren gminy Białogard. Stan techniczny drogi dobry.

Zarządcą dróg jest Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie.

Drogi powiatowe:

Przez teren gminy przebiega 14 dróg powiatowych w tym 99,8% o nawierzchni twardej, wg następującej charakterystyki (poniżej):

Wykaz dróg powiatowych zamiejskich:

Lp	numer drogi	nazwa drogi	długość drogi [km]	w tym o naw. twardej [km]	średnia szerokość jezdni poza obszarem zabud. [m]
1	0281 Z	Wrzosowo - Ubysławice	4,961	4,961	4,5
2	1151 Z	Wyganowo - Poczernino	6,020	5,671	3,5
3	1151 Z	Mierzyn -Daszewo	5,350	5,350	4,5
4	1153 Z	Mierzyn - Mierzynek	1,173	1,173	3,0
5	1154 Z	Witolub -Karlino	3,096	3,096	3,8
6	0275 Z	Dygowo - Pobłocie	2,411	2,411	4,5
7	1155 Z	Karścino – dr. nr 150	1,739	1,739	3,7
8	1156 Z	Lubiechowo - Karlino	3,010	3,010	3,8
9	0250 Z	Gościno - Karlino	7,760	7,760	4,0
10	0288 Z	Gościno - Karwin	1,562	1,562	4,5
11	1157 Z	Krukowo - Malonowo	4,316	2,586	3,8
12	1158 Z	Karwin - Podwilcze	3,219	3,219	3,5
13	1056 Z	Karlino - Sławoborze	9,722	9,722	4,0
14	1159 Z	Garnki – Łęczno	2,160	2,160	4,0
razem w gminie			56,499	54,420	

Wykaz ulic powiatowych w mieście Karlinie

Lp	nazwa ulicy	długość ulicy [km]
1	Plac Kościelny	0,170
2	ul. Ks. Brzóska	0,214
3	ul. Dworcowa	0,317
4	ul. Kolejowa	0,085
5	ul. Kościuszki	0,921
6	ul. Szymanowskiego	0,213
7	ul. Traugutta	0,257
8	ul. Wojska Polskiego	0,226
9	odcinek miejski drogi 17149	1,653
10	odcinek miejski drogi 17150	1,021
11	odcinek miejski drogi 17139	0,674
12	odcinek miejski drogi 17164	1,391
razem		7,142

Zarządcą dróg powiatowych jest Zarząd Dróg Powiatowych w Białogardzie.

Drogi gminne:

Na obszarze gminy Karlino występują 4 drogi gminne ujęte w wykazie dróg gminnych zgodnie z

Uchwałą nr XIII/73/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie z dnia 26 marca 1988 r., Dziennik Urzędowy Województwa Koszalińskiego nr 2 z 30 stycznia 1987 r. Do dróg gminnych zaliczono niektóre drogi łączące miejscowości. Tylko nawierzchnia nielicznych dróg, a głównie ulic na terenie miejscowości jest utwardzona (asfaltowa, płyty betonowe, kostka brukowa, gruntobeton). Zarządcą tych dróg jest Urząd Miasta i Gminy Karlino.

Lp	numer drogi	nazwa drogi	długość drogi [km]
1	1712001	Karwin – Zwartowo	2,44
2	1712002	Pobłociwe Wielkie – Karścino	2,13
3	1712003	Daszewo – Witolub	2,53
4	1712004	Ubystawice – Mierzynek	1,40

Ponadto na terenie gminy występuje szereg dróg zakładowych będących w zarządzie poszczególnych Nadleśnictw oraz Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. Proces kwalifikacji dróg (w relacji drogi gminne – drogi zakładowe) jest zmienny w czasie i uzależniony od zachodzących zmian własnościowych.

Stan techniczny szeregu dróg gminnych jest zły, okresowo o utrudnionej przejeźdźności.

Wypożyczenie dróg

Wypożyczenie dróg wszystkich kategorii stanowią 2 stacje paliw:

- droga wojewódzka nr 112 (stary przebieg drogi krajowej Nr 6) stacja paliw „ORLEN” wraz z parkingiem dla samochodów osobowych i ciężarowych oraz kompleks wypoczynkowy „Pertico Park” w Krzywopłotach,
- droga wojewódzka Nr 163 stacja paliw „Rafineria Gdańska” w Karlinie.

Komunikacja masowa

Komunikację masową zapewnia przedsiębiorstwo PKS wraz z przewoźnikami prywatnymi. Bezpośredniego dostępu do komunikacji nie posiadają następujące miejscowości: Wyganowo, Syrkowice, Czerwęcino, Witolub i Dębolas.

Sieć przystanków komunikacji autobusowej stałych i „na żądanie” zabezpiecza podstawowe potrzeby mieszkańców gminy. Codzienne dowozy do szkół są zadaniem własnym gminy realizowanym przez przewoźników prywatnych.

Przewozy towarowe obsługuje transport zakładowy i prywatny.

7.9.8. KOMUNIKACJA KOLEJOWA

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa normalnotorowa relacji Kołobrzeg – Piła (przez Białogard, Szczecinek). Linia kolejowa należy do układu regionalnego. Za otwarty uznaje się problem włączenia jej do układu linii o znaczeniu państwowym (jedno z głównych ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego w zakresie transportu kolejowego). Linia ma istotne znaczenie w sieci połączeń kolejowych jako jedyna łącząca środkowe wybrzeże z centralną Polską. Ponadto istotna jest dla lokalnej obsługi komunikacyjnej gminy w relacji Karlino – Białogard, Karlino – Kołobrzeg.

Stacja kolejowa (osobowa i towarowa) zlokalizowana jest w Karlinie obejmująca budynek dworca, peron, rampy załadunkowe i magazyny. W miejscowości Daszewo znajduje się przystanek kolejowy.

7.9.9. WNIOSKI

Dotyczące sieci dróg:

- droga wojewódzka – poprawa stanu technicznego drogi,
- drogi powiatowe – poprawa stanu technicznego dróg,
- drogi gminne :
  - o modernizacja dróg gminnych,
  - o uporządkowanie stanu władania i doprowadzenie do jednolitej ewidencji dróg gminnych,
  - o wzmocnić wyposażenie dróg przez budowę sieci parkingów i miejsc postojowych wraz z wyposażeniem ich w miejsca wypoczynkowe, itd.

8. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO. IDENTYFIKACJA GŁÓWNYCH PROBLEMÓW ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY

- 1) Tereny gminy są zainwestowane w stopniu zróżnicowanym i posiadają również zróżnicowane rezerwy terenu oraz możliwości rozwoju przestrzennego:
  - Miasto Karlino posiada ograniczone możliwości rozwoju przestrzennego, co wynika z istniejących barier naturalnych (las, doliny rzek), technicznych (drogi, koleje) oraz określonych granic administracyjnych.
  - Poszczególne miejscowości gminy generalnie posiadają wewnętrzne rezerwy rozwojowe (w tym niezainwestowane, projektowane rezerwy terenu wyznaczone w MPZP gm. Karlino), które mogą być przeznaczone na cele inwestycyjne. Rozwój poszczególnych miejscowości będzie zróżnicowany, zależny od położenia i miejsca jednostki w hierarchii sieci osadniczej.
- 2) Atrakcyjność środowiska przyrodniczego, jego walory i zasoby stanowią o znacznym potencjale do rozwoju turystyki (różnych jej form). Szansę kierunkowego rozwoju tej formy rozwoju gospodarczego gminy należy wiązać z bogactwem sieci hydrograficznej.
- 3) Warunki hydrograficzne tworzą warunki do odtworzenia i tworzenia systemów retencjonowania wody i wykorzystania ich w turystycznym zagospodarowaniu w zgodności z wymogami ochrony środowiska. Jest to ważny element w sytuacji braku otwartych zbiorników wody
- 4) Istniejący potencjał rolniczy (znaczący udział gruntów o wysokiej przydatności rolniczej) daje gwarancje utrzymania i rozwoju tej funkcji gospodarczej oraz jej wyspecjalizowanych form.
- 5) Gminę charakteryzuje zróżnicowany stopień wyposażenia i dostępu do podstawowych usług.
- 6) Dotychczasowe działania inwestycyjne w zakresie rozwoju przemysłu i przetwórstwa rolno- spożywczego mają istotne znaczenie dla stabilizacji i rozwoju rynku pracy.
- 7) W zakresie rozwoju infrastruktury technicznej istnieją wyraźne dysproporcje pomiędzy stopniem zaopatrzenia w wodę a stopniem wyposażenia w sieć kanalizacyjną, co stanowi bardzo poważny problem w zakresie ochrony wód i kierunkowego ustalenia Dorzecza Parsęty jako zlewni chronionej. W grudniu 2005 r. została wydana przez Komisję Europejską decyzja nr CCI 2005/PL/16/C/PE/015 w sprawie przyznania pomocy w ramach Funduszu Spójności dla projektu Zintegrowana gospodarka wodno-ściekowa w Dorzeczu Parsęty. Przedsięwzięcie ma na celu wyposażenie gmin na terenie Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty w zbiorcze systemy odprowadzania ścieków spełniające wymagania dyrektywy Unii Europejskiej 91/271, zapewnienie właściwej gospodarki osadami oraz zapewnienie wody o odpowiedniej jakości dla mieszkańców. Gmina Karlino znajduje się w Rejonie I obszaru projektu, w którym odpowiedzialnym za realizację zadań inwestycyjnych jest operator systemu wodno-ściekowego - Regionalne Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Białogardzie.
- 8) Oddana w 1995 r. do użytku oczyszczalnia ścieków w dostatecznym stopniu spełnia wymogi co do stopnia oczyszczania ścieków. W ramach projektu Zintegrowana gospodarka wodno-ściekowa w Dorzeczu Parsęty przewiduje się modernizację oczyszczalni w Karlinie poprzez dobudowę nowego, równoległego ciągu technologicznego.
- 9) Funkcjonowanie dobrze zorganizowanego wysypiska w Krzywopłotach i zorganizowany wywóz odpadów oraz prowadzona na terenie gminy selektywna zbiórka odpadów stwarzają warunki do całkowitego „odśmiecenia” gminy. Przyjęty w programie gospodarki odpadami system opierać się będzie na selektywnej zbiórce odpadów komunalnych i opakowań oraz bazować będzie docelowo na ponadlokalnym (regionalnym) Zakładzie Zagospodarowania Odpadów. Do roku 2009 przewiduje się eksploatację istniejącego składowiska w Krzywopłotach w Karlinie, po tym okresie przewiduje się rekultywację składowiska oraz przebudowę systemu gromadzenia, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych na jednym z dwu wybranych zakładów zagospodarowania odpadów.
- 10) W zakresie infrastruktury komunikacyjnej należy uznać za dobry podstawowy układ sieci, wymagający jednak poprawy stanu technicznego, modernizacji poszczególnych dróg.
- 11) Ważnym atutem gminy jest dobra atmosfera dla rozwoju sfery gospodarczej. Lokowaniu nowych przedsięwzięć sprzyja działalność Kostrzyńsko - Słubickiej Specjalnej Strefy

Ekonomicznej. Podstrefa Karlino KSSSE obejmuje obszar 37 ha (tereny do zagospodarowania). Strategicznym celem społeczno-gospodarczym Gminy Karlino jest utworzenie nowych miejsc pracy w różnych sektorach przemysłu, który może być zlokalizowany w strefie i w związanych z nim usługach realizowanych w otoczeniu strefy. Rozwojowi funkcji produkcyjno – usługowych sprzyja dogodne położenie i skomunikowanie z regionem i krajem.